

Dirk J. Korf Annemieke Benschop Jaap Knotter

Verborgen werelden

*Minderjarige jongens,
misbruik en prostitutie*

Bonger Reeks

VERBORGEN WERELDEN

minderjarige jongens, misbruik en prostitutie

VERBORGEN WERELDEN

minderjarige jongens, misbruik en prostitutie

Dirk J. Korf
Annemieke Benschop
Jaap Knotter

m.m.v.
Ton Nabben
Nazly Saadat
Zawdie Sandvliet
Jari Steingröver
Karin Wesselink
Merel Wissink

Dit onderzoek is uitgevoerd door het Bonger Instituut voor Criminologie van de Universiteit van Amsterdam, in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie.

Begeleidingscommissie

Prof. dr. Arnoud Verhoeff – Universiteit van Amsterdam (voorzitter)

Drs. Annelies Daalder – WODC

Dr. Abderrahman El Aissati – Universiteit van Tilburg

Mr. Drs. Tasnim van den Hoogen-Saleh / Mevr. Helen Verleg – Ministerie van justitie

Dhr. Klaas Ridder – GGD Rotterdam

Drs. Petra Snelders / Dr. Luc Brants – Movisie

Adviseur

Dhr. Henk Werson – plv. voorzitter Landelijke Expertgroep Mensenhandel, KLPD

Korf D.J., Benschop A. & Knotter J. (2009) **VERBORGEN WERELDEN: minderjarige jongens, misbruik en prostitutie**. Amsterdam: Rozenberg Publishers.

ISBN 978 90 361 0121 9

© De auteurs, 2009

Inhoud

1. Seksueel misbruik en jongensprostitutie	7
2. Theoretisch perspectief en begrippen	17
3. Slachtofferschap van seksueel misbruik buiten de familie	23
4. Jonge jongens in de prostitutie: veldonderzoek	39
5. Omvang en profiel	57
6. Eerste sekservaringen en seksuele oriëntatie	65
7. Entree in de jongensprostitutie	69
8. Seks tegen vergoeding	73
9. Leefstijl	79
10. Dwang, misbruik en risico's	87
11. Problemen en hulpverlening	91
12. Levensloop	97
13. Typen jongensprostitués	103
14. Samenvatting en conclusies	111
Literatuur en bijlagen	119

Seksueel misbruik en jongensprostitutie

Het is er donker en druk. Op grote schermen bewegende beelden van mannen die seks met elkaar hebben, ogenschijnlijk op het ritme van de opzwepende muziek die uit de speakers knalt. Op vierkante blokken naast de dansvloer trekken schaars geklede heren even zo ritmisch aan hun piemels. Het is vrijdagavond en Alberto en Ronaldo¹, twee Latino's van 18 jaar, bewegen zich ietwat schichtig van de ene zaal naar de andere, ondertussen zwaaiend met hun fluorescerende stokjes en armbanden: een clubavond cadeautje. Van de strippers lijken ze niet écht onder de indruk. Ook niet van elkaars plagerijtjes: "Je kont lijkt wel gegroeid. Ben je soms van plan 'bottom' te worden?"

Later in de nacht treffen we de jongens weer buiten op de stoep voor de friettent en laten ze zich de versierpogingen van een minstens tien jaar oudere Marokkaan welgevallen. Ze vinden hem lelijk, maar de aandacht laat ze lachen. Vooral grappig is zijn aanbod voor een orgie tegen betaling. Op de vraag of ze vaker dit soort aanbiedingen krijgen, reageren ze spontaan. "Zó vaak!" Maar of ze er op in gaan? "Nee, nóóit!!" Na enig doorvragen en uitleg waarom we er zo nieuwsgierig naar zijn, plus de belofte van anonimiteit willen ze er wel op een ander moment en een andere plek over doorpraten.

Op dat andere moment, ze komen weer met z'n tweetjes en zeggen geen geheimen voor elkaar te hebben, zijn ze een stuk openhartiger. Ze delen hun tactieken en vertellen hoe ze hun troef uitspelen: hun jonge leeftijd. En (met een pruillip): "Als iemand iets met me wil en me geld aanbiedt, dan zeg ik dat ik het wel zou willen, maar dat het niet gaat. Dat ik nog maagd ben. En ik zeg vaak dat ik zestien ben."

Behalve hun leeftijd, doet ook hun exotische uitstraling het goed bij (oudere) mannen. Ze houden niet van Marokkanen, 'die zijn schijnheilig', maar zelf hebben ze wel wat weg van Arabieren. Door hun zwarte krulletjes in gel en zwarte jasjes zijn ze nauwelijks van hen te onderscheiden. Overigens: ze mogen dan niet van Marokkanen houden, ze hebben allebei ervaring met Marokkaanse mannen die hen hebben betaald voor seks. Knáppe mannen. Dat wel. Je denkt toch niet dat ze het met losers zouden doen? Ook al zouden ze er honderd euro voor krijgen. Hoewel... honderd euro??

Alberto en Ronaldo zijn twee van de jongens waarmee we hebben gesproken in het kader van een onderzoek naar jongensprostitutie. Wat ze vertellen over Marokkaanse jongens en mannen is extra interessant, want daar is veel over te doen. Aan de ene

¹ Om hun anonimiteit te waarborgen hebben de jongens in dit rapport een pseudoniem gekregen.

kant is er de maatschappelijke onrust over Marokkaanse jongens die homo's in elkaar slaan (Buijs et al., 2009), terwijl aan de andere kant wordt beweerd dat Marokkaanse jongens bovengemiddeld vaak slachtoffer worden van seksueel misbruik en ook relatief vaak actief zijn in de homoprostitutie (Kooistra, 2006).

1.1 Aanleiding

In januari 2006 werd een notitie van het Amsterdams Centrum Buitenlanders (ACB) openbaar gemaakt waarin onder andere werd gesteld dat Marokkaanse jongens zijn oververtegenwoordigd als slachtoffer van seksueel misbruik en prostitutie (Kooistra, 2006). Hoewel dit rapport feitelijk en vooral bestond uit een opsomming van bevindingen uit eerder onderzoek – vooral een studie die voor het WODC werd uitgevoerd door Van Horn et al. (2001) – kreeg het veel media-aandacht en enkele dagen na het verschijnen werden elf kamervragen gesteld door kamerlid Arib van de PvdA (Kamerstukken II 2005/06, Aangangsel, 1053). In zijn antwoorden in maart 2006 gaf de minister van Justitie aan dat hij zou bezien of een onderzoek naar seksueel misbruik onder jongeren nodig is (ibid.). Mevrouw Arib meldde in een Algemeen Overleg in mei 2006 zich zorgen te maken over deze groep jongens en teleurgesteld te zijn over de reactie van de minister (Kamerstukken II 2005/06, 30 300 VI, nr. 163). Zij diende een motie in waarin de regering wordt verzocht 'een onderzoek in te stellen naar de aard en omvang van seksueel misbruik van kinderen van Marokkaanse afkomst en daaraan indien nodig conclusies te verbinden in de zin van concrete actiepunten' (Kamerstukken II 2005/06, 30 300 VI, nr. 159H). Deze motie is aangenomen en vormt de aanleiding voor ons onderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie. Hoewel specifiek aandacht is besteed aan Marokkaanse jongens, is de insteek van het onderzoek breder en richt het zich in meer algemene zin op jongens als slachtoffer van seksueel misbruik en jongensprostitutie. Immers, alleen dan kunnen conclusies getrokken worden over de verhouding van Marokkaanse jongens ten opzichte van andere etnische groepen.

1.2 Doel, probleemstelling, doelgroepen en onderzoeksvragen

Doel van het onderzoek is: Inzicht bieden in de aard en het voorkomen van seksueel misbruik van jongens en prostitutie door jongens, teneinde het voor het beleid mogelijk te maken op basis van zo veel mogelijk kennis over de problematiek te bezien of er beleidsaanpassingen noodzakelijk zijn om misbruik van (bepaalde groepen) jongens beter tegen te kunnen gaan. De focus in het onderzoek ligt bij *minderjarige* jongens (jonger dan 18 jaar). Bij seksueel misbruik ligt de nadruk op seksueel misbruik *buiten* de familiesfeer. De probleemstelling luidt als volgt: *Wat is de aard en het voorkomen van*

seksueel misbruik van en prostitutie door jongens en welke groepen jongens zijn hierbij oververtegenwoordigd? Om de probleemstelling te kunnen beantwoorden, hebben we de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. *Wat is het voorkomen van jongens (naar ruwe schatting en op basis van secundaire analyses) als slachtoffer van seksueel misbruik?*
2. *Wat is bekend over de aard en omstandigheden van seksueel misbruik van jongens?*
 - a. Welke vormen van seksueel misbruik van jongens zijn te onderscheiden?
 - b. In welke mate vindt seksueel misbruik van jongens plaats buiten de familiesfeer?
3. *Wat is het voorkomen van jongens (naar ruwe schatting) werkzaam als prostitué en in welke vormen van prostitutie?*
 - a. Hoe verhoudt het aantal minderjarige jongens in de prostitutie zich tot het aantal meerderjarige jongens in de prostitutie?
 - b. Welke vormen van jongensprostitutie zijn bij minderjarigen te onderscheiden in termen van wijze van contactlegging (locaties) met klanten?
 - c. Wijken deze vormen van jongensprostitutie bij minderjarigen in (relatieve) omvang af van wat er bekend is over meerderjarige jongens in de prostitutie?
4. *Wat is bekend over de aard en omstandigheden van deze vormen van prostitutie?*
 - a. Welke typen minderjarige jongensprostitués zijn te onderscheiden?
 - b. Kan er iets gezegd worden over contextgerelateerde kenmerken?
 - c. Kan er iets gezegd worden over slachtoffertrajecten (victim-trajectories)?
5. *Kan inzicht gekregen worden in de etnische afkomst van deze jongens?*
 - a. Is bij seksueel misbruik van minderjarige jongens sprake van een oververtegenwoordiging van bepaalde etnische groepen?
 - b. Is bij minderjarigen in de jongensprostitutie sprake van een oververtegenwoordiging van bepaalde etnische groepen?
 - c. In welke mate en zo mogelijk op welke wijze zijn vormen, aard en omstandigheden van jongensprostitutie gerelateerd aan etnische afkomst?
6. *Zijn de verschillende groepen jongens in beeld bij de hulpverlening?*
 - a. Bestaan er speciale voorzieningen voor minderjarige jongens die slachtoffer zijn van seksueel misbruik?
 - b. Bestaan er speciale voorzieningen voor minderjarige jongensprostitués?
 - c. Is sprake van een over- of ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen in de hulpverlening?

1.3 Seksueel misbruik van jongens: omvang en etniciteit

In een overzichtstudie constateerden Van Horn et al. (2001) dat onderzoeken nauwelijks significante verschillen laten zien in omvang van misbruik tussen verschillende etnische groepen jongens, hoewel het aantal Marokkaanse slachtoffers wel disproportioneel hoog was. De lage aantallen in de verschillende bevolkingsgroepen bemoeilijkten het interpreteren van overeenkomsten en verschillen. In een tweetal recentere grote Nederlandse onderzoeken naar kindermishandeling is *seksueel misbruik* als vorm van

kindermishandeling meegenomen. In de scholierenstudie van Lamers-Winkelmann et al. (2006) gaf 7.9% aan ooit en 4.4% het laatste jaar seksueel misbruikt te zijn geweest. Dit besloeg misbruik door zowel volwassenen als andere jongeren/kinderen en vond zowel binnen als buiten het gezin of de familie plaats. In de studie van Van IJzendoorn et al. (2007) betrof 4.9% van de achterhaalde meldingen van kindermishandeling seksueel misbruik. In meer dan de helft van de gevallen betrof het een vermoeden van misbruik. Op basis van informatie van meldpunten komen zij tot een schatting van ruim 4.700 gevallen van seksueel misbruik per jaar. In beide rapportages is geen onderscheid gemaakt naar jongens en meisjes.² In een meta-analyse over de prevalentie van seksueel misbruik in Europa komt Lampe (2002) met een schatting die uiteenloopt van 1-15% van de jongens jonger dan 16 jaar (meisjes: 6-36%).

In een onderzoek van Diepenmaat et al. (2006) van de Amsterdamse GGD onder een omvangrijke steekproef van scholieren in het hoofdstedelijke voortgezet onderwijs (12-16 jaar) werd in een klassikaal afgenomen survey met de volgende vraag de *lifetime* prevalentie van *ongewenste seksuele ervaringen* in kaart gebracht: "Heb je ooit een seksuele ervaring tegen je wil gehad?" (Seksuele ervaring werd als volgt toegelicht: alles van zoenen of intiem aanraken tot geslachtsverkeer). De prevalentie verschilde niet tussen jongens en meisjes. Bij de allochtone jongens was de prevalentie veel hoger dan bij de autochtone jongens. Turkse en Marokkaanse jongens scoorden het hoogst. Bij de allochtone meisjes lag de prevalentie juist lager dan bij de autochtone meisjes. In een nog niet gepubliceerd vervolgonderzoek werd getracht te achterhalen waaruit het seksuele misbruik had bestaan. Dit gebeurde in gesprekken met speciaal hiervoor getrainde verpleegkundigen. Daarbij stuitte de onderzoeker op een lastig probleem. Naast dat relatief veel van de betreffende scholieren dit gesprek niet aangingen, bleken de jongens die wel bij de verpleegkundige kwamen, het eerder door hen in de vragenlijst gerapporteerde misbruik nu vaak te ontkennen. (De meisjes die verschenen, bevestigden het misbruik meestal wel). Mogelijk hebben de jongens bij de vragenlijst wel de waarheid verteld en die in een face-to-face gesprek met een (vrouwelijke) verpleegkundige ten onrechte ontkend (*false negatives*). Maar het is ook denkbaar dat deze jongens de vragenlijst onjuist hebben ingevuld (*false positives*).

Uit deze literatuur kunnen de volgende, voorlopige conclusies worden getrokken:

- Gegevens over seksueel misbruik van jongens zijn schaars, maar wel beschikbaar.
- Deze gegevens gaan veelal over lifetime prevalentie.
- Er zijn aanwijzingen dat Marokkaanse jongens, maar ook andere groepen allochtone jongens, een groter risico lopen op seksueel misbruik.

² Aanvankelijk was het voornemen om een secundaire analyse te doen van de onderzoeksgegevens van beide onderzoeken. Bij nadere beschouwing bleek dit weinig zinvol vanwege het zeer geringe aantal gevallen van seksueel misbruik in deze studies.

- Prevalentiecijfers op basis van zelfgerapporteerd seksueel misbruik variëren naar onderzoeksmethode.

1.4 Seksueel misbruik van jongens: de rol van familieleden

Daalder & Essers (2003) onderzochten een representatieve steekproef van seksuele delicten die door justitie tussen 1993 en 1999 zijn afgedaan (N = 278). De verdeling naar geslacht van de slachtoffers was: 81% vrouwelijk, 19% mannelijk. De gemiddelde leeftijd van het (jongste) slachtoffer bij aanvang van het delict was 15.8 jaar; 71% was toen jonger dan 18 jaar. Op één na alle mannelijke slachtoffers waren minderjarig. In het overgrote deel van de geregistreerde zaken kenden slachtoffer en dader elkaar. Bij kindmisbruikzaken was zelfs driekwart van de verdachten een lid van het gezin of de familie. Leuw et al. (2003) benadrukken dat binnen het justitiële apparaat bekende seksuele geweldsdelinquentie – waar het in het zojuist genoemde artikel over gaat – niet representatief is voor de werkelijke prevalentie. Maar wel mag volgens de auteurs aangenomen worden dat verreweg de meeste seksuele geweldsdelicten, zeker met kinderen als slachtoffer, zich afspelen binnen het privé-domein van gezinnen.

In het onderzoek van Daalder & Essers (2003) wordt bij de rol van gezins- en familieleden geen onderscheid gemaakt tussen jongens en meisjes. De oververtegenwoordiging van verwanten bij de daders geldt mogelijk sterker voor meisjes dan voor jongens. Daarop wijst de studie van Van Horn et al. (2001), waarin namelijk geconcludeerd wordt dat de meeste autochtone en allochtone jongens zijn misbruikt door niet-verwante plegers (meestal pedoseksuele mannen van middelbare leeftijd uit de nabije omgeving van slachtoffers).

Bijleveld & Hendriks (2007) deden (dossier)onderzoek naar een heel specifieke groep van 185 residentieel behandelde, jeugdige, mannelijke zedendelinquenten (minimaal één hands-on zedendelict). Driekwart van deze jongens was autochtoon. Bij 45% werd slachtofferschap van seksueel misbruik in hun jeugd met zekerheid vastgesteld, daarnaast waren er vermoedens bij 15%. Van de totale steekproef was bij 14% zeker dat zij slachtoffer waren van incest, plus bij 6% vermoedelijk.

Voorlopige conclusies uit deze studies zijn:

- Volgens justitiecijfers worden meisjes vaker slachtoffer van seksueel misbruik dan jongens.
- Jeugdige daders van seksuele delicten zijn vaak zelf slachtoffer van vroeger seksueel misbruik.
- Zeker is dat jongens seksueel misbruikt worden door zowel verwanten als niet-verwanten, maar de mate waarin dit geschiedt is onduidelijk.

1.5 Jongensprostitutie in Nederland: omvang, leeftijd en etniciteit

In, deels oudere, studies worden uiteenlopende aantallen jongensprostitués genoemd. Op basis van gegevens uit 1994 komt Van Gelder (1998) op een schatting van minimaal 3.000, maar onder jongensprostitués verstaat hij alle prostitutie door mannen en verreweg het grootste deel hiervan is meerderjarig. Van Horn et al. (2001) komen, met de nodige slagen om de arm, op een schatting van ongeveer 1.500 *minderjarige* jongensprostitués. Repetur (2005) spreekt van minimaal 1.500 minderjarige jongens in de prostitutie, waarvan 10%-30% van Marokkaanse afkomst.

Van Horn et al. (2001) concluderen in hun overzichtstudie dat het zeer lastig is om een schatting te maken van de omvang van prostitutie door allochtone minderjarige jongens. Belangrijke factoren hierbij zijn het taboe op homoseksuele contacten, de mobiliteit van een grote groep illegale prostitués, het wantrouwen van jongens ten opzichte van instellingen en de toename van het gebruik van internet en mobiele telefoons voor het leggen van contacten. Verder stellen zij vast dat Marokkaanse en Roemeense jongens in publicaties de meest beschreven groepen allochtonen in de prostitutie waren. Turkse, Surinaamse en Antilliaanse jongens worden wel gesignaleerd in de prostitutie, maar komen in jaarverslagen van hulpverleningsinstellingen nauwelijks terug.

In de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw is jongensprostitutie meermaals in kaart gebracht in veldstudies onder gemarginaliseerde groepen, met name zwerfjongeren en harddrugverslaafden. In dit geval beperken zich de gegevens tot de mate waarin jongens/mannen uit deze groepen *geld verdienen met prostitutie* ('*in de sex business*'). Uitgaand van de inkomsten in de laatste week, kwam prostitutie bij mannelijke drugverslaafde respondenten beduidend vaker voor in Amsterdam dan elders in Nederland. In Amsterdam ging het om circa 10% van de mannelijke heroïneverslaafden in de tweede helft van de jaren tachtig. Hoe jonger de (mannelijke) verslaafden, hoe vaker zij in de afgelopen week geld hadden verdiend met prostitutie. Bij Amsterdamse thuis- en dakloze jongens ging het om 17% (voor een overzicht zie Korf, 1995). In een landelijk onderzoek onder zwerfjongeren aan het eind van de jaren negentig was dit slechts een paar procent (Korf et al., 1999) en in een nog recentere veldstudie in Flevoland had geen enkele zwerfjongere inkomsten uit prostitutie (Korf et al., 2004). De socioloog Van Gelder (1998) deed meer diepgaand, kwalitatief onderzoek naar jongensprostitutie. Voor deze studie interviewde hij 56 jongensprostitués. Van die 56 waren er echter slechts drie jonger dan 18 en elf tussen de 18 en 20 jaar oud. Eveneens uit de jaren negentig dateert een kwalitatieve studie naar mannelijke Roemeense prostitués in Amsterdam (Korf et al., 1996). Voor dit onderzoek werden onder andere 54 jongens geïnterviewd. Ook nu was de overgrote meerderheid meerderjarig; de meesten waren tussen 20 en 29 jaar (71%).

In een onderzoek onder 4.821 Nederlandse jongeren tussen 12 en 25 jaar gaf 2,4% van de jongens aan wel eens iets gekregen te hebben voor seks, tegenover 1,3% van

de meisjes (De Graaf et al., 2007). Dit betreft veelal zogenaamde *ruilseks*, die door de betrokkenen meestal niet als prostitutie wordt gezien. In buitenlandse onderzoeken komen bij enigszins vergelijkbare leeftijdsgroepen vergelijkbare percentages (tussen de 1 en 3,5%) naar voren, waarbij ook in buitenlands onderzoek het percentage voor jongens iets hoger ligt dan voor meisjes (Edwards et al., 2006; Svedin & Priebe, 2007).

Voorlopige conclusies zijn:

- Cijfers over jongensprostitutie hebben doorgaans betrekking op zowel minder- als meerderjarige prostitués; er wordt geen onderscheid gemaakt naar leeftijd.
- De meeste cijfers hebben betrekking op de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw.
- Er zijn wel indicaties van oververtegenwoordiging van bepaalde etnische groepen (met name Marokkanen), maar er zijn geen betrouwbare schattingen van afzonderlijke etnische groepen.
- Er is geen consistente definitie, c.q. operationalisering van het begrip prostitutie. Wel gaat het steeds om seks tegen materiële vergoeding, maar dit loopt uiteen van ruilseks tot en met seks als belangrijkste of enige bron van inkomsten.

1.6 Typologieën van jongensprostitués

In veel publicaties over jongensprostitutie wordt een onderscheid gemaakt naar typen (of vormen van) jongensprostitués. Repetur (2005) deelt hen in in *bisnisboys* en *callboys*. “Bisnisboys werken op straat en in bars en worden vaak gedreven tot prostitutie door dakloosheid, drugsgebruik of psychische, sociale of medische problemen. Callboys werken zelfstandig of via escortbureaus en worden als zelfstandige, zelfbewuste en professioneel werkende ‘sex workers’ gezien.”

Baanbrekend werk is eerder verricht door Van der Poel (1991). Zij onderscheidt vier typen prostitués:

- *Pseudo's* (zijn uit op het beroven en chanteren van hun ‘klanten’)
- *Scharrelaars* (naast dat ze zich prostitueren verdienen zij ook vaak op andere illegale wijze geld)
- *Gelegenheidsprostitués* (leven naast hun prostitutieleven een normaal bestaan)
- *Beroepsprostitués* (zien hun werk niet als tijdelijke job en werken veelal samen met andere ‘beroeps’)

Korf et al. (1996) vullen deze indeling op basis van onderzoek onder Roemeense jongensprostitués aan met een vijfde type:

- *Noodsprong prostitués* (overwegend heteroseksuele jongens voor wie prostitutie vaak fungeert als laatste uitweg om aan geld, onderdak et cetera te komen).

De beroepsprostitués passen duidelijk in de categorie die Repetur (2005) callboys noemt. De andere typen kunnen beschouwd worden als een differentiëring van de bisnisboys van Repetur.

De genoemde typen onderscheiden zich vooral met betrekking tot hun motieven en de plaats die prostitutie in het leven van de jongens inneemt. Tussen de prostitués bestaan verschillen in o.a. de hoogte van het inkomen, drugsgebruik, frequentie van de prostitutiecontacten en de seksuele geaardheid. Op basis van dergelijke kenmerken heeft Weijnen (2006) in zijn afstudeerscriptie vier groepen onderscheiden. Hoewel hij voor andere benamingen kiest, komen deze groepen sterk overeen met de eerdergenoemde typen, respectievelijk de *gelukszoekers*, *gelegenhedsjongens* en *bisnisjongens* van Nabben et al. (2005). Dat is ook niet verwonderlijk, want zijn scriptie is overwegend gebaseerd op literatuurstudie. Weijnen spreekt van *professionals* – die zijn vergelijkbaar met de beroepsprostitués. Daarnaast noemt hij de *gemarginaliseerden*, de *gelukszoekers* en de *bijverdieners*.

Gezien het feit dat twintig jaar na het onderzoek van Van der Poel – dat plaatsvond in de jaren tachtig van de vorige eeuw – nog steeds, hoewel bij andere specifieke groepen, dezelfde typen aangetroffen werden, is het goed denkbaar dat deze nog steeds bestaan. Tegelijkertijd kunnen we er niet omheen dat de afgelopen jaren veel is veranderd in de prostitutiebranche in het algemeen en die van jongensprostitutie in het bijzonder. Jongensprostitués werven hun klanten op uiteenlopende manieren: er is straatprostitutie, bar- en caféprostitutie, prostitutie in bordelen of privé-clubs, prostitutie via een escortbureau en advertenties en binnen de reguliere homoscene. Daar is op zich weinig nieuws aan. Maar we zien in een stad als Amsterdam wel duidelijke verschuivingen. Zo is het aantal jongensbordelen fors uitgedund, zijn er steeds minder cafés die primair als functie hebben om de contactlegging tussen jongensprostitués en klanten te faciliteren en is weinig meer te merken van straatprostitués op voorheen bekende plekken als het Rembrandtplein en het Centraal Station. Tegelijkertijd biedt internet tal van mogelijkheden om klanten te werven. Bevindingen van eerder onderzoek kunnen we daarom niet zomaar transponeren naar het heden. Dit geldt zeker voor de etnische achtergrond van prostitués. In het volgende hoofdstuk gaan we daar nader op in.

Voorlopige conclusies:

- In de literatuur worden verschillende typen jongensprostitués onderscheiden.
- Het is aannemelijk dat deze typen nog steeds bestaan.
- Tegelijkertijd zijn er duidelijke aanwijzingen dat de manieren waarop jongens contact leggen met klanten de laatste jaren zijn veranderd. Sommige manieren zijn minder dominant geworden, terwijl internet in belangrijke mate nieuwe wegen heeft geopend.

- Onbekend is of *minderjarige* prostitués in deze typen en vormen van jongensprostitutie voorkomen, c.q. meer of minder geconcentreerd zijn in bepaalde varianten.

1.7 Onderzoeksaanpak

De onderzoeksvragen hebben zowel betrekking op de omvang als op meer inhoudelijke aspecten van de problematiek van seksueel misbruik en prostitutie bij minderjarige jongens. Het lag dus voor de hand om gebruik te maken van een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve methoden. Het onderzoek naar seksueel misbruik was vooral kwantitatief van aard en bestond voornamelijk uit het vergaren van cijfermateriaal, analyse van databestanden en dossierstudie. Eerst werd dit deel van het onderzoek gedaan in Amsterdam en Twente. Daarna werden gegevens uit het hele land verzameld en geanalyseerd. Amsterdam en Twente werden gekozen om een beeld te krijgen van zowel een randstedelijke regio, als een meer landelijk gebied. Met deze variatie hoopten we een representatiever beeld te krijgen. Het onderzoek naar jongensprostitutie werd alleen uitgevoerd in deze beide regio's. Daarbij zijn gesprekken gevoerd met politie, hulpverleners en andere sleutelpersonen, maar vooral werd veel tijd besteed aan veldonderzoek binnen de doelgroep, beginnend met observaties en informele gesprekken en uiteindelijk meer uitgebreide interviews met jongensprostitués. In de hoofdstukken 3 en 4 wordt dieper ingegaan op de gehanteerde onderzoeksmethoden.

Theoretisch perspectief en begrippen

In dit hoofdstuk komen drie thema's aan de orde. Voor onderzoek naar de samenhang tussen seksueel misbruik van jongens en jongensprostitutie is theoretisch het perspectief van de levensloop- en ontwikkelingscriminologie van belang. Binnen deze stroming in de criminologie is veel aandacht voor de risicofactoren voor deviant gedrag, in het bijzonder delinquentie, en voor de ontwikkeling van deviant gedrag van de kindertijd tot in de volwassen jaren (Donker et al., 2004). We zijn vooral geïnteresseerd in de vraag naar de relatie tussen seksueel misbruik en jongensprostitutie, hetgeen beschouwd kan worden als een vorm van deviant gedrag. In hoeverre baant slachtofferchap van seksueel misbruik de weg naar jongensprostitutie? In het verlengde hiervan dringt zich als haast vanzelfsprekend op welke andere factoren een rol spelen bij (de stap naar) jongensprostitutie. Meer in het bijzonder zijn we geïnteresseerd in de context waarbinnen jongensprostitutie plaatsvindt. Het tweede thema is een nadere uitwerking van de context en heeft betrekking op de rol van etniciteit als verklarende factor. Hierbij bespreken we het culturalistische en het constructivistische perspectief. Ten slotte gaan we in op enkele voor ons onderzoek relevante kernbegrippen. Seksueel misbruik en jongensprostitutie zijn begrippen die elk voor zich heel verschillende ladingen kunnen dekken en derhalve dienen te worden gedefinieerd. Dat is ook nodig om te kunnen onderzoeken wat de relatie tussen seksueel misbruik en prostitutie is. Dit geldt temeer daar prostitutie, met name in het geval van minderjarigen, wel als een vorm van seksueel misbruik wordt beschouwd.

2.1 Van seksueel misbruik naar jongensprostitutie?

In zijn rapport benadrukt Kooistra (2006) het verband tussen seksueel misbruik en jongensprostitutie. Ook Van Horn et al. (2001) concluderen dat seksueel misbruik in diverse onderzoeken wordt beschouwd als een van de factoren die de kans op het belanden in de prostitutie vergroten. Maar zij noemen dak- en thuisloosheid en acute financiële nood als belangrijkste redenen om in de prostitutie te werken. Uit Scandinavisch onderzoek komt naar voren dat jongensprostitués (in dit geval jongens onder de 18 jaar) relatief vaak alcohol- en drugsproblemen hebben en weggelopen zijn van huis, op relatief jonge leeftijd hun eerste seksuele contact hebben gehad met een persoon die vaak een stuk ouder is dan zichzelf, relatief vaak slachtoffer zijn van seksueel misbruik en vaak last hebben van psychische problemen (Pedersen & Hegna, 2003; Edwards et al., 2006; Svedin & Priebe, 2007).

Het verband tussen jongensprostitutie en seksueel misbruik kan op verschillende manieren gelegd worden. Enerzijds wordt jongensprostitutie gezien als een vorm van seksueel misbruik (Van Gorp & Timman, 1998). Anderzijds kan de relatie tussen seksueel misbruik en prostitutie gelegd worden door seksueel misbruik te beschouwen als één van de factoren die de kans op prostitutie vergroten (Allen, 1980; Silbert & Pines, 1983; Pedersen & Hegna, 2003; Edwards et al., 2006; Svedin & Priebe, 2007).

Sommige wetenschappers beweren zelfs dat hier een *causaal verband* bestaat (o.a. Mc Mullen, 1987). Toch is deze stelling nog nooit volledig aangetoond en is zelfs meerdere malen door wetenschappers betwist. Nadon et al. (1998) hebben de achtergronden van adolescenten die in de prostitutie beland zijn, vergeleken met die van adolescenten die niet in de prostitutie beland zijn. In dit onderzoek komt geen direct verband tussen seksueel misbruik en prostitutie naar voren. Seng (1989) vergeleek kinderen die seksueel misbruikt waren met kinderen die zich prostitueerden en concludeert hetzelfde. Ook is er meerdere malen een *indirect verband* tussen seksueel misbruik en prostitutie gesignaleerd, waarbij dak- en/of thuisloosheid als interveniërende variabele wordt gedefinieerd (Seng 1989; Widom & Ames 1994; Cusick, 2002). Seng (1989) noemt prostitutie gedrag het resultaat van het straatleven. De economische factor wordt hierbij als een van de grote drijfveren voor de prostitutie genoemd (Van Horn et al., 2001). Prostitutie wordt hier gezien als een oplossing voor een financieel probleem.

Naast bovenstaande connecties tussen seksueel misbruik en prostitutie wordt in de wetenschappelijke literatuur nog een andere verbinding gelegd die beide begrippen bij elkaar trekt en het onderscheid tussen beide fenomenen minimaliseert. Jongens zijn volgens Van Horn et al. (2001) gevoelig voor aandacht en geld. Met name Marokkaanse jongens hangen vaak zonder toezicht rond op straat en zijn op zoek naar geld en aandacht. Dit maakt ze extra kwetsbaar om een slachtoffer te worden van seksueel misbruik én terecht te komen in de prostitutie (Van Gorp & Timman, 1998; Van Horn et al., 2001; Kooistra, 2006).

2.2 Jongensprostitutie en etniciteit

Van der Poel (1991) trof in haar onderzoek vooral autochtone jongensprostitués aan. In die periode waren er zeker ook jongensprostitués met een andere etnische achtergrond, zowel westerse allochtonen (toen vooral Duitsers) als niet-westerse allochtonen, waaronder Marokkanen. Toch was Amsterdam, de stad waar het onderzoek werd uitgevoerd, indertijd veel minder multi-etnisch dan nu. Het aantal Marokkaanse jongens in Nederland is behoorlijk toegenomen. Sinds het onderzoek van Van der Poel zagen we achtereenvolgens Tsjechen, Polen en Roemenen in de Amsterdamse jongensprostitutie (Korf et al., 1996).

Ook zijn (culturele) verklaringen die toen golden voor bijvoorbeeld Marokkaanse jongens vrijwel zeker niet meer zomaar toepasbaar in het heden. In de jaren tachtig wa-

ren de meeste Marokkaanse jongens van de eerste generatie en zelf nog in Marokko geboren. Tegenwoordig is de overgrote meerderheid in Nederland geboren, soms zelfs al van de derde generatie.

Reeds in het jaar waarin Van der Poel haar proefschrift verdedigde, sneed Van Gemert (1991) het probleem aan dat verklaringen voor de eerste generatie migranten wellicht niet van toepassing zijn op latere generaties.³ Hij constateerde dat Marokkanen oververtegenwoordigd waren in de jongensprostitutie. Het relatieve gemak waarmee Marokkaanse jongens (betaalde) seks met mannen hebben, verklaarde Van Gemert primair vanuit hun, cultureel bepaalde, socialisatie. "Seks met mannen, homoseksueel gedrag, komt daar veel voor. Daarom kan verondersteld worden dat zij met dit cultuurverschijnsel in hun geboorteland al kennis gemaakt hebben."(p. 96) Het was echter de situatie in Nederland die prostitutie voor Marokkaanse jongens aantrekkelijk maakte, vooral in Amsterdam. "Zouden zij in hun land van herkomst moeizaam de mannenwereld binnen kunnen komen door de vervelende passieve rol te spelen, in de hoofdstad blijken volwassen mannen erg in hen geïnteresseerd en daar is voor hen vaak de veel prettigere actieve rol weggelegd. [...] Dat hij er ook nog voor betaald wordt, maakt het nog interessanter."(p. 97) De verklaring voor het feit dat sommige van deze jongens prostituanten vermoordden zag Van Gemert vooral in de aantasting van hun eer, namelijk wanneer zij gedwongen worden de passieve, vrouwelijke rol te spelen of wanneer hun viriliteit ter discussie staat.

Deze culturalistische verklaring doet tegenwoordig nogal gedateerd aan. Van Gemert gaf dit ook zelf al aan door Marokkaanse jongensprostitutie een tijdsgebonden fenomeen te noemen. In de jaren tachtig ging het voornamelijk om jongens van de eerste generatie. "Bij een tweede generatie die hier geboren is, zal van een dergelijke achtergrond veel minder of in het geheel geen sprake zijn." Maar hij sloot voor de toekomst niet uit dat "een fors aantal Noord-Afrikaanse illegalen gemakkelijk in het marginale reservoir terecht blijkt te komen waaruit ook de jongensprostitutie put."(p. 103) Tegenover culturalistische benaderingen staat een constructivistisch perspectief, waarbij cultuur niet als een vaststaand gegeven wordt aangenomen, maar waarbij culturele aspecten zelf onder de loep genomen worden (zie: Bovenkerk et al., 2003). De constructivistische benadering behelst niet dat culturele factoren niet van invloed kunnen zijn, maar stelt de vanzelfsprekendheid ter discussie en noopt tot nader onderzoek. Anders gezegd: indien Marokkaanse jongens inderdaad oververtegenwoordigd zouden blijken onder slachtoffers van seksueel misbruik en in de jongensprostitutie, dan

³ Hij had onderzoek gedaan naar de rol van Marokkaanse jongens bij homomoorden. In de tweede helft van de jaren zeventig en in de jaren tachtig was ongeveer een derde van de daders van Amsterdamse homomoorden van Noord-Afrikaanse afkomst. Van Gemert maakte een selectie van dossiers. Hoewel het om kleine aantallen ging, concludeerde Van Gemert dat Noord-Afrikanen (met name Marokkanen) hun daad vaak met meerdere daders plegen. Alle Marokkaanse (en ook de paar Turkse) daders waren niet in Nederland geboren en hadden hun jeugd in het land van herkomst doorgebracht.

resteert nog steeds de vraag wat dit te maken heeft met de Marokkaanse cultuur (vergelijk: Kleijer-Kool, 2006).

Volgens Loeber & Farrington (2004) verschillen risicofactoren voor delinquent gedrag – enkele zeer kleine variaties daargelaten – niet wezenlijk tussen etnische groepen. Er is wel verschil in prevalentie van risicofactoren tussen zwarte en witte Amerikanen, maar de achterliggende mechanismen verschillen niet. Aparte theorieën over delinquentie bij verschillende etnische groepen zijn volgens hen dan ook niet nodig.

Los van de vraag of deze – op Angelsaksisch, vooral Amerikaans onderzoek gebaseerde – conclusie eveneens geldt voor jongensprostitutie, doet zich het probleem voor in hoeverre de bovengenoemde bewering ook opgaat voor groepen met een geheel andere etnische achtergrond en voor een land met een andere (raciale) geschiedenis. Het onderzoek van Van Horn et al. (2001) bevestigt eerdere bevindingen dat factoren die de kans op seksueel misbruik vergroten voor allochtone jongens dezelfde zijn als voor autochtone jongens. Ook met betrekking tot de aard van het misbruik waren de gevonden verschillen tussen autochtone en allochtone jongens niet of nauwelijks significant.

2.3 Kernbegrippen

Seksueel misbruik en jongensprostitutie zijn begrippen die elk voor zich verschillende ladingen kunnen dekken. In surveys onder jongeren worden beide begrippen vaak vermeden en wordt gevraagd naar concrete (maar soms heel algemene) gedragingen, c.q. ervaringen.

Juridisch gelden seksueel misbruik van en het hebben van seks tegen vergoeding met minderjarigen (personen jonger dan 18 jaar) allebei als *zedemisdrijven*. Leuw et al. (2003) stellen dat in het juridische begrip zedendelict minstens drie geheel verschillende vormen van maatschappelijk problematisch gedrag te onderscheiden zijn.

- In de letterlijke zin des woords schenden van de (seksuele) fatsoensnormen (ongepast tonen van naakt of van seksuele handelingen)
- Schending van de plicht tot bescherming van jeugdigen en schending van het verbod op consensuele seksuele interacties die *off limit* zijn (met jeugdige prostituees en afhankelijken)
- Seksuele geweldsdelinquentie

Van *seksueel misbruik* is volgens Van Gorp & Timman (1998) sprake wanneer:

“[...] er seksuele handelingen met kinderen en jongeren worden gepleegd die zij moeten toestaan of dulden zonder dat zij het gevoel hebben zich eraan te kunnen onttrekken. De pleger van dergelijk misbruik heeft een machtsoverwicht over het slachtoffer en kan seksuele handelingen afdwingen door dreiging met en daadwerkelijk gebruik van geweld, chantage of beloningen. Het kan dan gaan om fei-

telijke seksuele activiteiten, maar ook om het seksualiseren van de omgeving, aanrakingen, taalgebruik of seksueel beladen blikken.” (p. 7)

Deze definitie kenmerkt seksueel misbruik door de macht van de ‘pleger’ en de onderdanigheid en het gebrek aan autonomie van het ‘slachtoffer’. Dit staat op gespannen voet met de conclusie van Van Horn et al. (2001), dat jongensprostitutie lang niet altijd als gedwongen ervaren wordt omdat tegemoet gekomen wordt aan de emotionele of financiële behoeften van de jongens. Het zou daarom ook ‘ruilseks’ genoemd kunnen worden (De Graaf et al., 2007).

Het Wetboek van Strafrecht stelt personen die seks hebben met kinderen onder 16 jaar strafbaar.⁴ Daarnaast is het verboden om tegen vergoeding seks te hebben met 16 tot 18 jarigen.⁵ Klanten van minderjarige prostitués zouden zich daarmee feitelijk schuldig maken aan seksueel misbruik. Anderen noemen het een vorm van seksuele kindermishandeling (Transact, 2005). Voor deze keuzes valt zeker wat te zeggen, maar het zou de helderheid van ons onderzoek niet ten goede komen wanneer we minderjarige jongensprostitutie niet als afzonderlijk begrip zouden hanteren. Transact (2005) geeft de volgende definitie:

“Prostitutie is een interactievorm met de opzet om sociaal-seksueel contact uit te wisselen voor geld of andersoortige vergoeding. Jeugdprostitutie is het al dan niet gedwongen verlenen van seksuele diensten door minderjarige meisjes of jongens tegen enige vorm van vergoeding.” (p.1)

Aan deze definitie kleeft de vraag wat dient te worden verstaan onder ‘andersoortige vergoeding’. Kan die ook immaterieel zijn, bijvoorbeeld het geven van aandacht? Kan volstaan worden met cadeautjes (b.v. in de vorm van een dvd of een game) of een slaapplek (voor weglopers of thuisloze/dakloze jongeren)? Voor ons eigen veldonderzoek onder jongensprostitués is als richtlijn genomen dat er (ook) sprake is van *geldelijke of andere materiële vergoeding*.

Onder *jongensprostitutie* wordt verstaan: betaalde seks *tussen personen van het mannelijke geslacht*. In de literatuur en in het publieke en politieke debat worden met jongensprostitutie vaak zowel minderjarige als meerderjarige prostitués bedoeld. In het veldonderzoek hebben we ons gericht op *minderjarige jongens*, plus jongens tussen 18 en 21 jaar die reeds als minderjarige seks met mannen tegen een materiële vergoeding hebben gehad.

⁴ Hij die met iemand [...] beneden de leeftijd van zestien jaren buiten echt ontuchtige handelingen pleegt of laatstgemelde tot het plegen of dulden van zodanige handelingen buiten echt met een derde verleidt, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren of geldboete van de vierde categorie. (Art. 247)

⁵ Hij die ontucht pleegt met iemand die zich beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een derde tegen betaling en die de leeftijd van zestien jaren maar nog niet de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie. (Art. 248b)

Slachtofferschap van seksueel misbruik buiten de familie

In dit hoofdstuk richten we ons op de aard en omvang van seksueel misbruik van minderjarige jongens. Daarbij beperken we ons tot seksueel misbruik *buiten* de familief sfeer. Voor een omvangschatting zijn *kwantitatieve* gegevens nodig. Zoals in de introductie beschreven (hoofdstuk 1), zijn in de literatuur cijfers over seksueel misbruik van minderjarige jongens buiten de familiekring schaars. Beschikbare cijfers hebben betrekking op verschillende doelgroepen en de gehanteerde definities en onderzoeksmethoden lopen uiteen. Onderzoeken variëren van meta-analyse van literatuur (Lampe, 2002), scholierensurveys naar kindermishandeling (Lamers-Winkelman et al., 2006) en ongewenste seksuele ervaringen (Diepenmaat et al., 2006), dossierstudie van seksuele geweldszaken (Daalder & Essers, 2003) en behandelde zedendelinquenten (Bijleveld & Hendriks, 2007), tot analyse van meldingen van kindermishandeling (Van IJzendoorn et al., 2007) en politie- en hulpverleningsgegevens (Van Horn et al., 2001). Bovendien maken veel van deze studies geen onderscheid tussen jongens en meisjes en/of tussen misbruik binnen en buiten de familie.

Voor een valide omvangschatting zijn uniforme landelijke gegevens noodzakelijk. Deze moeten specifiek betrekking hebben op jongens, minderjarigen en misbruik buiten de familie. Om verschillende etnische groepen te vergelijken kunnen de aantallen ook niet te klein zijn. Mogelijke bronnen zijn de hulpverlening en de politie.

3.1 Hulpverlening

De geestelijke gezondheidszorg behandelt jaarlijks meer dan honderdduizend jongeren (GGZ, 2006).⁶ Hulpverleningsinstanties lijken daarmee een goede bron van landelijke cijfers. Eerdere ervaringen met een inventarisatie van probleemjongeren binnen de jeugdhulpverlening (Nabben et al., 2007) hebben echter geleerd dat de hulpverlening zeer versnipperd is: alleen al in Amsterdam hielden meer dan twintig instanties zich bezig met deze doelgroep. Bovendien zijn registratiegegevens van hulpverleningsinstanties doorgaans niet kant-en-klaar beschikbaar. Veel informatie ligt vast in papieren dossiers of in “open velden” in het registratiesysteem en cijfers rollen zelden met een druk op de knop uit de computer. Gegevens die de hulpverlening zelf rapporteert in bijvoorbeeld jaarverslagen zijn meestal niet gespecificeerd naar geslacht,

⁶ In 2006 boden ggz-instellingen hulp aan in totaal 772.000 cliënten, waarvan 14% jonger dan 18 jaar.

leeftijd en specifieke problematiek. Zelfs al was het mogelijk om de benodigde gegevens te verzamelen bij álle hulpverleningsinstanties in het land, dan zouden de cijfers ook niet zomaar bij elkaar opgeteld kunnen worden, omdat doorverwijzing binnen de hulpverlening niet ongewoon is.

Toch kunnen we niet negeren dat het juist signalen uit de hulpverlening waren die aanleiding gaven tot dit onderzoek (Van Horn et al., 2001). Daarom is in de regio's Amsterdam-Amstelland en Twente wel getracht cijfers van seksueel misbruik van minderjarige jongens te achterhalen bij de hulpverlening. Met 22 organisaties en instellingen⁷ die zich bezighouden met, of mogelijke vindplaatsen zijn van, slachtoffers van seksueel misbruik is contact opgenomen met de vraag hoeveel minderjarige jongens binnen hun klantenbestand van 2007 buiten de familiesfeer seksueel misbruikt (zouden kunnen) zijn. Dergelijke gegevens bleken echter überhaupt niet te worden geregistreerd, of het registratiesysteem liet niet toe dergelijke specificaties te maken. De ggz-instellingen hanteren bijvoorbeeld een registratie waarbij de problematiek wordt vastgesteld op basis van een DSM diagnose.⁸ De diagnose waaronder seksueel misbruik wordt geclassificeerd (V61.21), omvat echter ook lichamelijke mishandeling en verwaarlozing en er wordt geen onderscheid gemaakt tussen misbruik binnen en buiten de familiesfeer. Bij geen van de andere organisaties die we benaderden, wordt seksueel misbruik van jongens (structureel) geregistreerd. Er zijn dus geen 'harde' hulpverleningscijfers, maar ook 'zachte' cijfers kan de hulpverlening niet leveren. Hulpverleners melden geen zicht te hebben op seksueel misbruik bij hun cliënten en áls er al vermoedens zijn, dan kunnen of durven zij die niet uit te drukken in schattingen.

De zoektocht naar aanvullende cijfers binnen de hulpverlening heeft wel belangrijke informatie opgeleverd – namelijk dat de hulpverlening weinig zicht heeft op seksueel misbruik van minderjarige jongens – maar geen kwantificeerbare gegevens op basis waarvan we een omvangschatting kunnen maken, of die gebruikt kunnen worden als aanvulling op de politiecijfers.

3.2 Politie

In alle 25 politieregio's worden meldingen en aangiftes van delicten, inclusief persoonskenmerken van betrokkenen, centraal vastgelegd in vergelijkbare registratiesystemen. De politieregistratie vormt daarmee een belangrijke landelijke bron van uniforme gegevens over seksueel misbruik.

⁷ Adhesie, Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, Alifa Jongerenwerk Enschede, AMC de Meren, Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam, Bureau Jeugdzorg Overijssel, Centrum voor Jeugdbeleid-Jeugdhulpverlening Noord-Oost Twente, De Bascule, De Waag, GGD Twente, GGZ Buitenamstel, HVO Querido, Jarabee Jeugdzorg Twente, Kindertelefoon, Leger des Heils, Mediant, Mentrum, Raad van de Kinderbescherming, Scala Jongerenwerk Hengelo, Steunpunt Seksueel Geweld Amsterdam, Stichting Streetcornerwork, William Schrikker Groep.

⁸ *Diagnostic and Statistic Manual of Mental Disorders* is een internationaal classificatiesysteem van psychiatrische stoornissen.

In het bedrijfsprocessensysteem van de politie (BPS, Genesys, Xpol,) worden aangiftes, meldingen en mutaties⁹ geregistreerd onder bepaalde incidentcodes. Betrokkenen worden geregistreerd onder bepaalde relatiecodes (slachtoffer, verdachte, getuige, etc.). Gevallen van seksueel misbruik buiten de familie zouden in BPS in principe onder de incidentcode *Ontucht minderjarige (336)* terug te vinden moeten zijn; Xpol hanteert de code *Sexueel misbruik kinderen, geen incest (F527)*. Daarbinnen kan dan gezocht worden naar jongens met de relatiecode *slachtoffer*, die *ten tijde van het incident* minderjarig waren (dit laatste is mogelijk door de registratie van zowel pleegdatum als geboortedatum).

Deze ogenschijnlijk simpele selectieprocedure zal echter een onderschatting van het aantal misbruikzaken tot gevolg hebben. Het is namelijk vaak in eerste instantie onduidelijk wat zich precies heeft voorgedaan, waardoor seksueel misbruik mogelijk onder een andere incidentcode, bijvoorbeeld *verkrachting* of *aanranding*, in de registratie terecht komt. Ook de rol van de betrokken personen is niet altijd direct duidelijk, waardoor ook het slachtoffer mogelijk onder een andere code, bijvoorbeeld *aangever*, *melder* of het neutrale *betrokkene*, wordt geregistreerd. Selectie van alleen die zaken die onder de genoemde incidentcodes en met een minderjarige jongen als slachtoffer zijn geregistreerd, levert daarmee een te klein aantal op. Aan de andere kant kunnen natuurlijk ook niet zomaar alle seksuele delicten met minderjarige jongens in alle rollen worden geselecteerd. Dat zou een forse overschatting betekenen.

Omdat alleen op basis van de registratiecodes dus geen seksueel misbruik van minderjarige jongens kan worden onderscheiden, zijn in de politieregio's Amsterdam-Amstelland en Twente de dossiers bestudeerd van alle zedenzaken uit 2007, met minderjarige jongens in alle rollen. Op basis van de dossiers is vastgesteld hoeveel van deze zedenzaken gevallen van seksueel misbruik van minderjarige jongens buiten de familiesfeer betrof. De dossierstudie leverde tevens informatie over de aard en omstandigheden van het seksueel misbruik. De resultaten van de dossierstudie zijn vervolgens gebruikt als "sleutel" om op basis van landelijke politiecijfers een omvangsschatting te maken. De landelijke politiecijfers zijn verzameld bij alle 25 politieregio's in Nederland. Hier zijn geanonimiseerde gegevens van alle zedenzaken met minderjarige jongens in alle rollen uit de jaren 2003 tot en met 2007 opgevraagd.

Belangrijke beperking van de politiecijfers is dat deze sterk afhankelijk zijn van melding- en aangiftebereidheid. Niet iedereen meldt elk delict bij de politie en niet alle meldingen resulteren in een officiële aangifte. Er zijn bovendien aanwijzingen dat de aangiftebereidheid van bepaalde delicten (en zedendelicten horen daar zeker bij)

⁹ Aangiftes worden gedaan door of namens het slachtoffers van een delict; meldingen komen van burgers of professionals; mutaties zijn notities van agenten zelf.

samenhangt met factoren als geslacht en etniciteit (Wittebrood, 2004/2006). We kunnen op basis van de politiecijfers dus alleen een schatting maken van het aantal geregistreerde gevallen van seksueel misbruik van minderjarige jongens.

Een andere beperking van de politiegegevens betreft de registratie van etniciteit. De politie registreert nationaliteit en geboorteland van de persoon zelf. Volgens de officiële definitie van het CBS wordt etniciteit echter bepaald door de ouders.¹⁰ In de politieregistratie kunnen hooguit eerste generatie allochtonen worden onderscheiden. Allochtonen van de tweede generatie, die zelf in Nederland zijn geboren, kunnen niet worden herkend. In dit onderzoek kan dat leiden tot een fikse onderschatting van het aandeel allochtonen: 85% van de minderjarige allochtone jongens in Nederland is namelijk van de tweede generatie.¹¹ Met behulp van de politiedossiers in Amsterdam-Amstelland en Twente is getracht ook hiervoor te corrigeren.

Dossierstudie

In de politieregio's Amsterdam-Amstelland en Twente zijn politiedossiers bestudeerd van in totaal 331 zaken. Dit waren alle in deze politieregio's bekende zedenzaken uit het jaar 2007, waarbij een jongen betrokken was die *ten tijde van het gebeuren* minderjarig was. In 152 van deze zaken (46%) is aangifte gedaan; in de overige gevallen was er slechts sprake van een melding of mutatie. Amsterdam-Amstelland gebruikt het Xpol registratiesysteem; Twente hanteert BPS. De incidentcodes en bijbehorende delictomschrijvingen binnen deze systemen wijken iets af, maar ontlopen elkaar niet veel.

Op basis van de rol die de minderjarige jongen(s) speelde(n) volgens de registratie, zijn deze zaken in 4 categorieën te verdelen:

1. Er is een minderjarige jongen als **slachtoffer** (of benadeelde) geregistreerd.
2. Er is géén minderjarige jongen als slachtoffer, maar wel een minderjarige jongen als **aangever** (of melder) geregistreerd.
3. Er is géén minderjarige jongen slachtoffer/aangever, maar wel een minderjarige jongen als **getuige** (of betrokkene) geregistreerd.
4. Er is géén minderjarige jongen slachtoffer/aangever/getuige, maar wel een minderjarige jongen als **verdachte** geregistreerd.

¹⁰ Personen worden geclassificeerd als allochtoon wanneer ten minste één van de ouders in het buitenland is geboren. Eerste generatie allochtonen (zelf ook in het buitenland geboren) worden ingedeeld naar het geboorteland van de persoon zelf. Tweede generatie allochtonen (zelf in Nederland geboren) worden ingedeeld naar het geboorteland van diens buitenlandse ouder. Wanneer beide ouders in het buitenland zijn geboren, geldt het geboorteland van de moeder.

¹¹ CBS Statline.

Tabel 3.1a Amsterdamse zedenzaken waarbij een minderjarige jongen betrokken was, 2007

	slachtoffer	aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding (F522)	1	4	16	14	35
Incest (F526)	2	1	8	1	12
Kinderpornografie (F5291)					0
Kinderprostitutie (F5592)					0
Mensenhandel (F524, F5293)		1	12		13
Sexueel misbruik kinderen (F527)	3	2	13	1	19
Pornografie (F525)					0
Openbare schennis der eerbaarheid (F520)		1	6	4	11
Verkrachting (F521)	4		9	7	20
Overige zedenmisdrijven (F523, F528)	6	6	25		37
TOTAAL	16	15	89	27	147

Tabel 3.1b Twentse zedenzaken waarbij een minderjarige jongen betrokken was, 2007

	slachtoffer	aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding (332)	9		21	10	40
Incest (334)	2		5		7
Kinderpornografie (337)			1	1	2
Kinderprostitutie (338)					0
Mensenhandel (-)					0
Ontucht minderjarige (336)	14		15	11	40
Pornografie (335)					0
(Openbare) schennis (331)	7	1	6	4	18
Verkrachting (333)	2		11	3	16
Overige zedenzaken (330, 339)	5		53	3	61
TOTAAL	39	1	112	32	184

Zaken waarin volgens de registratie een minderjarige jongen het slachtoffer was, vormen de minderheid in zowel Amsterdam-Amstelland als Twente. In de meeste gevallen was een minderjarige jongen geregistreerd als getuige. In Twente was er slechts één zaak met een minderjarige jongen als aangever. Waarschijnlijk komt dit doordat het BPS systeem een code voor aangever/benadeelde kent (AAB), terwijl in Xpol aangever en benadeelde afzonderlijk ingevoerd moeten worden. Daarom is besloten de categorieën slachtoffer en aangever samen te voegen. In ongeveer één op de zes bestudeerde zaken waren de geregistreerde verdachten minderjarige jongens; de overige betrokkenen in die zaken waren meerderjarig en/of vrouw.

De categorieën Kinderpornografie, Kinderprostitutie, Pornografie en Mensenhandel komen in beide regio's relatief weinig of helemaal niet voor. Deze zaken worden opgeteld bij de categorie Overige zedenzaken.

Tabel 3.2 Bestudeerde zedenzaken waar een minderjarige jongen bij betrokken was, Amsterdam-Amstelland en Twente 2007

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	14	37	24	75
Incest	5	13	1	19
Ontucht minderjarige	19	28	12	59
Schennis	9	12	8	29
Verkrachting	6	20	10	36
Overige zedenzaken	18	91	4	131
TOTAAL	71	201	59	331

Op basis van dossierstudie is bepaald in hoeveel van deze 331 zedenzaken sprake was van seksueel misbruik van een minderjarige jongen buiten de familiesfeer. Daarnaast zijn gegevens verzameld omtrent de aard van het misbruik, de relatie van de verdachte ten opzichte van het slachtoffer en de etniciteit van de betrokkenen. Deze informatie komt verderop in dit hoofdstuk aan bod. De dossierstudie leverde in beide regio's zeer vergelijkbare resultaten op.

In het grootste deel van de bestudeerde zaken ($181/331 = 55\%$) was geen sprake van seksueel misbruik van een minderjarige jongen. In de meeste van deze gevallen was de minderjarige jongen zelf verdacht van een zedendelict, was de jongen getuige toen bijvoorbeeld een meisje in een winkelcentrum lastiggevallen werd, of waren er vermoedens van seksueel misbruik van zijn zus(je).¹² Zeven dossiers (2%) bevatten geen bruikbare informatie of waren besloten¹³; deze laten we buiten beschouwing. In 17 zaken (5%) was er loos alarm; bij nader onderzoek bleek er niets aan de hand, althans geen seksueel misbruik te hebben plaatsgevonden. Bijvoorbeeld wanneer de vreemde mannen in het bos deelnemers van een vossenjacht blijken te zijn. In 46 zaken (14%) waren er mensen die zich zorgen maakten of waren de intenties van bepaalde personen op z'n minst verdacht, maar was er (nog) niets gebeurd dat aanleiding gaf tot verder onderzoek of actie. Denk hierbij aan de "kinderlokkers" die in het park, vanuit de auto of via internet seksueel getinte opmerkingen maken. We hebben dergelijke zaken geclassificeerd als risicozaken.

In de overige gevallen was wél sprake van seksueel misbruik van een minderjarige jongen: 16 zaken van misbruik binnen de familie (5%) en 64 zaken van misbruik daarbuiten (19%). Deze laatste zaken zijn de focus van dit onderzoek.

¹² Bij vermoedens van seksueel misbruik binnen de familie worden meestal alle broertjes en zusjes geregistreerd.

¹³ Een speciale autorisatie was benodigd om toegang te krijgen tot deze dossiers.

Tabel 3.3 Zaken waarbij sprake was van seksueel misbruik van een minderjarige jongen buiten de familiesfeer, Amsterdam-Amstelland en Twente 2007

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	11 79%	0 0%	0 0%	11 15%
Incest	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
Ontucht minderjarige	11 58%	7 25%	0 0%	18 31%
Schennis	2 22%	3 25%	0 0%	5 17%
Verkrachting	5 83%	0 0%	0 0%	5 14%
Overige zedenzaken	9 50%	16 18%	0 0%	25 19%
TOTAAL	38 54%	26 13%	0 0%	64 19%

De incidentcode Ontucht minderjarige is dus in slechts 28% (18/64) van de misbruikzaken uit de dossierstudie gehanteerd. In vier op de tien misbruikzaken (26/64) was in de registratie de minderjarige jongen niet als slachtoffer/aangever, maar als getuige geregistreerd. Anderzijds waren er ook zaken met de betreffende incidentcodes en waarbij wel een minderjarige jongen als slachtoffer/aangever was geregistreerd, maar waarbij géén sprake bleek van seksueel misbruik.

Vrijwel alle 64 misbruikzaken vonden plaats in het jaar 2007; twee speelden in 2006 en één in 2002. In ongeveer de helft van de gevallen (33 maal) is aangifte gedaan. Afgezien van de zaak uit 2002, werd steeds binnen een jaar na het incident (vaak enkele dagen later) aangifte gedaan. Acht op de tien incidenten gebeurden in de woonplaats van het slachtoffer.

De resultaten van de dossierstudie in Amsterdam-Amstelland en Twente vormen de “sleutel” waarmee een omvangschatting van geregistreerd seksueel misbruik op basis van landelijke politiegegevens wordt gemaakt.

Landelijke politiecijfers

Bij alle 25 politieregio's is via de landelijke infodesk verzocht om geanonimiseerde registratiecijfers van alle zedenzaken in de periode 2003-2007 waarbij een minderjarige jongen betrokken was. In de bestaande datasystemen bleek een dergelijke selectie niet zondermeer mogelijk; daarvoor moesten speciale queries ontwikkeld worden. Bovendien was niet altijd duidelijk welke persoon of afdeling binnen de regio de technische mogelijkheden had deze selectie uit te voeren. Ondanks soms fikse vertraging in de dataverzameling is het gelukt politiecijfers met landelijke dekking te verkrijgen. De

databestanden zijn geschoond, gekoppeld en bewerkt. In totaal beslaan de verzamelde gegevens meer dan 17.000 zedenzaken met minderjarige jongens.

Tabel 3.4 Aantal geregistreerde zedenzaken waarbij een minderjarige jongen betrokken was, 2003-2007

	aantal zedenzaken geregistreerd	per 10.000 jongens 0-19 jaar ¹⁴
Amsterdam-Amstelland (Xpol)	713	72
Brabant MW (BPS)	1.227	96
Brabant N (BPS)	713	89
Brabant ZO (BPS)	847	95
Drenthe (BPS)	606	101
Flevoland (Xpol)	439	77
Fryslân (Xpol)	578	71
Gelderland M (BPS)	1.010	123
Gelderland NO (BPS)	1.025	100
Gelderland Z (BPS)	329	49
Gooi en Vechtstreek (BPS)	180	62
Groningen (Xpol)	701	106
Haaglanden (Genesys)	877	73
Hollands Midden (BPS)	882	90
IJsselland (BPS)	439	66
Kennemerland (BPS)	482	77
Limburg N (BPS)	251	41
Limburg Z (Xpol)	531	82
Noord-Holland Noord (BPS)	656	81
Rotterdam-Rijnmond (Xpol)	1.396	94
Twente (BPS)	778	98
Utrecht (BPS)	1.603	105
Zaanstreek-Waterland (BPS)	266	67
Zeeland (BPS)	297	64
Zuid-Holland Zuid (BPS)	509	82
TOTAAL	17.335	86

Er zijn grote verschillen in het aantal zaken tussen de verschillende politieregio's. De regio Gooi en Vechtstreek registreerde bijvoorbeeld 180 zedenzaken met een minderjarige jongen in vijf jaar tijd, terwijl buurregio Utrecht er met 1.603 bijna negen

¹⁴ Er zijn geen cijfers beschikbaar over het aantal minderjarige jongens per politieregio. Het aantal jongens is alleen beschikbaar in 5-jaars leeftijdscategorieën per gemeente (0-4, 5-9, 10-14, 15-19). Deze cijfers zijn via CBS Statline opgevraagd en handmatig per politieregio opgeteld. Op 1 januari 2007 telde Nederland 2.024.153 jongens van 0-19 jaar.

keer zo veel registreerde. Wanneer de aantallen worden afgezet naar het aantal mannelijke inwoners onder de twintig jaar in de regio, zijn de verschillen een stuk kleiner, maar nog steeds aanwezig. Meerdere factoren kunnen hierin meespelen. Er kan een grote zaak zijn opgelost of netwerk zijn opgerold, waar meerdere aangiftes uit voortgekomen zijn. Een grote of opvallende zaak die de media haalt zorgt er ook voor dat de aandacht onder de bevolking toeneemt, waardoor zaken eerder gemeld worden. Zedenteams kunnen verschillen in omvang, ervaring en beschikbare middelen. Daarnaast is er regionaal verschil in mentaliteit. Amsterdammers zullen naar alle waarschijnlijkheid minder gauw aangifte doen van openbare schennis dan inwoners van gemeenten in de bijbelgordel. Het gebruikte registratiesysteem (BPS, Genesys of Xpol) lijkt niet van invloed op de aantallen. Wat de precieze redenen zijn voor het relatief grote aantal in Gelderland Midden blijft onbekend; net als de redenen voor het relatief kleine aantal in Limburg Noord.

De verzamelde gegevens zijn gecategoriseerd volgens hetzelfde systeem als bij de dossierstudie; naar incidentsoort en geregistreerde rol van de minderjarige jongen. De overzichten per regio zijn te vinden in de bijlage. In onderstaande tabel zijn de totalen weergegeven.

Tabel 3.5 Landelijke zedenzaken waarbij een minderjarige jongen betrokken was, 2003-2007

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	523	1.735	1.363	3.621
Incest	308	464	53	825
Ontucht minderjarige	1.467	1.473	492	3.432
Schennis	568	754	395	1.717
Verkrachting	395	1.291	719	2.405
Overige zedenzaken	986	3.741	608	5.335
TOTAAL	4.247	9.458	3.630	17.335

Wanneer we de in Amsterdam-Amstelland en Twente gevonden percentages (Tabel 3.3) hier overheen leggen, komen we uit op een schatting van 3.400 geregistreerde zaken van seksueel misbruik van minderjarige jongens buiten de familiesfeer in vijf jaar.¹⁵ Het aantal *slachtoffers* van seksueel misbruik is groter dan het aantal *zaken*. In

¹⁵ Een oplettende lezer zal wellicht opmerken dat het geschatte totaal meer is dan 19% van 17.335 (= 3294). Het verschil wordt vooral veroorzaakt door afrondingen. Daarnaast wijken de verhoudingen tussen de verschillende categorieën landelijk iets af van de regio's Amsterdam-Amstelland en Twente. In deze regio's vormt de categorie Ontucht minderjarige bijvoorbeeld $59/331 = 18\%$ van het totaal; landelijk is dat $3.432/17.335 = 20\%$. Omdat de ontuchtzaken relatief vaak meetellen voor de schatting, komt het totaal iets hoger uit.

de 64 misbruikzaken uit de dossierstudie zijn 75 minderjarige jongens slachtoffer geworden (zie verderop). Er zijn dus naar schatting 1,2 slachtoffers per zaak.

Jaarlijks komen daarmee in Nederland naar schatting **680 geregistreerde zaken** van seksueel misbruik van minderjarige jongens buiten de familiesfeer met circa **800 geregistreerde slachtoffers** voor. Dit laatste komt neer op 0.04% van de minderjarige jongens in Nederland.¹⁶

Als we ook de risicozaken (“kinderlokkers” en zaken waarbij mensen zich zorgen maken) meetellen (percentages niet getoond), dan komen daar per jaar ruim 450 zaken en 550 slachtoffers bij en zal het totaal naar schatting **1.150 geregistreerde zaken** met **1.350 geregistreerde slachtoffers** per jaar bedragen (0.07% van de minderjarige jongens).

Tabel 3.6 *Geschat aantal landelijke geregistreerde zaken waarbij sprake was van seksueel misbruik van een minderjarige jongen buiten de familiesfeer, 2003-2007*

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	411	0	0	411
Incest	0	0	0	0
Ontucht minderjarige	849	368	0	1.218
Schennis	126	189	0	315
Verkrachting	329	0	0	329
Overige zedenzaken	493	658	0	1.151
TOTAAL	2.209	1.215	0	3.423

Deze schattingen liggen fors lager dan de 4.700 gevallen per jaar die Van IJzenendoorn et al. (2007) op basis van meldingen van (vermoedelijke) kindermishandeling beraamde. Hierbij werd echter geen onderscheid gemaakt tussen jongens en meisjes, noch tussen misbruik binnen en buiten de familie. Dezelfde beperkingen gelden voor de prevalentie van 4% seksueel misbruik die Lamers-Winkelmann et al. (2006) vonden in hun scholierenstudie. Lampe (2002) geeft wel afzonderlijke schattingen voor jongens (1-15%) en meisjes (6-36%). Beide laatste studies zijn echter gebaseerd op zelfrapportage. Dergelijke studies leiden steevast tot hogere schattingen dan onderzoek op basis van registratiegegevens (zie: Van IJzenendoorn et al., 2007).

Graag zouden we onze schattingen voorzien van een betrouwbaarheidsmarge of op een andere wijze valideren met behulp van bijvoorbeeld hulpverleningscijfers. Immers, hoewel we landelijke gegevens hebben geanalyseerd, is de schatting gebaseerd op

¹⁶ Op 1 januari 2008 telde Nederland 1.814.067 jongens onder de 18 jaar (CBS Statline).

dossierstudie en 2 van de 25 politieregio's. Helaas zijn geen gegevens beschikbaar op basis waarvan we dat zouden kunnen doen. Omdat we gebruik hebben gemaakt van bij de politie geregistreerde gegevens, kunnen we er wel vanuit gaan dat de genoemde aantallen fungeren als absolute ondergrens van de schatting voor de omvang van seksueel misbruik van minderjarige jongens.

3.3 Vormen van seksueel misbruik

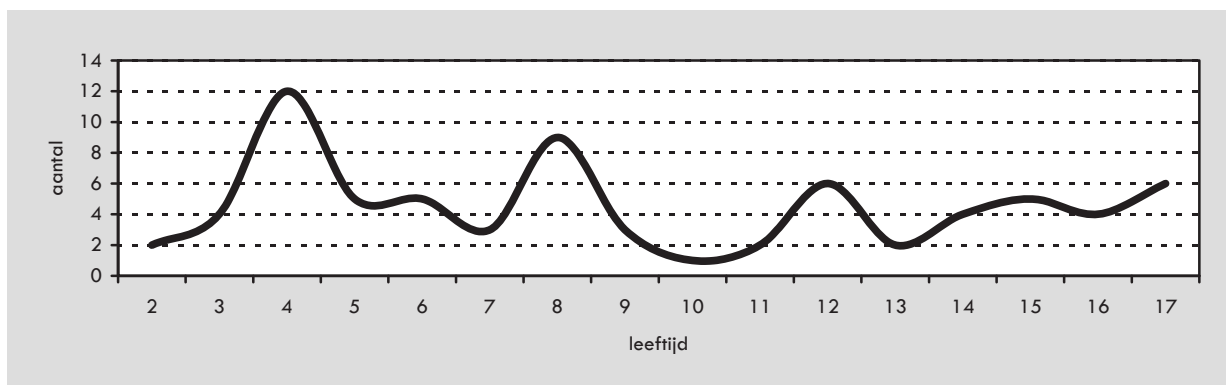
Op basis van de dossiers van de 64 misbruikzaken in Amsterdam-Amstelland en Twente is meer te zeggen over slachtoffers, daders en de aard van het misbruik.

Slachtoffers

De 64 misbruikzaken hebben betrekking op 75 minderjarige mannelijke slachtoffers. In twee zaken was het slachtoffer niet geregistreerd; in 53 zaken ging het om één slachtoffer; en in 9 zaken waren er meerdere minderjarige jongens slachtoffer.

Gemiddeld waren de slachtoffers 9 jaar oud toen het misbruik plaatsvond. Alle leeftijden komen voor: peuters, kleuters, schoolkinderen en pubers. Het aantal 4-jarigen is wel opvallend groot.

Grafiek 3.7 *Leeftijd van slachtoffers van seksueel misbruik buiten de familiesfeer in Amsterdam-Amstelland en Twente, 2007*

Herhaald slachtofferschap is binnen de 64 zaken niet aangetroffen, dat wil zeggen dat geen van de slachtoffers bij meerdere zaken in datzelfde jaar werden aangetroffen. Ook landelijk lijkt dat niet vaak voor te komen. De 4.272 landelijke zaken uit 2003-2007, waarbij een minderjarige jongen als slachtoffer/aangever was geregistreerd – waarvan ca. 46% géén misbruikzaken betreft (zie Tabel 3.3) – hadden betrekking op 4.530 unieke minderjarige jongens, waarvan er 184 bij meerdere misbruikzaken als slachtoffer waren geregistreerd. Geen van deze zaken speelde overigens in hetzelfde jaar.

Verdachten

In 19 van de 64 misbruikzaken (30%) is geen verdachte geregistreerd. De overige zaken bevatten gegevens van 42 mannelijke en 3 vrouwelijke verdachten, variërend in leeftijd van 4 tot en met 80 jaar. Van de niet geregistreerde verdachten is wel een signalement geregistreerd. Voor zover te achterhalen ging het om 12 volwassen mannen, 6 minderjarige jongens en 1 minderjarig meisje. De helft van de verdachten (51%) was dus zelf minderjarig ten tijde van het misdrijf.

Tabel 3.8 *Leeftijd van verdachten van seksueel misbruik van minderjarige jongens buiten de familiesfeer in Amsterdam-Amstelland en Twente, 2007*

	aantal	percentage
jonger dan 12 jaar	13	20%
12-17 jaar	13	20%
18-29 jaar	4	6%
30-49 jaar	10	16%
50 jaar en ouder	5	8%
Niet geregistreerde volwassen verdachten	12	19%
Niet geregistreerde minderjarige verdachten	7	11%

Minderjarige daders van seksuele delicten zijn niet geheel ongewoon. Landelijk is ongeveer één op de vijf veroordeelde daders van seksuele misdrijven minderjarig.¹⁷ Zowel Van Wijk (2005) als Hendriks (2006) deden voor dissertatie al uitgebreid onderzoek naar jeugdige zedendelinquenten. Wanneer het gaat om seksueel misbruik van minderjarigen, heerst er echter een stereotiep beeld van de dader als 'oudere pedoseksueel in de bosjes'.

Het begrip pedoseksualiteit wordt algemeen gehanteerd wanneer de dader minimaal vijf jaar ouder is dan het slachtoffer. Voor zover uit de politiedossiers af te leiden valt, was dat bij alle volwassen verdachten het geval. Bij de minderjarige verdachten zou de term pedoseksueel bij 13 van de 33 van toepassing zijn. Dit zijn voornamelijk tieners (9-15 jaar) die seksuele handelingen zouden hebben verricht bij peuters en kleuters. Hendriks (2006) hanteert voor deze groep de term "kindmisbruikers".

De politiedossiers leveren, naast basisgegevens over slachtoffer en verdachte, ook waardevolle informatie over de relatie tussen beide. In ruim driekwart van de 64 misbruikzaken was de verdachte afkomstig uit de dagelijkse omgeving van het slachtoffer. Veelal zijn het buurt- of klasgenoten. Daarnaast zijn er ook indirecte familieban-

¹⁷ In 2007 zijn 405 van de 2.110 sancties voor verkrachting, feitelijke aanranding der eerbaarheid en overige zedenzaken opgelegd aan minderjarige verdachten (CBS Statline).

den (neven, halfbroers, de vriend van een pleegbroer) of relaties met vrienden (bijvoorbeeld vader van een vriendje), internetcontacten, verdachten die een verzorgende taak hebben en “kindervrienden”. Deze laatste categorie betreft mannen bij wie jongeren veelvuldig over de vloer komen en/of waar zij naartoe gaan met hun problemen. Deze categorie komt ook naar voren in het onderzoek naar pedoseksuele delinquentie van Leuw et al. (2004). De in het onderzoek beschreven dader die een aantrekkelijke omgeving voor slachtoffers creëert (“jongensparadijs”), komt sterk overeen met het beeld dat uit de politiedossiers naar voren komt.

Tabel 3.9 *Relatie tot slachtoffers van seksueel misbruik van minderjarige jongens buiten de familiesfeer in Amsterdam-Amstelland en Twente, 2007*

	aantal	percentage
bekende uit de buurt	17	27%
indirecte familie/vrienden	10	16%
internetcontact	4	6%
“kindervriend”	4	6%
verzorger (oppas, overblijfskracht, leraar, mensensmokkelaar)	6	9%
schoolgenoot	9	14%
onbekende	11	17%
geen informatie	3	5%

De eerdergenoemde ‘oudere pedoseksueel in de bosjes’ komt, althans in de politieregistratie, dus nauwelijks voor. De verdachte is lang niet altijd een oudere man en uit de bosjes komt hij zelden. Bij vrouwelijke slachtoffers van seksuele delicten is inmiddels algemeen bekend dat de dader vaak uit de omgeving komt. Bij minderjarige mannelijke slachtoffers lijkt dat ook het geval te zijn.

Herhaald daderschap komt, net als herhaald slachtofferschap, in de bestudeerde zaken niet voor. Weliswaar komt één verdachte twee maal voor, maar het betreft dan twee aangiftes van afzonderlijke slachtoffers van hetzelfde incident. Bij de 4.272 landelijke zaken uit 2003-2007, waarbij een minderjarige jongen als slachtoffer/aangever was geregistreerd, waren 2.251 verdachten betrokken. Hiervan waren er 213 geregistreerd bij meerdere zaken, tot maar liefst 15 maal. Ook hier kan het natuurlijk gaan om meerdere aangiftes van eenzelfde incident.

Aard van het misbruik

De meest vergaande handelingen in de misbruikzaken waren meestal “hands-on”, maar uiteenlopend in ernst. In 28% van de gevallen zette de verdachte de slachtoffers

aan tot seksuele handelingen, bood hij zijn geslachtsdeel aan (maar raakte het slachtoffer dit niet aan) of masturbeerde hij voor het slachtoffer (“live” of via de webcam). Betasten van geslacht, achterwerk of andere lichaamsdelen, al dan niet naakt, kwam eveneens bij 28% voor. Manuele of orale seksuele handelingen (aftrekken en pijpen) werden zowel door slachtoffer als verdachte gedaan. Bij anale penetratie (soms met een voorwerp) was het slachtoffer altijd de passieve partij.

Tabel 3.10 Meest vergaande handelingen in zaken van seksueel misbruik van minderjarige jongens buiten de familiesfeer in Amsterdam-Amstelland en Twente, 2007

	aantal	percentage
aanzetten tot seksuele handelingen slachtoffers	9	14%
aanbieden geslacht	4	6%
masturbatie	5	8%
betasten lichaam gekleed	9	14%
betasten lichaam ongekleed	9	14%
manuele seks	2	3%
orale seks	10	16%
anale penetratie	9	14%
geen informatie	7	11%

3.3 Etniciteit

De politie registreert nationaliteit en geboorteland van personen. Volgens de officiële definitie wordt etniciteit echter bepaald aan de hand van het geboorteland van de ouders. In enkele gevallen waren ook de ouders van de slachtoffers in de misbruikzaken terug te vinden in de registratie, of kon informatie over de ouders uit het dossier worden gedestilleerd. Van de meeste slachtoffers is getracht via de GBA gegevens het geboorteland van de ouders te achterhalen.¹⁸

Van de 73 geregistreerde slachtoffers van de misbruikzaken is, voor zover na te gaan, ongeveer een kwart allochtoon. Op dit punt is er een groot verschil tussen Amsterdam-Amstelland (48% allochtoon) en Twente (15% allochtoon). Dit loopt natuurlijk parallel met de bevolkingssamenstelling in beide regio's. In tabel 3.11 is de etniciteit van de slachtoffers afgezet tegen de etniciteit van jongens van 0-19 jaar in de algemene bevolking van de politieregio.¹⁹

¹⁸ Bij 18 slachtoffers is dat niet gelukt. Van hen zijn er 17 op basis van nationaliteit, geboorteland en achternaam tot de autochtoon Nederlanders gerekend. Ook het andere slachtoffer was in Nederland geboren en had een Nederlands paspoort, maar zijn naam leek te wijzen op een allochtone herkomst. Hij is tot de overig westerse allochtonen gerekend.

¹⁹ Het aantal jongens per etnische groep in 5-jaars leeftijdscategorieën (0-4, 5-9, 10-14, 15-19) per gemeente is via CBS Statline opgevraagd en handmatig per politieregio opgeteld.

Tabel 3.11 *Etniciteit van slachtoffers van seksueel misbruik van minderjarige jongens buiten de familiesfeer, Amsterdam-Amstelland en Twente, 2007*

	Amsterdam-Amstelland		Twente	
	slachtoffers	bevolking	slachtoffers	bevolking
Autochtoon Nederlands	52%	43%	85%	82%
Surinaams	15%	10%	2%	1%
Antilliaans	0%	2%	0%	0%
Turks	0%	7%	2%	5%
Marokkaans	7%	14%	0%	1%
Overig niet-westers	19%	13%	2%	4%
Overige westers	7%	10%	9%	5%

In Amsterdam lijken – naast de autochtoon Nederlandse jongens – Surinaamse en overig niet-westerse (Afrikaanse) minderjarige jongens oververtegenwoordigd bij geregistreerd seksueel misbruik buiten de familiesfeer. Turkse en Marokkaanse jongens zijn daarentegen ondervertegenwoordigd. In Twente komt de etnische verdeling van de slachtoffer van seksueel misbruik buiten de familiesfeer dicht in de buurt van die van de algemene bevolking. Autochtone Nederlandse jongens en westerse allochtonen (voornamelijk Duitsers) lijken in Twente licht oververtegenwoordigd.

Over- of ondervertegenwoordiging van bepaalde etnische groepen in de politieregistratie kan – naast een verhoogde kwetsbaarheid of andere risicofactoren – het gevolg zijn van etnisch-specifieke verschillen in aangiftebereidheid. Het is echter onduidelijk in hoeverre dat bij deze specifieke delicten een rol heeft gespeeld. En zo ja, bij welke etnische groepen. Bovendien zijn de gegevens niet alleen gebaseerd op aangiftes, maar ook op meldingen en mutaties.

De landelijke politiecijfers laten, door het ontbreken van informatie over het geboorteland van de ouders, een analyse van etniciteit niet toe. Tweede generatie allochtonen met een Nederlands paspoort zijn niet als zodanig te herkennen in de politieregistratie. Daardoor zal in de politieregistraties het aandeel autochtoon Nederlandse slachtoffers flink overschat worden.

3.4 Conclusies

Op twee manieren is gezocht naar cijfers over seksueel misbruik van minderjarige jongens: bij hulpverleningsinstellingen en bij de politie. Hulpverleners melden geen zicht te hebben op seksueel misbruik bij hun cliënten en als er al vermoedens zijn, dan kunnen of durven zij die niet uit te drukken in schattingen. Derhalve zijn er geen ‘harde’ hulpverleningscijfers over seksueel misbruik van minderjarige jongens in Nederland en ook ‘zachte’ cijfers kan de hulpverlening niet leveren.

Politiegegevens bieden soelaas, zij het dat een belangrijke beperking van politiecijfers is dat deze sterk afhankelijk zijn van melding- en aangiftebereidheid. We kunnen op basis van de politiecijfers dus alleen een schatting maken van het aantal *geregistreeerde* gevallen van seksueel misbruik van minderjarige jongens. We gaan ervan uit dat we daarmee de ondergrens van een omvangschatting aangeven. Op basis van dossieranalyse in Amsterdam en Twente uit het jaar 2007 en vervolgens een bewerking van registratiegegevens van alle politieregio's van alle zedenzaken in de periode 2003-2007 waarbij een minderjarige jongen betrokken was, komen we uit op een landelijke schatting van jaarlijks 800 geregistreeerde minderjarige mannelijke slachtoffers van seksueel misbruik buiten de familie. Deze schatting (0.04% van de minderjarige jongens in Nederland) ligt lager dan in eerder onderzoek. Die cijfers golden echter voor zowel jongens als meisjes en/of voor zowel misbruik binnen als buiten de familie. Lagere schattingen waren dus te verwachten. Zeker ook gezien de gehanteerde onderzoeksmethode: onderzoek op basis van registratiegegevens levert altijd lagere schattingen dan zelfrapportage studies.

Uit de politiedossiers blijkt het seksueel misbruik te variëren in ernst, van betasten van het lichaam met de kleren aan tot en met anale penetratie. Opvallend was het flinke aantal minderjarigen onder de daders. Daarvan is een deel te betitelen als 'kindmisbruiker' (tenminste vijf jaar ouder dan het slachtoffer). Daarnaast zijn er ook oudere, zelfs bejaarde pedoseksuele daders. Meestal is de dader afkomstig uit de dagelijkse omgeving van het slachtoffer. De stereotiepe 'oudere pedoseksuele roofdier in de bossen' komt, althans in de politieregistratie, nauwelijks voor.

Jonge jongens in de prostitutie: veldonderzoek

Mannelijke prostitués vind je niet achter de ramen. Weliswaar wordt er op internet geadverteerd met jongensprostitutie en zijn er jongensbordelen en escortbureaus die betaalde seks met jongens aanbieden, maar deze jongens zijn niet eenvoudig toegankelijk voor onderzoek. Dat geldt in versterkte mate voor jonge jongensprostitués. In dit hoofdstuk beschrijven we de stapsgewijze aanpak van het veldwerk. Het veldonderzoek is gedaan in twee regio's: Amsterdam en Twente, om een beeld te krijgen van zowel de grootstedelijke Randstad als een meer landelijk gebied. Extra aandacht wordt hierbij besteed aan de zoektocht naar Marokkaanse jongensprostitués.

4.1 Veldonderzoek in grote lijnen

Jongensprostitués vormen bij uitstek een 'verborgen populatie'. Voor het veldonderzoek is in essentie de methodologie toegepast die we eerder hanteerden bij dergelijke populaties (Korf, 1995), in het bijzonder Oost-Europese jongensprostitués (Korf et al., 1996) en verborgen prostitutie in Amsterdam (Korf et al., 2005).

De eerste fase bestond uit het in kaart brengen, respectievelijk actualiseren van mogelijke vindplaatsen van de doelgroep (*initial mapping*) door middel van interviews met sleutelpersonen. In het verlengde hiervan werd, in de tweede fase, met veldwerk (*ethnographic mapping*) nagegaan in hoeverre het om daadwerkelijke vindplaatsen ging. Doel hiervan was om beter zicht krijgen op de doelgroep en hun klanten. Observaties (in parken en op andere ontmoetingsplekken, in en rond homo-uitgaansgelegenheden) en informele gesprekken (met o.a. hulpverleners, straathoekwerkers, politiemensen, horecapersoneel, webmasters, doelgroep en hun klanten) waren gericht op het ontdekken, c.q. concretiseren van oppikplekken, afwerkplekken en de mores in de wereld van jongensprostitutie. Een belangrijk aandachtspunt hierbij was de etnische samenstelling van de doelgroep.

Op basis van de opgedane kennis en ervaringen werd het veldwerkplan geconcretiseerd (fase drie). De verkregen informatie werd vertaald in een concreet plan voor gerichte observaties en contactlegging en interviews met de doelgroep en relevante sleutelpersonen (topic lijsten). Zonodig werd tussentijds de onderzoeksstrategie aangepast om 'witte plekken' in te vullen om zodoende een zo volledig mogelijk beeld te kunnen krijgen van het fenomeen prostitutie door minderjarige jongens.

Tijdens het finale veldwerk (fase vier) werden **observaties** gedaan op werk- en ontmoetingsplekken van jongensprostitués (zoals bordelen, homobars, op straat en in parken).

Deze observaties waren vooral bedoeld om systematisch informatie over aantallen jongensprostitués (inclusief etniciteit) te verzamelen ten behoeve van schattingen van aantallen jongensprostitués (zie hoofdstuk 5). Naast informele gesprekken werden meer uitgebreide interviews gehouden met relevante sleutelpersonen, in dit geval personen die uit hoofde van hun beroep of als klant van jongensprostitués veel weten van aard en/of omvang van jongensprostitutie door minderjarigen. Hiertoe behoren: horecapersoneel, eigenaren en medewerkers van escortbureaus, beheerders van websites, exploitanten van seksclubs, hulpverleners, politie, et cetera. Maar het allerbelangrijkste waren semi-gestructureerde **interviews met jongensprostitués**.

Bij het veldwerk in het algemeen en bij de interviews in het bijzonder vereiste het feit dat we specifiek op zoek waren naar minderjarige jongensprostitués extra zorgvuldigheid. We zouden immers te maken kunnen krijgen met minderjarige jongens die door een profiterende derde zijn aangezet tot prostitutie, met andere woorden: minderjarige slachtoffers van mensenhandel. Aangifte of melding bij politie of hulpverlening hiervan zou echter het onderzoek ernstig kunnen frustreren, zo niet onmogelijk maken. Daarom is vooraf de afspraak gemaakt dat de onderzoekers tussentijds zouden rapporteren aan de opdrachtgever over wat zij tegenkwamen tijdens het veldwerk zodat in overleg tussen de onderzoekers, het WODC en het ministerie van Justitie zou kunnen worden besproken of en zo ja welke actie zou moeten volgen. Daarnaast hadden de onderzoekers tijdens het veldwerk informatie over relevante hulpverleningsmogelijkheden op zak, waarnaar zij slachtoffers konden verwijzen. Bij ernstige misstanden (zoals mensenroof, dwangsituaties, verkrachting of uitbuiting) zou passende actie ondernomen worden.

Het veldwerk werd afwisselend gedaan door een man, een vrouw of een gemengd koppel; en in wisselende etnische samenstelling, al dan niet tezamen met iemand die goed bekend was met een bepaalde (etnische) groep of een locatie. Vrouwelijke veldwerkers hadden de ene keer het voordeel dat zij meteen opvielen tussen een overwegend mannelijk publiek en hierdoor gemakkelijker in contact kwamen met bezoekers, terwijl zij de andere keer met de nek werden aangekeken of zelfs niet naar binnen mochten. Mannelijke veldwerkers konden eerder opvallend te werk gaan, maar kregen soms te maken met ongewenste avances, vooral van prostituanten, maar soms ook van jongens. Een ander probleem was dat sommige klanten vreesden dat zij verklikt zouden worden. Zo was een klant, die overigens bij insiders bekend staat als 'sugar daddy', er niet van gecharmeerd dat zijn 'eigen jongen' buiten zijn medeweten zou worden geïnterviewd. Deze prostituant was bang dat de onderzoeker zich naar anderen zou verspreken, te meer daar de moeder niet mocht weten dat hij betaalde seks had met haar zoon.

4.2 Veldwerk Amsterdam

Het zwaartepunt van het veldwerk in Amsterdam lag in de eerste maanden van 2008 vooral in de binnenstad. Vervolgens zijn we ook op zoek gegaan naar jongensprostitués in andere delen van de stad, met name in parken en op andere openbare 'cruise plekken'. Deze zoektocht werd voortgezet tot oktober 2008. Parallel hieraan werd vanaf de zomer opnieuw veldwerk verricht in de binnenstad.

De keuze van de locaties was in beperkte mate gebaseerd op informatie van de hulpverlening en/of de politie (zij wisten uiteindelijk weinig concrete plekken te noemen, althans locaties waar ook jonge prostitués komen), wat vaker op instigatie van prostituanten en – bovenal – op grond van eigen veldverkenning. Er zijn ruim honderd veldwerkrondes verricht. Meestal gebeurde dit tussen 21.30 - 04.00 uur 's nachts, maar ook later of juist overdag. Het veldwerk nam per ronde zo'n drie tot vijf uur in beslag. Op sommige rondes werden meerdere locaties achter elkaar bezocht, andere keren vertoefden we langer op één locatie. Op sommige locaties is meer veldwerk verricht dan op andere. Dit had onder andere te maken met het type locatie als ook met de prostitutiebedrijvigheid.

Er is veldwerk verricht op een twintigtal locaties. Grofweg kan hierbij een onderscheid gemaakt worden tussen het publieke domein – zoals de straat, parken en het Centraal Station – en het semi-publieke domein waartoe bordelen/escortclubs, bars, clubs en sauna's gerekend kunnen worden. In het semi-publieke domein bevinden zich locaties waar de nadruk ligt op prostitutieactiviteiten (primair). Maar er zijn ook semi-publieke locaties waar prostitutieactiviteiten een minder prominente of slechts een marginale rol spelen (secundair); er hangt af en toe een jongen of een prostituant rond, zonder dat de indruk ontstaat dat zij actief op zoek zijn.

4.2.1 Semi-publieke domein

Binnen het semi-publieke domein is veldwerk gedaan in (A) twee bordelen/escortclubs (primaire prostitutieactiviteiten); (B) een 'oppikbar' (primair), (C) vier homobars en homokroegen (secundair); (D) drie clubs/discotheken (secundair), (E) een homosauana (secundair) en (F) 'underground' tenten (primair).

(A) Bordelen/escortclubs

Bordelen/escortclubs zijn niet gemakkelijk toegankelijk voor personen die er niet werken of er als klant naar binnen willen. In een bordeel krijgen we onze entree door mee te gaan met een man die er regelmatig als klant komt. Na de eerste kennismaking kunnen we ook 'zonder begeleiding' naar binnen. Omdat er op doordeweekse dagen relatief weinig activiteit is, zijn er meestal niet meer dan drie of vier jongens in het bordeel. Er zijn vier kamers waar de jongen zich met hun klanten terug kunnen trekken. Buiten het weekend ogen de aanwezige jongens ontspannen, soms lichtelijk verveeld.

Ze hoeven zich niet uit te sloven en weten dat ze die avond ook weer redelijk vroeg, rond een uur of twaalf 's nachts, naar huis gaan. De locatie fungeert tevens als een soort huiskamer voor de jongens. Ze hangen er een beetje rond, kletsen wat met elkaar en roken soms een joint. De sfeer in het bordeel is doordeweeks relaxt en los. In het weekend is het 'bisnis time' en maakt de gemoedelijke sfeer plaats voor een meer zakelijke en op geld beluste drang om klanten te scoren. Vooral op zaterdagavond is het drukker; dan werken er meestal zeven tot acht jongens. Er werken hoofdzakelijk homo-seksuele en tevens de meer 'professionele' jongens. Ze zijn allemaal meerderjarig, van 18 jaar tot in de dertig (in meerderheid boven de 21 jaar). Veel klanten zijn toerist en ook bij de jongens is er een behoorlijke doorstroom; in de loop van de maanden dat we hier komen zien we jongens komen en gaan. Naast enkele autochtone jongens zijn er relatief veel westerse allochtonen (vaak, maar niet uitsluitend uit Midden- en Oost-Europa) en ook enkele Latino's. Sommige jongens zijn vrij nieuw in de scene, andere jongens zijn meer ervaren en reizen langs Europese steden, van de ene naar de andere seksclub.

De tweede locatie heeft zowel een bordeel- als escortfunctie. We werden tijdens het veldwerk bij één van de eigenaren geïntroduceerd en hij nodigde ons uit om langs te komen. Het blijkt een appartement te zijn, zoals zovele in de stad, waarvan aan de buitenkant niet te zien is dat het om een 'privé-huis' gaat. Ook de inrichting lijkt veel meer op een luxe woning dan op een bordeel. Huiselijk en met smaak ingericht. Een riante zithoek, groot model flatscreen, hightech audio-installatie en een nieuw model spelcomputer tonen aan dat je je hier niet hoeft te vervelen. Verder is een ruim eetge-deelte, er hangt kunst aan de muur, grote planten staan in strakke potten en er zijn goedgevulde boekenkasten. De slaapkamers blijven voor ons verborgen. Klanten worden wel eens in de woning ontvangen, maar dit gebeurt eerder incidenteel dan structureel; escort vormt de kern van het bedrijf. Volgens de eigenaar zijn de jongens allemaal meerderjarig, maar de klant die ons bij hem introduceerde is daar niet helemaal zeker van. De voor dit bedrijf werkzame jongens staan met een profiel en foto's op een speciale internetsite. Naast een inleidend verhaaltje worden kenmerken als leeftijd, etniciteit, taal, lichaamslengte, gewicht, penislengte en soort seks beschreven. Klanten kunnen via deze site de jongen kiezen met wie zij een 'date' willen. Wanneer deze jongen beschikbaar is (de meesten werken parttime), dan regelt het bedrijf het vervoer en de betaling. De jongens krijgen per klant een vooraf afgesproken bedrag betaald. Een eventuele fooi is voor de jongen.

(B) Oppikbar

Deze locatie is minder exclusief gericht op prostitutie, maar de sfeer wordt er wel sterk door bepaald. Je kunt er niet gemakkelijk ongemerkt naar binnen. Tijdens onze bezoeken varieert de clientèle telkens tussen tien en dertig bezoekers, voornamelijk prostitu-

anten en prostitués. Daarnaast komen hier ‘verdwaalde stappers’, travestieten en homostellen. Over het algemeen wordt er onderling meer oog- dan praatcontact gezocht. De meeste prostituanten zijn oudere, blanke mannen – vaak vaste bezoekers, maar ook wel toeristen. Een enkele keer zit er een jongere ‘yup’ tussen. Ook hier is het vooral druk op zaterdagavond. Meestal gaan een of twee jongens mee met een klant, om na een tijdje weer terug te keren, of ze gaan met een klant naar diens woning of hotel, hoewel ook het toilet soms wel als afwerkplek wordt gebruikt.

“We zijn regelmatig getuige van onderhandelingen tussen jongens en klanten. Zoals een Engelse klant die onderhandelt met drie jongens. De Engelsman is overdreven aanwezig, geeft alle drie een drankje en het gesprek verloopt moeizaam over wie, wie zou gaan ‘fucken’. Hij loopt uiteindelijk weg met een van de jongens en samen komen ze na drie kwartier weer terug.” (veldnotitie)

De vaste clientèle weet wie waar gaat zitten: achter in de bar is het domein van de jongens, voorin zitten de (potentiële) klanten. Vrijwel alle jongens zijn ouder dan 21 jaar (ook al geven zij zich soms voor jonger uit). Er komen jongens met verschillende etnische achtergrond, waaronder een klein groepje Noord-Afrikaanse/Marokkaanse jongens, dat zich overigens slechts zelden laat zien. De in aantal veruit grootste en ook meest dominant aanwezige groep bestaat uit Roemeense jongensprostitués.

In hun gebrekkige Engels (hoewel ze het seksjargon prima beheersen) haasten ze zich te zeggen dat ze toerist zijn en maar voor een weekje in Amsterdam. Toch komen we tijdens de gehele veldwerkperiode een deel van deze Roemeense jongens ook op andere semi-publieke locaties tegen. Hun uitgaansroute lijkt een vaste volgorde te hebben. Ze beginnen hier, gaan daarna naar D1 om achter de gokkast te kruipen of een dansje te wagen – liever met het vrouwelijke deel van het onderzoeksteam dan met de oudere (blanke) mannen die het likkebaardend op ze voorzien hebben. Vaak eindigen de Oost-Europese jongens in D2.

De bezoekers van deze oppikbar, en eigenlijk vooral de jongens die er niet komen, maken duidelijk dat het jonge jongensprostitutiewereldje in verschillende territoria kan worden ingedeeld. De Roemeense jongens zul je bijvoorbeeld niet aantreffen in de wat hippere tenten waar vaak entree moet worden betaald. Tevens is er sprake van hiërarchie en de Oost-Europeanen staan duidelijk niet bovenaan, zo blijkt uit de woorden van één van de respondenten die zichzelf ziet als een wat stijlvollere escort (*first class* versus *economy class*) en denigrerend praat over de jongens die in deze oppikbar komen. Zelf zal hij hier nooit een voet binnen zetten. “Dat is niet mijn domein, maar van de Oost-Europese jongens. Ik heb daar niks te zoeken.” Op de vraag of het dan ook gevaarlijk voor hem zou zijn, reageert hij ontwijkend. Wel zegt een aantal respondenten die het onderzoeksteam oppikte in de wat hippere uitgaansgelegenheden dat ze

hier voor geen goud binnenkomen omdat ze het niet vertrouwen en bang zijn voor klappen.

(C) Homobars en homokroegen

Deze vier locaties behoren tot hetzelfde segment van de homohoreca, maar verschillen met name van elkaar vanwege de clientèle. Twee van deze locaties hebben ook een kleine dansvloer. Op alle vier locaties is in meer of minder mate sprake van secundaire prostitutieactiviteiten.

De eerste locatie (C1) is een klein, rustig en onopvallend homocafé in de Amsterdamse binnenstad. We komen er voor het eerst terecht na een internetcontact met een jonge barman. Het is soort stamcafé van overwegend oudere homoseksuele mannen. Sommigen hebben wel eens betaalde seks met jongens, maar die pikken ze doorgaans elders op (bijvoorbeeld in D1). Geen enkele keer constateren we hier zichtbare jongensprostitutie.

In de tweede bar/kroeg (C2) komen vooral homo's en travestieten en transgenders, maar ook mannen die zich nadrukkelijk als hetero presenteren, ook al vertrekt af en toe een van hen spoorlags met een jongen of een 'travohoer'. De clientèle bestaat uit relatief veel mannen van boven de veertig, zowel autochtoon als allochtoon. Maar er komen ook vrouwen. Sommige jongens en klanten brengen hun tijd ook door in de eerdergenoemde oppikbar (B) en/of een van de clubs/discotheken (D1). Op de wc hangt een poster van een escortjongen. Voorheen kwamen hier ook vrij veel Roemeense jongens, maar er wordt nu een stringenter deurbeleid gevoerd waardoor zij niet meer naar binnen mogen; ze worden geweigerd wegens zakkenrollen. Volgens het barpersoneel en klanten is deze bar geen plek meer waar jongens komen voor betaalde seks. Inderdaad, we zien ze zelden – en al helemaal geen minderjarigen. Maar de persistente bewering dat er helemaal geen prostitutiecontacten meer worden gelegd, is te mooi om waar te zijn.

“Een oudere man loopt naar een getinte jongen toe. Het weinige haar dat hij heeft is grijs, hij draagt een colbertje en heeft een boek in zijn jaszak. Hij staart de jongen op het podium ongegeneerd aan, hij wenkt hem en ze praten wat. De jongen laat blijken dat hij nog even wil blijven en danst verder, richting de man, druk draaiend met zijn heupen op Braziliaanse muziek. De man kijkt hem lachend aan en is geobsedeerd door de jongen. Na een nummer of twee verdwijnen ze samen uit de kroeg. De jongen komt na een half uur weer terug. Ik vraag hem wat hij met die man gedaan heeft. Hij zegt dat hij niets gedaan heeft, natuurlijk heeft hij dat in het verleden wel gedaan, seks voor geld, maar nu niet meer. ‘De man wilde wel hoor, hij bood me geld en liet op een gegeven moment zijn broek zakken en zijn stijve pik zien, maar ik heb gezegd dat ik dat niet doe.’ ” (veldnotitie)

Bar C3 wordt door een overwegend jong publiek van rond de 25 jaar bezocht, zowel van het mannelijke als vrouwelijke geslacht. Het is een trekpleister voor allochtonen,

vooral van Noord-Afrikaanse, Turkse en Arabische origine. Dat publiek trekt ook wel (oudere) autochtone homo's aan. Later op de avond zijn er meer bezoekers op de dansvloer. Er wordt geflirt en we ontmoeten er jongens die ervaring hebben met betaalde seks, maar geen van hen is beneden de 21 jaar.

"A. komt binnen met een Turkse jongen. Ze blijven even, lopen weer weg en even later komt A. weer terug. In de tussentijd vertelt S., met wie ik op stap ben, dat A. een rijke vriend heeft, een suikeroom. Hij krijgt alles wat hij wil van deze man. S. heeft op zijn beurt weer diverse scharrels. Even later, na terugkeer van A., komt het gesprek op seks in parken. Beide jongens vertellen dat ze dat wel eens hebben gedaan. S. stoot A. aan 'hé, ze wil van je weten hoe dat gaat met cruisen in parken'. S.: 'Ja, je loopt daar gewoon naar toe en je kijkt een beetje rond en kijkt of je iemand ziet die je aanspreekt en dan ja, dan doe je het.'" (veldnotitie)

De eigenaar van deze tent ontkent dat er nu nog jongens komen die op zoek zijn naar potentiële klanten. Streng zegt hij ze de deur te wijzen als hij daar tekenen van zou opvangen. Enige irritatie klinkt in zijn stem en hij baalt duidelijk van de slechte naam die hij probeert te zuiveren. Want - eerlijk is eerlijk - dat was vroeger wel anders. En met 'vroeger' bedoelt hij zo'n drie jaar geleden, toen de bar net opende. De uitgaansgelegenheid had toen soms meer weg van een opvangplek voor jongens die uit huis getrapt waren of zelf de benen hadden genomen omdat ze niet geaccepteerd werden om hun seksuele geaardheid. Van hen weet hij dat ze seks hadden tegen betaling 'om te overleven.' Of dat ze – al dan niet in deze bar - oude(re) mannen tegen kwamen die hen begrepen en hen een veilige haven boden. Dit betekende in de praktijk seks in ruil voor onderdak en een warme maaltijd. Maar dat was vaak tijdelijk, want er komt altijd een moment dat er een andere – jongere – jongen in het vizier van die sugar daddy komt. Daarom probeerde en probeert de eigenaar hulpverlening te regelen voor deze jongens. Dit is dus een bar plus vangnet. Althans, dat is de intentie.

Het publiek van dit trendy homocafé (C4) lijkt het verst af te staan van de jongensprostitutiewereld. Het personeel is hipper gekleed en de bezoekers zijn veel modebewuster dan in de andere locaties. Er komen voornamelijk mannelijke en vrouwelijke stelletjes en groepjes en soms een heterostel of homo's die met een vriendin wat komen drinken. Er komt een etnisch heel gemengd publiek, dat een stuk jonger is dan in de oppikbar (B) en bardancing D1. Toch kunnen de bezoekers én overigens ook het barpersoneel bijna allemaal wel iemand tippen die seks heeft in ruil voor geld of goederen. En in sommige gevallen wijst de vinger naar zichzelf. Overigens blijkt bij doorvragen dat slechts een enkeling voor zijn achttiende is begonnen. Het kinky deel van het publiek is ook te vinden in D3. Hoewel de meesten zeggen dat ze deze tent te ordinair vinden vanwege de porno. De jongens die via deze locatie zijn benaderd voor een interview, hebben seks voor geld om hun luxe lifestyle te kunnen betalen. Het gaat niet zozeer om prostitutie uit noodzaak of overleving.

(D) Clubs en discotheken

Deze drie locaties hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat er gedanst kan worden, sommige hebben slechts een kleine dansvloer, andere hebben primair de functie van dansgelegenheid. De ene locatie wordt overwegend bezocht door homo's, de andere trekt een overwegend heteroseksueel publiek. Op alle drie locaties is in meer of minder mate sprake van secundaire prostitutieactiviteiten.²⁰

Het interieur van de kleine bardancing D1 is een mix van kitsch en Latijns-Amerikaans. Er wordt gedanst en geschuurd op Caribische muziek, waaronder salsa en merengue, en disco. Soms klinken er Balkan deuntjes. Er zijn tijdens de veldwerkbezoeken meestal tussen de 15 en 35 personen aanwezig, vooral jongens en mannen, waaronder jongensprostitués en klanten, maar ook gemengde stellen en lesbische vrouwen. Sommige klanten, vooral die achter de gokkasten, worden ook op andere locaties, zoals de oppikbar (B), gesignaleerd. Aan een wand hangt een fotogalerij van (half)naakte jongens. De belangrijkste groepen jongensprostitués die hier residentie houden, zijn Caribisch/Latino (vooral Surinaams en Antilliaans) of Roemeens. Tussen beide groepen is weinig onderling contact. De barman heeft een hoop gedoe gehad met Roemeense jongens en er onlangs een paar uit moeten vegen in verband met drugshandel en cocaïnegebruik. De groep Roemenen (in totaal zo'n tien jongens, tevens bezoekers van oppikbar B) is prominent en dominant aanwezig. Er zwermen vaak oude(re) blanke mannen omheen die dan even een half uurtje met ze verdwijnen. De groep Surinaamse en Antilliaanse jongens is iets kleiner. Sporadisch komen er ook enkele Marokkaanse en Aziatische jongens. In meerderheid zijn de jongensprostitués die hier komen boven de 21 jaar. Meestal vertrekt een klant na korte of langere tijd met een jongen, maar soms gaan ze ook samen naar het toilet.

“Bij hun binnenkomst worden twee klanten bijna besprongen. De blonde jongens, die normaal boven staan, komen meteen naar beneden.” (veldnotitie)

“M. is weer compleet de weg kwijt en duidelijk op klantenjacht, Wanneer ik met hem aan het praten ben over zijn afkickprogramma, tikt een man hem op zijn schouder. Binnen 30 seconden is M. met hem aan het dansen en na een paar minuten verdwijnen ze naar buiten.” (veldnotitie)

Discotheek D2 trekt een gemengd publiek. We treffen er het type oudere mannen die we ook zien in de oppikbar (B) en bezoekers van bar C2 en bardancing D1. Het is echter ook een disco waar toeristen komen en jongens en mannen op zoek zijn naar vrouwen. De straatjongens (Marokkaans, Surinaams, Turks, en autochtoon Nederlands) zijn stoer gekleed en vertonen machogedrag – ook naar vrouwen toe. D2 is vooral een

²⁰ We hebben ons beperkt tot de clubs en discotheken waar ook jongens tot en met 21 jaar komen.

plek waar jongens komen na afloop van hun barbezoek en dient tevens als springplank voor afterparty's. De 'bisnisjongens' verschijnen meestal pas later in de nacht op het toneel.

"Het is een verwarrend contrast: stoere jongens en travestieten, veel oudere Marokkaanse mannen, een aantal meiden, wat Marokkaanse oudere jongens en Surinamers. Vanavond zijn er ook twee glad geklede Marokkaanse jongens van begin twintig. Een met geëpileerde wenkbrauwen. Ze flirten met dames, maar zijn niet afkerig van de heren." (veldnoittie)

Opvallend is dat er jongens na sluitingstijd buiten blijven wachten. Rondvragen op straat en aan de bar over de praktijken van de bezoekers levert een beeld op als waren er wel degelijk jongens die op zoek zouden zijn naar klanten. Maar niemand kan ze aanwijzen. En ook zijn de homo's onzichtbaar.

Discotheek D3 heeft onder andere een darkroom en op vaste avonden mannelijke strippers. Verder is er altijd op grote schermen gay porno te zien. De gemiddelde leeftijd wisselt per avond, maar ligt in het weekend hoger dan doordeweeks. Hier zien we vrij vaak jongens die drinken op kosten van een oudere bezoeker en later samen vertrekken. Een bijnaam voor deze locatie is 'afhaalchinees'. Dit zou slaan op de Aziatische jongens die hier rondhangen op zoek naar klanten. Zij zijn echter allemaal ouder dan 21. Op de dansvloer wordt openlijk gewezen naar jongens die seks hebben voor geld.

(E) Homosauna

Officieel is het in homosaua E1 verboden om seks tegen betaling te hebben en hangen er niet mis te verstane bordjes met die boodschap. Toch gaan er hardnekkige geruchten dat deze locatie tevens zou fungeren als afwerkplek. Insiders melden dit – onder vermelding dat dit absoluut niet naar buiten mag komen uit hun mond opgetekend, maar ook een aantal geïnterviewde jongens geeft aan hier aan klanten te komen of hun diensten te verlenen. Zo kwam Rachid (21 jaar) nog nastomend ruim een uur te laat op de afgesproken plek voor het interview omdat hij nog een klant had die hij in de sauna had ontmoet.

(F) Underground

De beide (legale, maar verholen) undergroundlocaties horen zeker niet tot het mainstream gay uitgaanscircuit. Ze hebben een meer besloten karakter wat onder andere te merken is doordat vrouwen onomwonden geweerd worden. Darkrooms vervullen hier een centrale functie. En hoewel locatie F1 door sleutelfiguren en sommige van de geïnterviewde jongensprostitués wordt genoemd als plek waar seks tegen betaling plaatsvindt, zeggen de jongens er zelf niet te komen. Alleen de eerdergenoemde Rachid

komt hier wel eens. De gelegenheid is aardedonker, het cafédeel is bestemd voor een drankje en praatje, maar het echte werk gebeurt in de kelder. Hier is een darkroom die drie keer zo groot is als het bovengrondse deel. Aan de bar hangen kokers met condoms en glijmiddel. Het publiek is etnisch gevarieerd en van nieuwkomers in de scene tot oudere mannen. Ook komen hier veel toeristen. Het personeel zegt dat het wel eens gebeurt dat jongens zich, met name in die darkroom, aanbieden voor geld. Maar als zij daar lucht van krijgen, zeggen ze hen buiten de zaak te zetten.

F2 is een bar die vooral 'leernichten' trekt. Ook deze plek heeft een gesloten deurbeleid en een darkroom in de kelder. De portier zegt weinig minderjarige prostitués te kennen, maar geeft tegelijkertijd aan het erg lastig te vinden om de leeftijd te schatten. Hij ziet wel jongens vanaf 17-18 jaar binnen waarvan sommigen uit een bordeel afkomstig zijn. Maar zodra hij in de smiezen krijgt dat er klanten geronseld worden, zet hij ze eruit. De meeste klanten komen immers om te dansen, te drinken en vrije seks te zoeken.

4.2.2 Publieke domein

In het kader van het veldonderzoek hebben we regelmatig een ronde gemaakt door de straten met homo-uitgaansgelegenheden, op en rond stations en in parken.

Centraal Station

Jarenlang was het Centraal Station een bekende ontmoetings- en oppikplek voor jongensprostitutie, maar daar is al geruime tijd weinig of niets meer van te merken. Dat heeft zeker te maken met het feit dat op het CS veel controles plaats vinden, zowel door beveiligingspersoneel als door de politie. Het beveiligingspersoneel wordt naar eigen zeggen nooit 'gebrieft' over jongensprostitutie. De spoorwegpolitie bevestigt dat jongensprostitués hier een zeldzaamheid zijn. Tijdens onze veldwerkrondes stuiten we geen enkele keer op dergelijke jongens.

Parken

In sommige Amsterdamse parken wordt aantoonbaar gecruist. Precies zoals we tijdens het veldwerk horen; in oppikbar B is dit algemeen bekend bij jongens en klanten. Zelf zien we er ook regelmatig jongens, maar het is lastig contact met hen te leggen, want cruisen geschiedt vooral in een sfeer van zwijgzaamheid – en overigens vooral tussen volwassenen en in de overgrote meerderheid van de gevallen zonder vergoeding!

“’s Avonds laat weer een rondje gemaakt in het park, langs de plek waar ik eerder condoms en dergelijke zag liggen. Op een bankje gaan zitten. Veel 'verdachte' mannen gezien maar geen echte jonge personen. Man op een fiets die rondjes fietste. Drie mannen die voor het cruisen kwamen, één bleef over, mensen die honden uitlaten. Het is lastig om contact te

leggen omdat de cruisewereld in het park juist wordt gekenmerkt door ‘het gewoon doen’ in plaats van praten.” (veldnotitie)

“Na drie keer langs komen fietsen maak ik oogcontact met een man. Hij staat onmiddellijk stil en vraagt of ik zin heb. Ik geef aan daar geen behoefte aan te hebben en probeer een gesprek aan te knopen. De man reageert terughoudend en laat alleen los dat hij een regelmatige bezoeker is. Op mijn vraag of hij ook echte jonge jongens tegenkomt, zegt hij dat dit een zeldzaamheid is.” (veldnotitie)

Eén van de jongste geïnterviewde jongens heeft op een Amsterdamse cruiseplek wel eens seks tegen betaling gehad. Hij is nog niet uit de kast en geeft aan dat dit voor hem een manier was om uit te vinden of het echt iets voor hem was. Bovendien had hij – doordat er geld tegenover stond – niet het gevoel iets homoseksueels te doen. Het is dan meer een bijzondere categorie bijbaan.

De Straat

Algemeen bekend als homodomein met een grote verscheidenheid aan kroegen, clubs en zelfs gay minded coffeeshops, herkenbaar aan de regenboogvlag, is de Regulierdwarsstraat die door insiders ook wel ‘Dé Straat’ wordt genoemd. Hier is het van woensdag tot en met zondagavond altijd (wisselend) druk, helemaal sinds de invoering van het rookverbod en vooral op avonden dat er bij één van de tenten goedkope cocktails geserveerd worden. De sfeer is meestal vrolijk, maar kan soms snel omslaan als er groepjes jongens van het Leidseplein richting Rembrandtplein door De Straat trekken. Er zit wel eens een lolbroek tussen die meent iets te moeten zeggen over homo’s of over de mannen uitgedost als vrouw. Het komt dan ook wel eens voor dat er een opstootje ontstaat en binnen drie seconden iemand in de boeien wordt geslagen. Na sluitingstijd van de clubs is de stoep én de friettent een plek om op de valreep – zo tegen het ochtendgloren – nog wat te scoren.

4.3 Veldwerk Twente

In Twente werd in grote lijnen dezelfde en even intensieve strategie gevolgd als in Amsterdam. Daarom gaan we minder uitgebreid in op het veldwerk in Twente, want dat zou vaak een herhaling van zetten zijn. Een niet minder belangrijke reden is: herkenbaarheid. Amsterdam heeft in vergelijking met Twente een veel uitgebreider (homo-) uitgaansleven en veel meer verschillende locaties waar jongensprostitués aangetroffen kunnen worden.

Net als in de hoofdstad is ook in Twente, met Enschede als brandpunt, in de periode maart tot en met september 2008 veel tijd besteed aan veldonderzoek binnen de doelgroep en aanverwante netwerken. Voorafgaand aan en later parallel met het interviewen van jongens uit de doelgroep zijn informele gesprekken en interviews ge-

houden met sleutelpersonen binnen de politie en de hulpverlening. Van deze professionals kregen we meer informatie dan van hun collega's in Amsterdam, hetgeen te maken heeft met een kleiner en dientengevolge een stuk overzichtelijker homocircuit, plus met incidenten en moordzaken die zich de afgelopen jaren in het Twentse 'schandknappenmilieu' hebben voorgedaan. De eerste zaak betreft een moord op een vrouw; hierbij waren enkele jongens en vermoedelijk ook een jongensprostituë betrokken. De Twentse politie legde in een andere moordzaak, in het Volkspark, eveneens een link met jongens die actief zijn in het homomilieu. In een andere geruchtmakende zaak viel een moord te betreuren op een schoolconciërge die op school na sluitingstijd heimelijk jongens ontving. Ook was er een ontuchtzaak met minderjarige jongens. Daarnaast hebben agenten van verschillende wijkbureaus weet van bepaalde personen die veelvuldig in de jongens prostitutie worden gesignaleerd. Uit de verhalen van politiefunctionarissen (o.a. prostitutieteam, recherche, politiebureaus in wijken en de binnenstad) en hulpverleners blijkt dat de grens tussen vriendschap, afpersing, schenkingen en (vermeende) jongens prostitutie lang niet altijd even duidelijk te trekken is. Daarbij komt dat de politie en de hulpverlening niet veel (actuele) ingangen heeft bij de jongens prostitutiescene omdat zij lang niet altijd medewerking krijgen en soms worden beschuldigd van homohaar.

Ook is er veldwerk verricht en zijn er gesprekken gevoerd met insiders uit het uitgaansleven, de homohoreca in het bijzonder. De Twentse homoscene is vooral geconcentreerd in Enschede. De stad heeft tevens een magneetfunctie voor bezoekers uit omliggende regio's, inclusief Duitsland. De homoscene is redelijk klein en wie zich te nuchter of opvallend vrouwelijk gedraagt tijdens het uitgaan loopt de kans om te worden uitgescholden. Desondanks is het opmerkelijk dat er veel homoseksuele horecaondernemers zijn die een stempel weten te drukken op de gehele horeca.

Stappen in Enschede

Het homo-uitgaansleven in Enschede wordt op zaterdagavond druk bezocht. Studenten en (jonge) stappers verspreiden zich over de verschillende cafés en clubs. Het publiek komt veel uit de eigen regio, maar ook uit Duitsland en zelfs de Randstad. Sommige locaties zijn populairder bij groepjes jongens en beduidend oudere mannen die om elkaar heen staan te draaien. Er wordt geflirt en versierd. Net zoals in andere grotere steden zijn er voor bepaalde groepen stappers ook sauna- en darkroomfaciliteiten. (veldnotitie)

De sleutelpersonen uit het homo-uitgaansleven weten te vertellen over 'one night standers' en 'breezersletjes' en zijn ook op de hoogte van jongens prostitutie, pooierschap, 'sugar daddies' en 'gold diggers', die gretig gebruik proberen te maken van de pecunia van prostituanten. Sommige van deze sleutelpersonen zijn ook zeer behulpzaam geweest bij onze zoektocht naar jongens uit de doelgroep, dan wel klanten die ons in contact brachten met jongensprostituës.

Een ambtenaar van de gemeente Enschede vertelt dat er veel seksinrichtingen in het verleden op last van de gemeente zijn gesloten. Er mogen wel nieuwe bij, maar door nieuwe wetgeving en regels zijn potentieel geïnteresseerde ondernemers huiverig geworden om te worden beticht van prostitutie. Een deel van het circuit zou ondergronds gegaan zijn. Tijdens het veldonderzoek zijn ook regelmatig enkele 'cruiseplekken' bezocht waar voornamelijk oudere mannen tussen de 40-60 jaar, seksueel contact zoeken in het publiek domein. De cruisecultuur blijkt op grond van het veldwerk en informatie van de politie vrij marginaal. Voor zover we er jongens aantreffen die tot de doelgroep zouden kunnen behoren, blijken zij meestal boven de 21 jaar.

Cruisen in het park

Het is een zomerse middag in het park. We lopen tussen de oude en jonge bezoekers door naar een zone waar gecruisd zou worden. Het valt ons meteen op dat er in dit deel van het park meer mannen rondhangen. Ze zitten op de bank, lopen rondjes of staan te ijsberen. We raken in gesprek met een vrouw die haar hond uitlaat. Ze is goed op de hoogte van de cruisecultuur in het park. Haar onlangs overleden buurman heeft haar veel verteld over de mogelijkheden die het park biedt voor mannen die hier op wisselende tijden op zoek zijn naar seks. Ze wijst naar de bosjes waar de afwerkplekken zijn. Ook de parkeerplaats buiten het park dient als oppik- en afwerkplek. De mannen die we zien zijn tussen de dertig en zestig jaar. Het merendeel is blank, maar er staan ook allochtone mannen op de uitkijk. We spreken iemand aan die ons tijdens het gesprek in de gaten hield. Wanneer we over ons onderzoek beginnen, vraagt hij meteen of we geen zin in seks hebben. Van pijpen is hij niet vies "en buitenseks kan erg spannend zijn." Als we aangeven daar niet van gediend te zijn, draait de man bij. Hij woont in de buurt en gaat bijna dagelijks naar het park om te kijken "of er wat is." Het cruiseritueel gaat volgens de man haast vanzelf: "Je gaat zitten op een bankje of loopt wat rond en kijkt of er ook andere mannen zijn. Soms maak je een gesprekje of loopt direct achter elkaar de bosjes in. Het is vaak snelle seks: aftrekken, pijpen en soms neuken. Er wordt meestal niet voor betaald. Alleen jongens vragen wel eens geld." De man is goed op de hoogte van de parkscene die vooral uit oudere mannen bestaat, waarvan sommigen zijn getrouwd. "Helaas loopt er maar een enkele keer een lekker jong ding rond, want dat is het leukste", zegt de man verlekkerd. Op zaterdagavond maak je nog de meeste kans als ze na een avond stappen 'bloedgeil' het park in lopen en zin hebben in seks. (veldnotitie)

Al met al levert de veldverkenning in Twente het beeld op van een klein segment van mannen en (jonge) jongens die voor geld of in ruil voor allerlei (luke) goederen seks hebben met elkaar. Sommige van deze mannen en jongens staan bekend als notoire prostituanten, respectievelijk 'echte' jongensprostitués. Anderen vallen minder op of houden zich liever wat afzijdig van de Twentse scene. Maar er wordt ook onderling tussen klanten en (ex)jongensprostitués geroddeld over anderen. In vergelijking met Amsterdam is het binnen het Twentse nog niet zo eenvoudig om als prostituant of als jongensprostitué geheel anoniem te blijven. De verhalen van sleutelpersonen zijn soms erg persoonlijk, zo niet pijnlijk voor de personen in kwestie. Maar er worden ook vrolijke verhalen verteld over het Twentse homoleven en de jongensprostitutie.

4.4 De rol van internet

Alle sleutelpersonen – en later ook de jongens uit de doelgroep – zeggen dat er in afgelopen jaren een enorme verschuiving heeft plaats gevonden van de klassieke straat- en bordeelprostitutie naar het virtuele internet. De beide uitersten van jongensprostitutie zijn goed vertegenwoordigd op internet, namelijk de professionele zelfstandigen en de zeer amateuristische jongens die zich voor weinig geld eens in de zoveel tijd oraal laten bevredigen. De fysieke contacten zelf worden vooral gelegd bij de klanten thuis. Ook het park is hiervoor een gunstige en anonieme afwerkplek. Zoals in latere hoofdstukken zal blijken, zijn jongens die hun klanten via internet werven ook goed vertegenwoordigd in de interviews die we hielden met de doelgroep. Tegelijkertijd moeten we constateren dat internet niet zo'n geschikte bron is om met de doelgroep in contact te komen voor dit onderzoek. Slechts enkele jongens hebben we via internet tot een interview kunnen bewegen. Daarbij komt dat internet een sterk vertekend, en ook onjuist, beeld geeft van de jongens die schuil gaan achter de advertenties en profielen op internet. Niet alleen kloppen hun leeftijden vaak niet (hetgeen overigens ook geldt voor wat klanten denken die de jongens ontmoeten in bordelen of in het uitgaansleven), maar vaak gaat achter verschillende namen en profielen ook een en dezelfde jongen schuil.

'De eerste foto's en teksten zijn knullig, maar hoe langer je het doet hoe beter je weet hoe je klanten kunt krijgen. De naam van een homopage moet pakkend zijn. Piet Zwart kun je beter niet doen; Jim Hunk of Dutch sports guy is beter. De naam moet een seksuele lading hebben. De regel is: nooit met je prijs zakken want klanten betalen niet voor de seks maar voor de illusie. Je moet juist te koop lopen met je kwaliteiten! Belangrijk in dit vak is dat jij 'in control' bent, dus ook geen drugs (met de klant) gebruikt. Seks speelt een centrale rol maar sommige klanten hebben bepaalde wensen zoals een rollenspel waarin je de klant als hoer moet benaderen. Jongens die niet van een rollenspel houden hebben wel eens moeite om hem omhoog te houden. Er zijn ook klanten die soms tegen de zin van een jongen willen dat hij klaar komt. Het liefst bepalen prostitués zelf de sfeer waardoor er ook ruimte is om te pleasen, spanningsopbouw en aandacht voor de klant. Eerlijkheid duurt het langst en klantenbinding is belangrijk in dit vak. Een cd-tje meegeven met muziek die je op had staan toen de klant er was doet soms wonderen. Ook is het belangrijk om de taal en regels van het vak te leren. Ik heb niks met de 'échte hoerenmentaliteit' van jongens die zogenaamd on top of the world willen leven. Meestal zijn ze te vroeg begonnen, gewend aan veel geld en hebben ze verschillende suikeroompjes versleten.' (Interview met escortjongen, 25 jaar)

4.5 Op zoek naar Marokkaanse jongensprostitués

Tijdens het veldwerk hebben we specifiek gezocht naar Marokkaanse jongens.²¹ Zoals in het volgende hoofdstuk zal blijken, hebben we slechts mondjesmaat jongensprostitués van Marokkaanse afkomst kunnen interviewen. Hoe komt het dat we zo weinig van zul-

²¹ Na afloop van de geplande veldwerkperiode is nog enkele weken uitsluitend gezocht naar Marokkaanse jongens.

ke jongens hebben gesproken, terwijl er beweerd wordt dat zij oververtegenwoordigd zouden zijn in de jongensprostitutie?

De eerste verklaring zou kunnen zijn dat deze jongens nog moeilijker te vinden zijn dan jongensprostitués in het algemeen. Inderdaad ligt er onder Marokkanen – en meer algemeen: onder moslims – een bovengemiddeld sterk taboe op homoseksualiteit (Buijs et al., 2009).

“Het Suikerfeest dat georganiseerd is door een club die zich richt op Arabische homo’s komt laat op gang en de sfeer is aan het begin te snijden, ondanks het welkomstdrankje (champagne, respectievelijk muntthee) en de aardbeien die in chocoladesaus gedoopt kunnen worden. De pers is uitgenodigd en dat wordt door het gros duidelijk niet gewaardeerd. Er zijn ook enkele mensen waarmee we al een vertrouwensband hebben opgebouwd en die zeggen dat ze met vrienden zijn die seks hebben voor geld. Maar in de praktijk durft niemand hen voor te stellen. De één zegt eerlijk dat hij bang is dat die jongen dan boos op hem wordt, de ander vertoont ontwijkend gedrag. De paar vrouwen die er zijn, zijn Arabische en Turkse dames die als een soort dekmantel lijken te dienen. Dan komen er twee jongens binnen die ik ken uit D2 en die daar altijd ultiem hetero gedrag vertonen (willen dansen en sjansen). Ik krijg haast medelijden met ze, want ze trekken nog net niet wit weg als ze mij zien. Om ze niet nóg meer in verlegenheid te brengen, knik ik naar ze, maar laat ze verder met rust. Ik zie de één later een akkefietje hebben met de bewaker. Hij is duidelijk opgefokt. En op een gegeven moment staat hij buiten in de regen, het lijkt alsof hij te veel gedronken of gebruikt heeft. Hij wordt getroost en op z’n mond gezoend door de jongen met wie hij binnenkwam. Vlak voor ik wegga, klop ik hem op z’n schouder en zeg: “Hoop dat je een leuke avond hebt gehad? Ik zie je wel weer in D2 (hij was daar elke keer als ik er was). Dan gaan we weer dansen”. Hij kijkt erg opgelucht.’ (veldnotitie)

Dit sterkere taboe op homoseksualiteit zou een ‘culturele erfenis’ kunnen zijn vanuit het land van herkomst en dan is er sprake van een culturalistische verklaring. Echter het simpele feit dat dit taboe zowel in het land van herkomst als in Nederland bestaat, vormt hiervoor onvoldoende bewijs. Vanuit constructivistisch perspectief is het niet alleen de vraag of het taboe een kwestie is van vast blijven houden aan onveranderlijke normen en waarden uit het land van herkomst, dan wel het resultaat van een dynamisch proces in Nederland.²² Nog crucialer is het antwoord op de vraag welke *betekenis* dit taboe (in Nederland) heeft voor homoseksualiteit en jongensprostitutie.

Hoe het ook zij, het bovengemiddeld sterke taboe op homoseksualiteit onder Marokkaanse Nederlanders weerhoudt sommige Marokkaanse mannen er kennelijk niet altijd van om (betaalde) seks met jongens of mannen te hebben. We komen namelijk wel degelijk Marokkaanse mannen tegen in homo-uitgaansgelegenheden en bovendien hebben verschillende geïnterviewde jongensprostitués wel eens betaalde seks met Marokkanen. En een portier van een underground locatie vertelt dat Marokkaanse jongens

²² Vergelijk: De Jong (2007) met betrekking tot opvattingen over en houding ten opzicht van homoseksualiteit onder Marokkaanse straatjongens, en Kleijer-Kool (2002) voor de ‘ontkennende verdachte’.

seks hebben voor geld omdat ze gokproblemen hebben óf om hun dure spullen te betalen, zoals een scooter. Deze jongens ontkennen overigens doorgaans homoseksueel te zijn, iets wat we zelf in gesprekken met Marokkaanse jongensprostitués van boven de 21 jaar ook regelmatig te horen krijgen.

Er zijn dus wel Marokkaanse jongens beneden de 21 jaar die tegen vergoeding seks met mannen hebben, maar mogelijk zijn zij moeilijker te vinden dan autochtone of andere allochtone leeftijdsgenoten in de jongensprostitutie. Er zijn echter ook goede argumenten die ervoor pleiten dat het beeld van de oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongens in deze prostitutiesector onjuist is.

Ten eerste zijn er jonge Marokkaanse jongens die seks hebben met oudere jongens en mannen, zonder dat zij daarvoor een vergoeding vragen of krijgen. Een man die regelmatig betaalde seks met jongens heeft en ook een actieve cruiser is vertelt hierover:

“In het park bij het cruisen gaat het niet zozeer om geld verdienen. Vaker niet, dan wel. Het gebeurt dat Marokkaanse jongens van elf, twaalf langs je fietsen en zeggen: ‘wil je seks?’ Die nieuwsgierigheid is er wel, maar bij die jonge jongens is het toch vooral een kwestie van baldadigheid. Ik heb wel eens meegemaakt dat een Marokkaanse jongen van rond de 17, 18 dat aanbod. Als je wel seks hebt, doen ze het meestal gratis.”

Ten tweede oefenen Marokkaanse jongens op een deel van de klanten extra aantrekkingskracht uit. Daarbij gaat het om hun ‘exotische’ uiterlijk, al dan niet in combinatie met een stoere, mannelijke uitstraling.

“Vooral Marokkaanse jongens zijn gesteld op uiterlijk vertoon, dure kleding en dito schoenen. Ze zijn heel populair onder klanten. Dat komt vooral door hun agressieve houding, dat vinden bepaalde mannen spannend, ‘edgy’. Ook al worden ze belogen en bedrogen. Dat spel geeft hen een extra kick. Zo spreken de jongens weliswaar een prijs af, maar zullen ze altijd proberen minder te doen voor meer geld. Of ze schroeven de prijs verder op...” (portier van een Amsterdamse homoclub, voorheen werkzaam bij een jongensbordeel)

Vanwege deze specifieke aantrekkelijkheid zijn er jongensprostitués, waaronder enkele van de geïnterviewde jongens, die zich uitgeven voor Marokkaans, ook al is dat niet hun etnische afkomst. Ook op internet profileren niet-Marokkaanse jongensprostitués zich als Marokkaans. Klanten denken dus vaker dat zij betaalde seks hebben met een Marokkaanse jongen dan in werkelijkheid het geval is.

Het derde argument heeft te maken met leeftijd. Klanten weten vaak niet (precies) hoe oud de jongens zijn met wie zij betaalde seks hebben – en de jongens maken daar handig gebruik van. Dat is geen specifiek Marokkaans fenomeen, maar wel opvallend is dat we in de zoektocht naar Marokkaanse jongensprostitués relatief vaak stuiten op jongens van boven de 21 jaar.

“Ik spreek weer met een Marokkaanse jongen die in een bordeel werkt, maar ook op andere manieren zijn klanten werft. Hij ziet er jong uit en daar maakt hij ook gretig gebruik van. Klanten hebben geen enkel idee van zijn ware leeftijd. Gaandeweg kom ik erachter dat hij al 30 jaar is.” (veldnotitie)

De vierde reden waarom Marokkaanse jongensprostitués moeilijk te vinden zijn in de jongensprostitutie, is gelegen in het feit dat de verhalen die de ronde doen de daadwerkelijke situatie sterk uitvergroten. Naast de genoemde foutieve perceptie (jongensprostitués die zich ten onrechte uitgeven voor Marokkaan en ‘echte’ Marokkaanse prostitués die ouder dan 21 jaar zijn) gaat het hierbij om een geruchtencircuit dat niet door feiten ondersteund wordt. Twee aspecten spelen hierbij een rol: enerzijds geruchten over Marokkaanse jongens die zich zouden prostitueren, of geruchten over plekken waar Marokkaanse jongensprostitués actief zouden zijn, en anderzijds het feit dat Marokkaanse jongens en mannen als klant actief zijn in de jongensprostitutie.

In de geruchtensfeer blijven verouderde verhalen de ronde doen over jongens – soms inmiddels mannen – die voorheen werkzaam waren in de prostitutie (of het nog steeds doen, maar boven de 21 jaar zijn). En er zijn veel van-horen-zeggen verhalen die uit verschillende hoeken komen, waardoor de indruk ontstaat dat ze wel waar moeten zijn. Maar doorvragen levert vooral oude verhalen op – een 28-jarige Marokkaanse prostitué spreekt zelfs van ‘gouden tijdperk’ en bedoelt hiermee eind jaren negentig, beginjaren 21e eeuw – én veel uitvluchten, maar vrijwel nooit iets concreets, ook niet bij personen die zich graag als ‘kenner’ uitgeven – en er soms zelfs om bekend staan dat zij veel van Marokkaanse jongensprostitutie zouden weten.

“Een vaste cruiser vertelt dat het een jaar of vijf geleden veel drukker was met Marokkaanse jongens in het park. Die vroegen vijftig euro. Nu zie je ze veel minder. Hij heeft er geen verklaring voor.” (veldnotitie)

“Ik ben samen op een feest met een Marokkaanse man die zegt veel van Marokkaanse jongensprostitutie te weten. Hij benadrukt dat hij niemand valselijk wil beschuldigen. Later op de avond, bij het passeren van wat jongens, zegt hij: ‘Ik heb er al twintig geteld van wie ik weet dat ze het doen.’ Als ik vraag hoe hij dat dan weet en of hij ze kent, zegt hij: ‘Dat weet ik gewoon’. Hij zegt dat hij me wil helpen, maar dat ik het op de Marokkaanse manier moet aanpakken. En dat betekent: niet meteen ter zake komen, maar eerst een paar keer afspreken en hun vertrouwen winnen. Op de vraag waar ze dan rondhangen of uitgaan weet de man geen antwoord. Ik krijg het sterke vermoeden dat hij vooral als een kenner wil overkomen, maar dat hij zijn kennis baseert op vermoedens. Twee dagen later belt hij om te vragen of ik ook meisjes onder de 21 wil interviewen. Weer een paar dagen later zegt hij dat hij de dag ervoor via een vriend een jongen uit Palestina heeft ontmoet. Die vertelde dat hij hiv besmet is geraakt door zijn ‘werk’. Mijn contactpersoon zegt dat hij gaat proberen ons met elkaar in contact te brengen. Daarna neemt hij de telefoon niet meer op. Ik krijg het idee dat hij zijn verhalen niet waar kan maken.” (veldnotitie)

Binnen de geruchtensfeer passen ook de verhalen over Marokkaanse jongens die weliswaar suggereren in te zijn voor betaalde seks en ook meegaan met mannen en hen, al dan niet onder bedreiging, geld aftroggelen, zonder dat het tot seksuele handelingen komt (de *pseudo's* die Van der Poel in haar onderzoek uit 1991 ook al beschreef).

Verschillende jongensprostitués vertellen over Marokkaanse jongens en mannen die als klant gebruikmaken van jongensprostitués. Alberto (18 jaar) had, zoals hij het zelf noemt, een Marokkaanse 'loverboy' die hem uitleende aan Marokkaanse vrienden. En Hafid (18 jaar) werd goed betaald voor seks door een Marokkaanse jongen, die goed in de slappe was zit.

“Via vrienden kende ik hem. Hij is 23 jaar, mooie jongen met mooie groene ogen. Half Marokkaans, half Nederlands. Ik heb z'n nummer gestolen en toen ging ik hem bellen en met hem flirten. Dat duurde een weekje en toen kwam hij me thuis met z'n auto ophalen. Ik zei: 'ik kan niet'. En toen zei ik: 'ik wil alleen als je een jacuzzi suite voor mij en m'n vrienden regelt.' Dus dat deed hij toen. Hij kwam me toen 's avonds ophalen en toen hadden we seks. We hebben gezoend, elkaar afgetrokken en hij heeft mij geneukt. Later zei hij: 'Als je achttien was, zou ik je je rijbewijs geven.' Hij heeft veel geld, waarom niet? Hij mag me best wat geven.”

Het blijft niet bij dergelijke verhalen, want in het veldwerk hebben we ook zelf meermaals kunnen constateren dat Marokkaanse mannen als klant gebruikmaken van jongensprostitués.

4.6 Samenvatting en vervolg

In dit hoofdstuk is uitgebreid ingegaan op hoe het veldonderzoek naar jonge jongens in de prostitutie is uitgevoerd. In Amsterdam en Twente zijn observaties verricht op mogelijke vindplaatsen van jonge jongensprostitués. Dat gebeurde in en rond jongensbordelen, (homo)uitgaansgelegenheden, op straat, in parken, etc. Ook werden informele gesprekken gevoerd met hulpverleners, politiemensen, horecapersoneel, prostituanten en jongensprostitués. Tevens werd nagegaan wat de rol is van internet. Gedurende het veldonderzoek werd steeds meer specifieke aandacht besteed aan het vinden van jongensprostitués van Marokkaanse komaf – en aan de vraag waarom zulke jongens zo moeilijk te vinden waren. Het belangrijkste doel van het uitgebreide, verkennende veldonderzoek was om in contact te komen met het uiteindelijke doel: interviews met minderjarige jongensprostitués, althans jongens van maximaal 21 jaar oud die al voor hun 18e jaar zijn begonnen met seks met mannen tegen vergoeding. In het volgende hoofdstuk schetsen we aan de hand van enkele algemene kenmerken een eerste beeld van de geïnterviewde jongensprostitués. In latere hoofdstukken worden verschillende aspecten van hun achtergrond, ervaringen, levensloop en leefstijl thematisch uitgediept.

Omvang en profiel

De gangbare schatting is dat er in Nederland zo'n 3.000 jongens werkzaam zijn in de jongensprostitutie, misschien wel meer. Hiervan zou de helft, misschien zelfs meer, minderjarig zijn. En er zouden relatief veel Marokkaanse jongens werkzaam zijn in de jongensprostitutie. Dat is althans het beeld dat naar voren komt uit de literatuur (zie hoofdstuk 1). Komt dit beeld overeen met de werkelijkheid, en vooral: is wat jaren geleden wellicht wel klopte nog steeds waar? Laten we meteen maar duidelijk zijn: ook wij kunnen geen precieze cijfers over de omvang van jongensprostitutie in Nederland leveren, al was het alleen maar omdat we ons onderzoek beperkt hebben tot twee regio's. Bovendien hebben we ons – in tegenstelling tot het voorbereidende veldwerk (hoofdstuk 4) – in de interviews met jongensprostitués uitsluitend gericht op jongens die al voor hun 18e jaar begonnen met prostitutie en die nu niet ouder zijn dan 21 jaar. Jongens van boven de 21 jaar en jongere jongens die na hun 17e hun eerste seks tegen vergoeding hadden vielen buiten de boot. Wat we wel kunnen proberen, is nagaan of we voor de beide onderzochte regio's een cijfermatig beeld kunnen krijgen van jongensprostitutie, met name van het aandeel jonge jongens dat hierin actief is. In dit hoofdstuk beschrijven we eerst wat deze poging heeft opgeleverd. In het tweede deel schetsen we een profiel van de geïnterviewde jongensprostitués. Dat gebeurt aan de hand van enkele algemene kenmerken, zoals leeftijd, etniciteit, opleiding, opvoeding en woonsituatie. In latere hoofdstukken gaan we in op andere aspecten van hun achtergrond, ervaringen en dagelijks leven.

5.1 Schattingen

Er zijn maar weinig hulpverleners die vaker dan incidenteel te maken krijgen met jongensprostitués. De enkele instellingen of hulpverleners die zich specifiek op deze jongens richten, zien nauwelijks of geen echte jonge jongens, laat staan minderjarigen. Het is dan ook geen verrassing dat niemand in de hulpverlening zich durft te wagen aan een schatting van het aantal jongensprostitués in hun regio. Voor zover zij in hun werk al met deze doelgroep te maken hebben – bijvoorbeeld in een SOA-kliniek – vinden ze dat hun beeld te verbrokken of onvolledig is om uitspraken over aantallen te doen. Dat geldt evenzeer voor de leeftijdsopbouw binnen de jongensprostitutie en voor de etnische achtergrond van de jongens. Bij de politie stuiten we op hetzelfde probleem: niemand richt zich specifiek op jongensprostitutie; de beschikbare informatie is vooral

het resultaat van rechercheonderzoeken naar aanleiding van geweldsincidenten en derhalve eenzijdig en onvolledig.

Dan is er nog de branche. Wat kunnen bijvoorbeeld eigenaren van bordelen en escortclubs vertellen over het aantal jongens die seks tegen vergoeding hebben? Zij weten natuurlijk wel hoeveel jongens bij hen zelf werken, hoe oud zij zijn en wat hun etnische achtergrond is. Bovenal zien zij een forse doorstroom in hun bestand: jongens doen het tijdelijk, wisselen van werkplek of vertrekken weer naar het buitenland. Dat is overigens een belangrijk gegeven: op jaarbasis is het aantal jongens dat in Nederlandse bordelen of bij Nederlandse escortbureaus werkt veel groter dan gemiddeld per maand. Een voorzichtige schatting op basis van observaties, in combinatie met informatie van eigenaren/personeel en de doelgroep, is dat in Amsterdam en Twente samen op maandbasis 100-200 jongens in bordelen annex escortclubs werken. De meerderheid is boven de 21 jaar – ook al geven de jongens zich vaak jonger uit dan zij zijn. Let wel: deze schatting wijkt af van het beeld dat ontstaat op basis van advertenties en profielen op websites, simpelweg omdat die lang niet altijd de werkelijkheid weerspiegelen, zowel wat betreft het profiel van de jongens (ze zijn ouder of hebben een andere etniciteit dan wordt aangegeven) als de aantallen (dezelfde jongen kan meerdere profielen hebben op het internet, informatie is verouderd).

Waar de seksbranche weinig zicht op heeft, zijn de jongens die zelf via internet hun klanten werven. In de praktijk is er zelfs enige overlap met hun 'eigen' jongens, want het is bepaald geen uitzondering dat een jongen die in een bordeel werkt of bij een escortbureau staat ingeschreven, ook een eigen website heeft of zelf op internet naar potentiële klanten surft. Tot op zekere hoogte hebben horecamedewerkers/-eigenaren wel weet van jongens die via internet of in het uitgaansleven klanten werven, al was het maar omdat zij van hun eigen vaste bezoekers weten wie er vaak met zulke jongens de deur uit gaat, of andersom: welke jongens regelmatig met een bepaald type bezoeker aanpappen. In deze horeca zien ze incidenteel ook minderjarige jongens die seks tegen vergoeding hebben. Sommige medewerkers/eigenaren durven wel aantallen te noemen, maar die hebben vooral betrekking op hun eigen etablissement of buurt. Niemand kan een enigszins onderbouwde schatting geven van het totale aantal jongensprostitués in hun regio, niet van het aantal dat daar in de horeca klanten werft, laat staan van hoeveel jongens er via andere wegen met klanten in contact komen.

Zouden de jongensprostitués die we geïnterviewd hebben misschien soelaas kunnen bieden. Deze jongens is gevraagd hoeveel van hun vrienden en kennissen doen aan seks tegen vergoeding. Ook is hen gevraagd een schatting te geven van het totale aantal jongensprostitués in hun stad/regio. Eén respondent wilde deze vragen niet beantwoorden. De gegevens hebben dus betrekking op 43 vragenlijsten, bij elkaar geen groot aantal, dus voorzichtigheid is sowieso geboden.

Tweederde van de respondenten heeft één of meer vrienden die doen aan seks tegen vergoeding en ongeveer een zelfde deel kent anderen die dit doen. Zes respondenten (14%) hebben geen enkele vriend of kennis in de jongensprostitutie. Respondenten met **minderjarige** vrienden en kennissen in de jongensprostitutie zijn in de minderheid.

Tabel 5.1 Vrienden en bekenden in de jongensprostitutie, naar leeftijd van de andere jongens

	< 18 jaar	18 - 21 jaar	> 21 jaar	TOTAAL
Heeft vrienden in de jongensprostitutie	15 (35%)	20 (46%)	15 (35%)	29 (67%)
Kent anderen in de jongensprostitutie	17 (40%)	26 (60%)	17 (40%)	30 (70%)

Bij de respondenten die vrienden in de jongensprostitutie hebben, varieert het aantal vrienden van 1 tot en met 10 (gemiddeld 4). Wanneer de respondenten (ook) kennissen in de jongensprostitutie hebben, dan noemen ze daarvan veel grotere aantallen (gemiddeld 12), maar je kunt je bij sommige antwoorden (10, 20, 50...) afvragen hoe valide ze zijn. De vrienden en kennissen van de respondenten kunnen we bovendien niet zomaar bij elkaar optellen om de omvang van jongensprostitutie te schatten. Ze kennen namelijk vaak dezelfde jongens.

Mogelijk wel interessant is de verhouding tussen de drie leeftijdscategorieën die aan de respondenten werden voorgelegd. Gemiddeld zeggen zij – degenen meegerekend die niemand wisten te noemen – 2.7 minderjarige jongensprostitués te kennen, 5.3 jongens van 18 t/m 21 en 5.7 jongens van boven de 21 jaar (vrienden en kennissen tezamen). Op basis van de informatie van de respondenten is de verhouding dus ongeveer 1:2:2. De verhouding minderjarig:meerderjarig is volgens de respondenten 1:4.

Schattingen die de respondenten geven van het totaal aantal jongensprostitués in de stad/regio lopen uiteen van enkele tientallen tot enkele honderden. Overigens wil een flink aantal respondenten (17, 39%) zich helemaal niet wagen aan een schatting. De rest schat gemiddeld dat er 131 minderjarige jongensprostitués in Amsterdam zijn; het aantal meerderjarige jongensprostitués schatten ze op gemiddeld 151 (18-21 jaar) en 182 (> 21 jaar). Voor Twente liggen de schattingen logischerwijs lager: respectievelijk 28, 49 en 80. Let wel: deze cijfers zijn gebaseerd op een klein aantal vragenlijsten per regio! Bovendien lopen de schattingen van de jongens sterk uiteen. We moeten er dus maar niet al teveel waarde aan hechten.

Wat uit de genoemde aantallen wel systematisch naar voren komt, is dat minderjarigen binnen de jongensprostitutie in de minderheid zijn – en dus zeker niet de helft vormen zoals soms beweerd wordt (zie hoofdstuk 1). Dit geldt temeer daar het beeld dat de geïnterviewde jongens van de leeftijdsopbouw schetsen waarschijnlijk vertekend is in de richting van een overschatting van het aandeel minderjarigen. Niet alleen wordt hun

beeld mogelijk gekleurd doordat zij minder zicht hebben op de oudere jongens in de prostitutie; het gevolg hiervan zou zijn dat het aandeel oudere jongens onderschat en tegelijkertijd het percentage minderjarige jongens overschat wordt. Bovenal is het maar de vraag hoe valide hun kennis is van de leeftijd van andere jongensprostitués. Jezelf jonger presenteren dan je feitelijk bent, is vaak een belangrijke succesfactor bij betaalde seks. Leeftijd fungeert als het ware als je ‘beroepsgeheim’ en alleen je allerbeste vrienden mogen weten hoe oud je echt bent. Doordat jongens zich jonger voordoen dan zij zijn, lijkt het aandeel minderjarigen in de jongensprostitutie groter dan het in werkelijkheid is.

Al met al moeten we dus concluderen dat er geen betrouwbare schattingen te maken zijn van het aantal jongens in de prostitutie en ook niet van de leeftijdsverdeling.

5.2 Geïnterviewde jongensprostitués

Op zeer uiteenlopende locaties zijn observaties gedaan en met tal van personen werden gesprekken gevoerd, maar de uiteindelijke focus lag op interviews met jongensprostitués zelf, meer specifiek: minderjarige jongens die seks tegen vergoeding hebben en jongens tussen 18 en 21 jaar die daar reeds voor hun 18e jaar mee begonnen waren. Vaak bleken de jongens waar we mee in contact kwamen vanwege hun leeftijd niet tot de doelgroep te behoren. Terwijl bijvoorbeeld hun klanten dachten dat zij jonger waren, bleken de jongens ouder dan 21 jaar te zijn. Daarom hebben we alle (potentiële) respondenten niet alleen naar hun leeftijd gevraagd, maar ook steeds naar hun geboortedatum. Regelmatig bleken jongens dan al ouder te zijn dan zij in eerste instantie hadden opgegeven. Als extra maatregel werd de leeftijd zonodig gecheckt aan de hand van hun ID-kaart of paspoort.

De ware leeftijd

Het is vaker voorgekomen dat klanten denken dat de jongens jonger zijn. Deels is het *wishful thinking* van klanten. Ook kunnen klanten in een donkere disco niet goed de leeftijd van de jongens inschatten of is het leeftijdsverschil zo groot dat een paar jaar meer of minder moeilijk is te zien. Ook de jongens laten het in het midden of ze liegen glashard over hun leeftijd. Ranny bijvoorbeeld is geen 15 of 16 zoals K. beweert, maar 19 jaar. Ranny staat in de gay scene bekend voor seks met oudere mannen. Hij laat zijn leeftijd in het midden omdat hij dan interessanter blijft voor klanten die hem jonger schatten. En als we S. willen interviewen, blijkt dat hij 25 jaar is, terwijl hij in de scene bekend staat als een 20 jarige. Dat levert hem namelijk meer klanten op.

Een ander cruciaal punt bij de selectie van jongens voor een interview was: wanneer is een jongen prostitué? Soms blijkt dat geen enkel probleem op te leveren. Bij jongens die we in een bordeel ontmoeten en daar werken is het bijvoorbeeld wel duidelijk. Andere keren ligt het gevoelig en soms moeten we door hardnekkige ontkenning heen breken.

Wel of geen prostitué?

Rudie (20 jaar) is openhartig tijdens het interview. Zijn relaties, het voor geld doen etc. Rudie geniet volop van zijn reputatie als mooie jongen. Hij heeft per week meerdere dates met oudere mannen die alles voor hem betalen en hem onderhouden. Hij heeft verschillende 'suiker-oompjes' en ook neemt hij contant geld aan voor seks met mannen.

Saïd (18 jaar) is een typisch voorbeeld van een jongen die blijft ontkennen dat hij iets met prostitutie van doen heeft. Dit terwijl verschillende mannen, ook klanten en ex-klanten van hem, zeggen dat hij zich hoereert en dat ze hem zien rondlopen met andere klanten. Ook doen geruchten de ronde dat Saïd zich soms voor een week verhuurt aan een man. Het begin van het interview verloopt moeizaam. Wel praat hij openlijk over de homoscene. Na verloop van tijd wordt Saïd wat spraakzamer en geeft hij toe dat hij wel eens seks heeft voor een slaapplek. Betaalde seks is voor hem taboe. Als hij zin in seks heeft dan heeft hij seks, daar wordt niet voor betaald. Dat krijg je gewoon! Later vertelt Saïd alsnog dat hij wel seks heeft na een avondje stappen. Dat een andere man dure drankjes en rekeningen over de honderd euro betaalt, vindt hij volstrekt normaal.

Uiteindelijk zijn 44 jongens geïnterviewd die wel (qua leeftijd: aantoonbaar) tot de doelgroep behoorden, gelijkelijk verdeeld over Amsterdam en Twente. In de bijlage staat een volledig overzicht van alle respondenten met enkele basiskenmerken. De namen van de jongens in de bijlage en in de tekst zijn pseudoniemen.

De leeftijd van de geïnterviewde jongens ten tijde van het interview varieert van 15 tot en met 21 jaar; zeven jongens zijn minderjarig (een van 15, twee van 16 en vier van 17 jaar). De gemiddelde leeftijd is 19.0 jaar.

De etniciteit van de jongens is niet gebaseerd op hoe de jongens zichzelf zien (subjectieve etniciteit) of waar zij zich voor uitgeven, maar conform de in Nederland gangbare 'CBS-methode' bepaald aan de hand van het geboorteland van hun ouders.²³ Op basis van deze 'objectieve etniciteit' zijn ze verdeeld over drie vrijwel even grote groepen: autochtoon (15); westers allochtoon (14, waarvan acht uit Midden- en Oost-Europa en de anderen uit het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Italië en Indonesië); en niet-westers allochtoon (15, waarvan drie Marokkaans, twee Turks, drie Surinaams, één Antilliaans, drie Latijns-Amerikaans en drie uit het Midden-Oosten). Omdat we extra nadruk hebben gelegd op het vinden van niet-westers allochtonen, in het bijzonder Marokkaanse jongens, zijn met name autochtoon Nederlandse jongensprostitués waarschijnlijk ondervertegenwoordigd bij de geïnterviewden.

Een forse minderheid van de jongens heeft (tot nu toe) na het basisonderwijs geen enkel schooldiploma behaald (17; 39%). Van negen jongens is het hoogst behaalde diploma van het vmbo (21%), iets meer hebben een havo/vwo-diploma (14; 32%) en vier zijn geslaagd voor het mbo-examen. De meeste jongens volgen een opleiding en/of hebben een (bij)baan. Krap de helft volgt nog een opleiding (20; 45%), van spijsbelschool en praktijkopleiding tot en met hbo. Ruim de helft van de jongens heeft een betaalde baan of bijbaan (26; 59%) – werk als prostitué in een bordeel niet

²³ Zie hoofdstuk 3 voor een toelichting.

meegerekend. De werkende jongens hebben hun (bij)baan relatief vaak in de horeca (11 jongens), maar bijvoorbeeld ook op kantoor, in de verpleging, een kapperszaak, kledingwinkel of een fabriek.

Boris is 19 jaar. Vanaf zijn zesde jaar woonde hij in een pleeggezin. Op zijn 15^e stopte hij met school, waardoor hij geen enkel diploma heeft. Sindsdien trekt hij van stad naar stad door Europa en leeft hij voornamelijk van betaalde seks. Hoewel ook Ronaldo (18 jaar) in het buitenland naar de lagere school ging en pas daarna naar Nederland kwam, heeft hij hier zonder vertraging zijn havo-diploma behaald. Hij zit nu op het hbo en heeft een bijbaantje bij een bank. Af en toe heeft hij seks tegen vergoeding.

De helft van de jongens is door beide ouders opgevoed (22; 50%). De andere jongens groeiden op in een eenoudergezin (12; 27%), vrijwel altijd bij hun moeder; bij andere familieleden (7; 16%); of in een pleeggezin (3; 7%).

De sociaaleconomische achtergrond van de jongens loopt sterk uiteen. Van de een werkt(e) vader in een fabriek, de ander komt uit een succesvol ondernemersgezin. Van vier jongens is vader overleden en van een van deze vier ook de moeder. Naast deze vier hebben twaalf jongens nooit contact met hun vader. Slechts twee jongens hebben dagelijks contact met hun vader. Hier tegenover staat maar één jongen die nooit contact heeft met zijn moeder, terwijl een op de drie haar dagelijks ziet of spreekt (14; 32%).

Overigens hangt de frequentie van het contact wel samen met waar de ouder(s) wonen. Logischerwijs hebben de jongens die tegenwoordig bij één of beide ouders wonen (19; 43%) er ook het vaakst contact mee. Als spiegelbeeld hiervan hebben de jongens waarvan de ouders niet in Nederland wonen – en dat geldt vooral voor de jongens uit Midden en Oost-Europa – weinig of geen contact met hun vader en/of moeder. De meeste jongens die niet meer bij hun ouder(s) wonen, vertrokken toen zij 16 jaar of ouder waren; drie deden dat op 14- of 15-jarige leeftijd en gingen naar een internaat of tehuis en twee jongens verlieten al op jonge leeftijd het ouderlijk huis, toen zij respectievelijk vier en zes jaar waren, en kwamen terecht in een pleeggezin of bij oma.

Benny (17 jaar) is opgegroeid in een ondernemersgezin. Op 16-jarige leeftijd verliet hij het ouderlijk huis en huurde met een maatje een etage. “Mijn ouders zijn allebei altijd aan het werk. Ik wilde alles zelf bepalen en veel plezier maken.” Sinds kort woont hij weer bij zijn ouders. Niet dat hij zonder geld zat, want zijn ouders verwennen hem materieel en nu hij weer thuis woont heeft hij toch genoeg vrijheid om te gaan en staan waar hij wil. Johnny (19 jaar) daarentegen werd op vierjarige leeftijd uit huis geplaatst. Eerst ging hij naar een pleeggezin, later kwam hij in een leefgroep. Tussendoor woonde hij weer kort bij zijn moeder, maar dat was geen succes. “Mijn moeder kan niet voor me zorgen.” Daarna verbleef hij weer in een leefgroep. Tegenwoordig heeft hij weer bijna dagelijks contact met haar. Zijn vader is al heel lang uit beeld. Sinds kort woont Johnny zelfstandig.

Minder dan de helft van de jongens woont nog of weer bij beide ouders (7; 16%) of bij hun moeder (12; 27%). Sommige jongens wonen zelfstandig of met hun partner (7, 16%). De meeste anderen wonen op kamers, delen een etage of appartement, of wonen in bij vrienden of familieleden. Enkele jongens hebben onderdak in een (illegaal) bordeel, bij een klant (sugar daddy), een goedkoop hotel, of wonen 'overal en nergens'.

Paolo (15 jaar) woont nog bij beide ouders; zijn vader werkt in de bouw en zijn moeder is schoonmaakster. Ook Wout (20 jaar) is door beide ouders opgevoed, maar hij werd op 15-jarige leeftijd in een internaat geplaatst. Daarna woonde hij kort op zichzelf. Sindsdien woont hij in bij klanten (sugar daddies), ten tijde van het interview ruim twee maanden bij dezelfde man. Stephen (19 jaar) is sinds een half jaar in Nederland. Toen hij 14 jaar was, vertrok zijn moeder en liet haar zoon achter in de woning; vader was al veel eerder weggegaan. Hij woonde een tijdje met zijn broer en een oom. In Nederland heeft hij ingewoond bij een personeelslid van de club waar hij werkt. Nu trekt hij van het ene naar het andere adres; soms is dat een goedkoop hotelletje, de andere keer bij een 'collega', of iemand die hij in het uitgaansleven heeft ontmoet.

5.3 Conclusie

Het is niet mogelijk om een valide schatting te maken van het aantal jongensprostitués in Nederland, ook niet binnen regio's. Duidelijk is wel dat de bewering dat de helft of meer van de jongensprostitués minderjarig zou zijn geen stand kan houden. Aannemelijk is zelfs dat de meerderheid 21 jaar of ouder is.

Uit de interviews met 44 geïnterviewde jongensprostitués – in de leeftijd 15-21 jaar en allemaal voor hun 18e jaar begonnen met seks tegen vergoeding – blijkt een grote variatie in achtergrondkenmerken. Een forse minderheid heeft na het basisonderwijs geen enkel schooldiploma behaald en gaat ook niet meer naar school, maar er zijn ook jongens die nu een hbo-opleiding volgen. Variatie is er ook in sociaaleconomische achtergrond, opvoeding, woon- en werksituatie en etniciteit. Ondanks de extra inspanningen om jonge Marokkaanse jongensprostitués te vinden (zie hoofdstuk 4), zijn maar weinig van zulke jongens aangetroffen. De veronderstelling dat Marokkaanse jongens oververtegenwoordigd zouden zijn in de jongensprostitutie kunnen we dus niet bevestigen, in elk geval niet voor de leeftijd tot en met 21 jaar.

Eerste sekservaringen en seksuele oriëntatie

Naarmate zij ouder worden, neemt de ervaring van jongeren met seks snel toe, zo blijkt uit onderzoek “Seks onder je 25^e” van de Rutgers Nisso Groep (De Graaf et al., 2005). Dat geldt zowel voor jongens als voor meisjes. Zo heeft bijna de helft van de 12-jarige jongens ervaring met tongzoenen; op hun 18^e is dat al ruim 90% en op hun 21^e nog iets hoger. En terwijl maar een paar procent van de jongens van twaalf jaar al wel eens geslachtsgemeenschap heeft gehad, ligt dat voor jongens van 18 jaar al op 70% en bij 21-jarigen op bijna 90%. Anale seks komt veel minder vaak voor, maar ook hierbij groeit de ervaring op weg naar volwassenwording: van helemaal niet bij jongens van 12 jaar, via 11% bij 18-jarigen naar 23% bij 21-jarigen.

Hoe zit dit bij de geïnterviewde jongens? Met welke vormen van seks hebben zij ervaring en op welke leeftijd zijn ze ermee begonnen? Was dat met iemand van hetzelfde of het andere geslacht en hoe oud was die ander? En wat is de seksuele oriëntatie van de jongens: voelen zij zich hetero-, bi- of homoseksueel?

6.1 Eerste seks

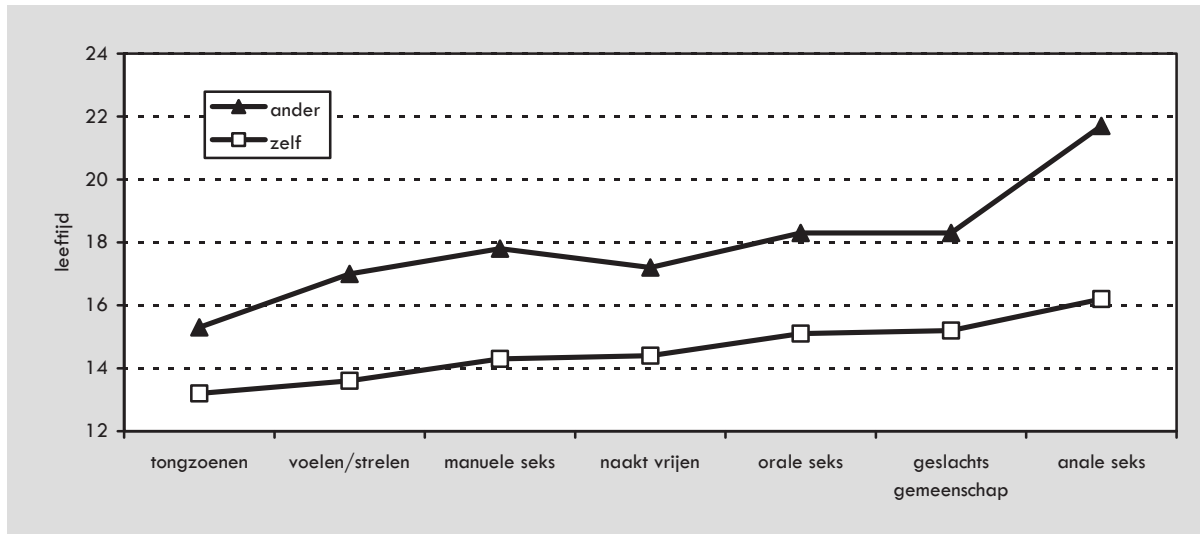
De geïnterviewde jongens hebben ervaring met een scala aan seksuele gedragingen, van tongzoenen, via manuele seks tot aan geslachtsgemeenschap en anale seks. Het lijkt erop dat zij er gemiddeld wat eerder mee beginnen dan hun leeftijdsgenoten (figuur 6.1).²⁴ Driekwart van de geïnterviewde jongens (34 van de 44) heeft ooit anale seks gehad. Dat is veel vaker dan jongens van vergelijkbare leeftijd in “Seks onder je 25^e”. Het percentage ligt ook iets hoger dan bij de nog iets oudere homo- en biseksuele jongens in dat onderzoek.²⁵ Let wel: deze eerste ervaringen waren soms tegen vergoeding (hoofdstuk 7) en/of niet altijd vrijwillig (hoofdstuk 11). Ook vonden ze niet altijd plaats in Nederland, want een deel van de jongens verblijft hier nog niet zo lang.

De meeste geïnterviewde jongens hadden hun eerste sekservaringen met meisjes, vaak met een meisje dat zij van school of uit de buurt kenden. Veelal was de persoon met wie de jongens voor het eerst echt zoenden – hun eerste ‘verkering’ – ook degene met wie zij voelden en streelden, naakt vrijden, etc.

²⁴ Ter vergelijking nemen we de cijfers over jongens van 19 jaar: de gemiddelde leeftijd van de geïnterviewde jongensprostitues.

²⁵ Daar betreft het 70% van de 19-24 jarige homo- of bi-jongens in de leeftijd 19-24 jaar. (Er zijn geen separate gegevens over de 19-jarige jongens in deze groep).

Figuur 6.1 Eerste seksuele ervaringen

“Toen ik 13 jaar was had ik een vriendinnetje van 15 jaar dat bij mij in de buurt woonde. Daar vrijde ik voor het eerst mee. Het begon met voelen en strelen. Later ook tongzoenen, naakt vrijen en masturberen. De rest kwam een paar jaar later. Op mijn 16^e deed ik voor het eerst aan orale seks. Dat was met een man van 25 waarmee ik op internet in contact was gekomen. Met hem had ik ook mijn eerste anale seks.” (Jacek, 18 jaar)

Over het geheel genomen was de persoon waarmee de jongens hun eerste sekservaring hadden enkele jaren ouder dan zichzelf. Dit leeftijdsverschil is, met gemiddeld ruim vijf jaar, het grootst bij anale seks. Nu is het zo dat het leeftijdsverschil wordt vertekend doordat een deel van de jongens hun eerste seks hadden met iemand die beduidend ouder was dan zichzelf. Een extreem voorbeeld is een jongen die op 17-jarige leeftijd in een gay sauna zijn eerste anale seks had, met een man die twee keer zo oud was als hijzelf.

“Ik val op mannen die ouder zijn dan ik. Mijn eerste seks had ik met een man van 30 jaar. Ik was 16 en via internet hadden we afgesproken in het bos. We voelden en streelden, tongzoenden, masturbeerden samen en we pijpten elkaar. Enkele maanden later nam een neef me mee naar Amsterdam om me de gay sauna te laten zien. Daar vrijde ik voor het eerst naakt met een man van boven de 25, zijn precieze leeftijd weet ik niet. In de gay sauna voelde ik me veilig, want je was er anoniem. Op m'n 17^e had ik daar voor het eerst anale seks. Die man was ongeveer 35 jaar.” (Ismaël, 19 jaar)

Zoals gezegd hadden de meeste jongens hun eerste sekservaring met een meisje. Vaak betrof dit tongzoenen. En dit kon doorgaan tot en met geslachtsgemeenschap. Opvallend is echter dat vrij veel van de jongens die zeggen wel eens geslachtsgemeenschap te hebben gehad, daarmee in feite anale seks bedoelen. Van de jongens die geslachtsgemeenschap rapporteren zegt zelfs een kleine meerderheid dat de eerste keer met een jongen of man was.

Tabel 6.2 Eerste seksuele ervaringen

	ervaren (n = 44)	eigen leeftijd (gemiddeld)	met jongen/man (indien ja)	leeftijd ander (gemiddeld)
Tongzoenen	98%	13.2	26%	15.3
Voelen en strelen	95%	13.6	38%	17.0
Manuele seks	97%	14.3	53%	17.8
Naakt vrijen	95%	14.4	40%	17.2
Orale seks	97%	15.1	65%	18.3
Geslachtsgemeenschap	82%	15.1	39%	18.3
Anale seks	80%	16.2	97%	21.7

Ook al was de eerste seks vaak met een meisje, er zijn ook respondenten die vanaf het begin alleen seks met seksegenoten hadden. Zo had Rudie (20 jaar) op 14-jarige leeftijd voor het eerst seks met zijn eerste vriendje. Met dat 15-jarige vriendje bracht hij binnen enkele maanden het hele arsenaal in praktijk, van tongzoenen tot en met anale seks.

6.2 Seksuele oriëntatie

Homoseksualiteit is nog steeds een gevoelig thema, zeker bij jongeren. Uit “Seks onder je 25^e” blijkt dat een ruime minderheid (39%) van de jongens het niet goed vinden als twee jongens met elkaar vrijen; een kleine meerderheid vindt het zelfs vies (55%). Het is dan ook niet verwonderlijk dat jongeren die op de eigen sekse vallen er vaak moeite mee hebben om dit van zichzelf te erkennen en naar anderen toe te geven. Ongetwijfeld speelt hier ook mee dat je dit aan het begin van de puberteit nog niet zo zeker weet. In het genoemde onderzoek stijgt het aandeel jongens dat zegt ook of uitsluitend op jongens te vallen van niemand onder de 12-14 jarige jongens naar ruim 4% onder de jongens tussen 21 en 24 jaar. Tegelijkertijd daalt het percentage jongens dat het (nog) niet weet van iets meer dan 3% naar minder dan 1%.

Hoe zit dit bij de geïnterviewde jongens? Een kleine meerderheid beschouwt zichzelf als homo (26; 59%), een derde als biseksueel (13; 30%) en enkelen zien zichzelf als heteroseksueel (5; 11%). Sommige van de homojongens voldoen aan het klassieke, stereotiepe beeld van de feminiene nicht, anderen lopen juist te pronken met hun gespierde, mannelijke sportschoollijf. Eén van de zich biseksueel noemende jongens (Kishan, 16 jaar) kiest voor deze optie omdat hij later wel kinderen wil hebben. En Necdet (20 jaar) zegt weliswaar niet op mannen te vallen, maar vindt het ‘wel leuk’ om naar pornofilms te kijken waarin jongens/mannen seks met elkaar hebben. Daarentegen beschouwt een andere jongen zich in het interview, als hij moet kiezen, wel als homo, ook al twijfelt hij nog.

“Diep van binnen voel ik mij homo. Maar helemaal zeker ben ik er nog niet van. Ik ga veel uit in homotenten, heb seks met jongens en ook met mannen die mij gratis drankjes geven of voor cash. Maar ik laat me ook betalen voor seks met oudere vrouwen.” (Benny, 17 jaar)

Het zichzelf biseksueel noemen is bij (een deel van) de geïnterviewde jongens mogelijk een fase op weg naar acceptatie van zichzelf als homoseksueel (vergelijk: De Graaf et al., 2005). Zowel de biseksuele als de homoseksuele jongens hebben bijna allemaal ervaring met anale seks met een jongen of man.²⁶ Het valt echter op dat degenen die zichzelf biseksueel noemen meestal geen vaste relatie hebben, terwijl bijna de helft van de jongens die zichzelf homoseksueel noemen wel een relatie heeft – en zonder uitzondering met een mannelijke partner.²⁷

6.3 Conclusie

De geïnterviewde jongens doen over het algemeen aan het begin van de puberteit hun eerste ervaringen met seks op. Meestal hebben zij hun eerste seks met een meisje, hoewel er ook respondenten zijn die uitsluitend gelijkgeslachtelijke seks hebben gehad. De gemiddelde leeftijd ten tijde van de eerste seks lijkt wat lager te liggen dan bij hun leeftijdsgenoten, maar dit wordt mede verklaard doordat sommige jongens al vroeg onvrijwillig seks hebben met een volwassene (zie hoofdstuk 11). Daarnaast hebben de respondenten veel vaker wel eens anale seks gehad – en ook wat vaker in vergelijking met homo- en biseksuele jongens van hun leeftijd. Verder valt op dat zij over het geheel genomen hun eerste seksuele ervaringen opdoen met personen die enkele jaren ouder zijn dan zijzelf; ook dit wordt deels verklaard doordat sommige jongens hun eerste ervaringen opdoen in onvrijwillige seks met volwassenen. Hoewel een kleine meerderheid zichzelf als homoseksueel betitelt, zijn er ook respondenten die zeggen dat zij biseksueel of heteroseksueel zijn. Mogelijk ontkent een deel van hen hun werkelijke seksuele geaardheid.

²⁶ Van de 26 homoseksuele jongens hebben er 23 wel eens anale seks gehad met een jongen/man; bij de biseksuele jongens zijn dat er 10 van de 13; en bij de heteroseksuele jongens 1 van de 5.

²⁷ Van de 26 homoseksuele jongens hebben er 11 een – mannelijke – partner. Van de 13 biseksuele jongens heeft er één een relatie met een mannelijke en één met een vrouwelijke partner. Van de vijf heteroseksuele jongens hebben er vier een relatie met een – vrouwelijke – partner.

Entree in de jongensprostitutie

Er zijn jongens die al vroeg voor het eerst betaalde seks hebben, terwijl anderen er pas als volwassene mee beginnen. Jongens die op 18-jarige leeftijd of later hun eerste seks tegen vergoeding hadden vielen echter buiten de doelgroep van ons onderzoek. We kwamen ze wel tegen, ze verschaften soms zinvolle informatie en sommigen brachten ons ook in contact met jongens die wel voor hun 18^e begonnen waren. Op welke leeftijd hadden de geïnterviewde jongens uit de doelgroep voor het eerst seks tegen vergoeding? En gingen ze er meteen mee door of zat er juist een flinke periode tussen de eerste en de tweede keer? Wat voor seks hadden ze toen en met wie? Deden zij het voor het geld of tegen andere vergoedingen?

7.1 Eerste en tweede keer seks tegen vergoeding

De leeftijd waarop de geïnterviewde jongens voor het eerst seks tegen vergoeding hadden, varieert van 9 tot en met 17 jaar. De helft was toen 17 jaar – de maximale leeftijd om binnen de doelgroep te vallen. De rest was jonger. Vier jongens hadden hun eerste seks tegen vergoeding voor of aan het begin van hun puberteit (9-12 jaar), één was toen 14 jaar, zeven waren 15 jaar en tien waren 16 jaar.

Jürgen (21 jaar) was pas 9 jaar toen hij voor het eerst seks tegen vergoeding had, met een 34-jarige pedoseksuele man. “Dat was met een sportleraar. Ik kreeg vanaf mijn 7e jaar les van hem. In het begin gebeurde er niets. Ik was zeven toen ik voor het eerst bij hem over de vloer kwam. Ik was heel goed in ... [sport], zag hem als mijn beste maatje en ik won veel wedstrijden. Als ik vaker wilde komen, moest ik dingen doen, zei hij toen ik 9 was. Ik kreeg gratis privé-les, bleef bij hem slapen, ging met hem op vakantie en kreeg ook geld. Ik was zijn oogappeltje en hij zei dat hij me niets wilde aandoen, hij wilde geen anale seks. Later hoorde ik dat andere jongens ook bij hem thuis kwamen. We waren allemaal naïef.”

Soms volgde snel de tweede keer, maar het kon ook wel een jaar of langer duren voordat zij opnieuw seks tegen vergoeding hadden. De jongens hadden een gemiddelde leeftijd van (afgerond) 16 jaar bij de eerste keer en 17 jaar bij de tweede keer, met een tussenperiode van gemiddeld zo’n driekwart jaar.

Ewald (21 jaar) had voor het eerst seks tegen vergoeding toen hij 17 jaar was en het duurde bijna drie jaar voor hij het voor de tweede keer deed. “Op een schuimparty ontmoette ik een vriend van een vriend van mij. Hij was een jaar of 18. Hij betaalde al mijn drankjes, ik mocht bij hem slapen en daar hadden we seks. Pas toen ik 20 was deed ik dat voor de tweede

keer. Ik ging uit en werd versierd door een man van rond de 30 jaar. Ook weer gratis drankjes en in ruil daarvoor ging ik met hem mee naar huis en hadden we seks. Sindsdien doe ik dat vaker. Ik stop er pas mee als ik een relatie heb.”

7.2 Contactlegging: hoe, waar en met wie

Bij ongeveer een op de drie jongens kwam de eerste seks tegen vergoeding tot stand met iemand die zij ontmoetten tijdens het uitgaan (13; 30%). Bij bijna evenveel jongens was het met iemand die zij via internet, chatten of msn hadden leren kennen (12; 27%).

Ismaël (19 jaar) legde zijn eerste contacten in het uitgaansleven. Op zijn 17^e jaar begon hij met seks in ruil voor een slaapplek. “Dan was ik uit geweest en probeerde ik iemand te leren kennen, desnoods een lelijk iemand, zodat ik maar ergens kon slapen. Later ging ik geld vragen.”

“De eerste keer was ik 16 jaar. Het was met een Nederlandse man, homo van 57 jaar, die vroeger getrouwd is geweest. Ik had hem in een strandtent leren kennen. Hij heeft me de kneepjes van het vak geleerd, op een doortrapte en geraffineerde manier. Ik was naïef. Ik dacht eerst dat het iemand was die me wilde helpen. Ik heb natuurlijk zelf de keuze gehad en gedaan, maar achteraf kan ik zeggen dat hem tegenkomen het begin van een hoofdstuk ellende was met een hoofdletter E. Toen hij op me uitgekeken was, heeft ‘ie me het huis uitgezet. De klootzak. Hij plaatste advertenties, en zo kwam hij weer aan nieuwe jongens. Later sprak ik jonge jongens die ook met hem in zee waren gegaan.” (Robbert, 20 jaar)

“Ik was 17. Op een homosite kwam ik in contact met een man van 32 jaar en die wilde mij heel graag pijpen. Hij moedigde mij aan, ik vond het wel spannend en ik werd er voor betaald.” (Farid, 18 jaar)

Vervolgens komen mannen uit hun (sociale) omgeving, zoals een buurman, kennis/vriend of sportleraar of via vrienden (6; 14%). Bij vier jongens was het iemand die zij hadden leren kennen in de prostitutiesector (seksclub, escort, bordeel; steeds illegale locaties en/of in het buitenland). Ten slotte zijn er enkele jongens die hun eerste betaalde seks hadden met iemand die zij ontmoetten in het pornocircuit, met een pooier of ‘fotograaf’, via een videotheek, op straat of in een park.

“Ik was 15 jaar en stond in het park, bij ... [cruiseplek]. Ik ging ’s kijken, uit nieuwsgierigheid. Ik hoorde van vrienden dat ze daar... ik wou een beetje kijken hoe het was in die wereld. Toen was er een man van 25, 26 jaar die tegen me begon te praten. Ik hoefde alleen aan zijn pik te zitten en toen kwam hij al klaar... Dat heb je vaak, van die dingen.” (Rowdy, 17 jaar)

Bij degenen met wie de jongens hun eerste seks tegen vergoeding hadden, was er een enorme spreiding in leeftijd. Soms was het iemand die slechts een paar jaar ouder was dan zichzelf, maar bij enkele andere jongens waren het mannen van in de vijftig of zelfs

zestig. Daartussenin was er de hele range van twintigers, dertigers en veertigers. Twee van de (indertijd hele jonge) jongens hadden seks met leeftijdsgenoten en daar werden dan video-opnames van gemaakt.

David (21 jaar) leerde op 17-jarige leeftijd een goede vriend van zijn ex kennen in het uitgaansleven. “Het kwam van beide kanten. Hij was 19 jaar en betaalde al mijn drankjes, en voor seks mocht ik bij hem blijven slapen en gingen we op zijn kosten uit eten.”

“De eerste keer vond ik het heel eng. Ik was 17 jaar en hij was een oude, blanke man van bijna vijftig. Ik woonde toen net in Amsterdam. Ik kreeg geen stijve en dan moet je goed kunnen praten. Ik zei dat hij de eerste was enzo. Ik heb hem gepijpt en afgetrokken en toen ben ik gegaan. Hij had een heel vies huis. Maar het was mijn eigen keuze en ik kreeg er 200 euro voor. De tweede keer was twee dagen later en die man zag er wel oké uit, het was een Amerikaanse toerist. Ik heb hem gepijpt en geneukt. Hij heeft mij afgetrokken.” (Jerrell, 20 jaar)

Vanaf zijn tiende jaar kwam Bruno (18 jaar) regelmatig over de vloer bij een man uit de buurt. Daar kwamen ook andere jongens van zijn leeftijd. “De buurman maakte video’s van ons. Dan moesten we elkaar aflikken en sommige jongens hadden ook anale seks met elkaar. Hij trok mij ook wel eens af. Soms kwamen andere mannen kijken als we seks hadden. Wij vonden het heel stoer en mijn ouders vonden het ook oké. Later is die man gearresteerd en toen was het afgelopen. Eigenlijk wel jammer, want hij heeft ons veel geld gegeven.”

7.3 Welke vergoeding

Twee op de drie geïnterviewde jongens kregen de eerste keer geld, al dan niet in combinatie met gratis eten en/of drinken en soms ook drugs.

Antonio (19 jaar) had zijn eerste betaalde seks hij toen hij 17 jaar was. “Het was met een oudere man van ongeveer 35 jaar. Een scharrel die ik in het uitgaansleven had leren kennen. Hij nam het initiatief en in ruil voor cocaïne hadden we seks. We zoenden, masturbeerden en pijpten.”

De helft kreeg (ook) gratis te drinken. Vaak was de eerste keer in ruil voor eten/drinken en een slaapplek, overigens niet persé omdat de jongen geen thuis had. Maar er zijn ook jongens die werden ‘opgevangen’ door een man en daar dan bleven slapen tegen kost en inwoning, in ruil voor seks.

“Op mijn 17e kwam ik via internet in contact met een man van 36. Ik ging naar zijn huis en ik pijpte hem. Het initiatief kwam van mij, ik had geld nodig, want ik was net weggegaan bij mijn ouders. De tweede keer was met een andere man en daar mocht ik gelukkig ook blijven slapen” (Saïd, 18 jaar).

Waar de ene jongen zich gemakkelijk in liet palmen en blij was een dak boven zijn hoofd te hebben, ontdekten anderen de eerste keer snel hoe gewild zij kunnen zijn vanwege hun leeftijd en dat zij daar goed geld mee kunnen verdienen.

Tabel 7.1 Soort vergoeding bij eerste keer

	alleen	ook	TOTAAL
Geld	14 (32%)	14 (32%)	28 (64%)
Gratis (alcohol) drinken	1 (2%)	21 (48%)	22 (50%)
Slaapplek	1 (2%)	16 (36%)	17 (39%)
Eten	0 (0%)	16 (36%)	16 (36%)
Kleding, schoenen	1 (2%)	5 (11%)	6 (14%)
Drugs	1 (2%)	5 (11%)	6 (14%)
Gadgets	0 (0%)	3 (7%)	3 (7%)

7.4 Conclusie

De entree in de jongensprostitutie verschilt per persoon. Het enige dat de jongens in dit onderzoek overeenkomstig hebben, is dat zij allemaal voor hun 18^e zijn begonnen met seks tegen vergoeding (selectie criterium). Een enkeling begon al op zeer jonge leeftijd (9-12 jaar), maar over het algemeen hadden de respondenten rond hun 16^e hun eerste betaalde seks. Tussen de eerste en de tweede keer lag gemiddeld ongeveer driekwart jaar. Ongeveer de helft van de jongens kende de eerste 'klant' van het uitgaan of via internet. De leeftijd van de mannen liep sterk uiteen: van leeftijdsgenoten tot zestigers. Vaak kregen de jongens eten en drinken of een slaapplek in ruil voor de seks; tweede kreeg (ook) geld.

Seks tegen vergoeding

“Als je hier in de regio seks met jongens wilt heb je meerdere mogelijkheden,” zo vertelt een ervaren prostituant van begin veertig. “Je kunt een escortclub bellen, maar ik zoek liever zelf op internet naar jongens die tegen betaling seks willen hebben. Je kunt jongens oppikken in een bar of discotheek, maar je kunt ook gebruikmaken van professionele hoerenjongens, alleen vragen die wel heel veel geld.” Uit de interviews met jongensprostitués blijkt dat de meesten van hen verschillende manieren gebruiken. In meerderheid combineren de jongens verschillende manieren om in contact te komen, c.q. contacten te onderhouden met klanten. Wat zijn de meest gangbare manieren van contactlegging? Wat voor vergoeding ontvangen de jongens in ruil voor seks? In welke mate hebben zij vaste klanten? Is betaalde seks vooral een noodzakelijk kwaad, of zijn er ook jongens die er plezier in hebben? En wat is hun ‘werkgebied’: zijn de jongens actief in en rond hun woonplaats of trekken ze er op uit en zijn ze juist heel mobiel?

8.1 Contactlegging

De meest voorkomende manieren van contactlegging zijn: via internet, in het uitgaanscircuit, in bordelen en via escortbureaus, en via een eigen netwerk. Hoewel we slechts een paar jongens hebben geïnterviewd die we zelf via internet traceerden, blijkt dit medium een belangrijke rol te spelen in het werven van klanten. Veel jongens chatten en msn'en of hebben zelfs een eigen website om zelf met klanten in contact te komen, contacten met (vaste) klanten te onderhouden en er een nieuwe afspraak mee te maken. Daarnaast hebben de jongens klanten die via internet bordelen of escortbureaus benaderen.

“Ik moet er niet aan denken om mezelf op straat te verkopen. Dat doe je toch niet?! Mannen reageren op mijn profiel op het internet. Ik heb een eigen site en een webcam. Zo leg ik contact. Als hij me bevalt, maak ik een afspraak.” (Jacek, 18 jaar) .

Naast internet, of in plaats daarvan, leren veel van de jongens nieuwe klanten kennen in gay cafés en clubs, maar ook wel in niet (specifiek) op een homopubliek gerichte uitgaansgelegenheden. Op deze locaties ontmoeten zij tevens mannen met wie zij eerder betaalde seks hebben gehad, of spreken ze af met mannen met wie zij het eerste of een hernieuwd contact hebben gelegd via internet.

“Ik doe het alleen met mannen die er goed uitzien, groot en gespierd. Ze moeten een leuke uitstraling hebben en niet te arrogant zijn. Je moet er lekker mee kunnen kletsen, ze moeten interesse in mij tonen. En een lekker kontje hebben. Op internet weet je hun leeftijd niet. Daarom zoek ik ze zelf uit. Dat kan in de bioscoop zijn of in het zwembad. Maar meestal gebeurt het in het uitgaansleven. De ene keer in een homotent, de andere keer in een hete-rokroeg waar ook homo’s komen. Je maakt een praatje, flirt wat met elkaar, drankje erbij en als die persoon me bevalt, ga ik mee voor de seks.” (Rudie, 20 jaar)

Tabel 8.1 Hoe meestal contact leggen met klanten

	1 ^e plaats	2 ^e plaats	3 ^e plaats	TOTAAL
Internet	15	11	5	31 (70%)
Gay café / club	11	11	6	28 (64%)
Escort	4	4	1	9 (20%)
Bordeel / werkhuis / pooier	4	2	-	6 (14%)
Café / club	3	3	3	9 (20%)
Via vrienden, klanten	2	1	6	9 (20%)
Straat, park, auto	1	3	4	8 (18%)
Overig	4	-	3	7 (16%)

Vervolgens zijn er jongens die werken in bordelen of bij een escortbureau. De meeste jongens in bordelen zijn boven de 21 jaar (zie hoofdstuk 4) en allemaal zijn ze meerderjarig. De geïnterviewde jongens in deze (legale) bordelen werken er meestal een korte periode; zij trekken van stad naar stad en van land naar land. De illegale variant (ook wel: ‘werkhuisen’) heeft wel minderjarige jongens en hier is doorgaans vaker dan bij de legale bordelen sprake van een combinatie met, dan wel primaire functie als escort.

Het eigen netwerk bestaat uit vaste klanten en levert tevens nieuwe klanten op. Ook gebeurt het dat jongens via vrienden in contact komen met klanten. Die vrienden kunnen jongens zijn die zelf aan seks tegen vergoeding doen en hun klanten die specifieke wensen hebben (zoals een vorm van seks, etnische voorkeur) in contact brengen met een jongen die hier aan voldoet. Of een klant wil bijvoorbeeld met twee jongens seks hebben (triootje). Ook krijgen de jongens wel eens klanten via vrienden die in het uitgaansleven door een potentiële klant benaderd, terwijl zij zelf niet aan seks tegen vergoeding doen.

Verder zijn er jongens die hun klanten tegenkomen in de publieke ruimte, zoals op straat, in een park of op een parkeerplaats. Parkeerplaatsen hebben overigens als beperking dat je moet beschikken over een rijbewijs – dus moet je minstens 18 jaar zijn – en een auto hebben.

“Op de parkeerplaats komen heel af en toe jonge jongens, maar niet veel. Ik tref daar wel eens een bi-jongen van 26 jaar, een keer in de maand omdat hij dat zo lekker vindt. Hij wil

geen geld voor seks en ik heb anale seks met hem in de bosjes en andersom.” (man, veertiger, die veel op zulke plekken komt)

Ten slotte zijn er jongens die een eigen niche in de markt van betaalde seks hebben weten te creëren. Zo werkt Robbert (20 jaar) in een gay sauna en ontmoet daar mannen met wie hij buiten zijn werk betaalde seks heeft. En Necdet (20 jaar) wordt door de eigenaar van een seksvideotheek in contact gebracht met klanten.

8.2 Welke vergoeding

Alle geïnterviewde jongens hebben wel eens geld ontvangen in ruil voor seks. Twee op de drie kregen gratis te drinken en even veel een gratis slaapplek, soms in een hotel, maar vaker bij de klant thuis. De helft heeft op kosten van de klant gegeten. In mindere mate zijn of worden de jongens betaald in de vorm van kleding, drugs, vakantie of reisjes, en gadgets (zoals een mobiele telefoon of een i-pod).

Tabel 8.2 Vergoeding voor seks

	Ooit (n = 44)	Gemiddelde leeftijd 1 ^e keer deze vergoeding
Geld	100%	16.3
Gratis (alcohol) drinken	66%	15.9
Slaapplek	61%	16.8
Eten	48%	16.4
Kleding	30%	16.4
Drugs	30%	16.9
Vakantie / reisjes	25%	16.9
Gadgets	20%	16.2

Terwijl de jongens bij seks tegen vergoeding de eerste keer niet altijd geld ontvingen, wordt dit bij doorgaan meer vanzelfsprekend. Bordelen en escortbureaus hanteren over het algemeen vaste prijzen, per seksuele handeling of voor een bepaalde tijdsduur. Over het geheel genomen is de betaling het laagst voor uitsluitend masturberen, iets hoger voor orale seks en het hoogst voor anale seks. Illustratief voor de variatie zijn de prijzen van de volgende vijf geïnterviewde jongens, allemaal 19 jaar. Het escortbureau waar Johnny werkt, rekent 30 euro per kwartier – vrijwel altijd voor manuele en orale seks. Bij Ranny kost het 100 euro voor het eerste uur en daarna 75 euro per uur. Voor Robin rekent de club 140 euro voor het ‘full package’ van maximaal 1 uur. Datzelfde pakket kost 70 euro bij Viktor maar in zijn geval blijft er niets aan de strijkstok hangen, want hij rekruteert zijn klanten zelf via het internet. Eef werkt ook zelfstandig, maar is selectiever in zijn klantenkeuze én pakt het gewiekster aan. Voor

masturberen moeten zijn klanten 75 euro betalen; komt er meer bij, dan gaan de kosten omhoog, tot en met 400 euro als het inclusief anale seks is.

Waar de ene klant valt op feminiene jongens, prefereert de ander een stoere knul. Sommige mannen hebben er juist veel geld voor over om seks met een jonge jongen te hebben. Vooral als een jongen nog 'nieuw op de markt' is willen zij hun portemonnee trekken. Maar er zijn ook klanten die eropuit zijn om voor zo weinig mogelijk geld seks met jongens te hebben. Sommigen zijn er zelfs trots op dat ze nooit betalen. Een duidelijk voorbeeld hiervan is een man van rond de vijftig die vaak jongens, onder wie jongens die van huis zijn weggelopen, over de vloer heeft.

"We hebben ook seks maar ik betaal niet voor seks. Ik betaal hen met eten, drinken, wiet en een slaapplek."

8.3 Vaste klanten en sugar daddies

Ruim de helft van de geïnterviewde jongens heeft een of meer vaste klanten (24; 55%). Een deel van deze vaste klanten bestaat uit ware 'sugar daddies', mannen die de jongens materieel verwennen.

"Een bekende man in deze scene is steenrijk. Hij bezit veel onroerend goed en haalt jongens hiernaartoe, laat hen baden in luxe en ze wonen in zijn appartementen in ruil voor seks." (veldnotitie)

Ranny (19 jaar) noemt zichzelf een 'echte gold digger' en hij is er trots op dat hij, met zijn gespierde lijf, zo geliefd is bij homomannen. "Ik heb drie sugar daddies en ook nog een stel vaste dates." Over zijn sugar daddies zegt hij: "Ik gebruik ze door ze alles te laten betalen in ruil voor seks. Ze zijn al wat ouder en zijn echt verliefd op me, maar mij gaat het alleen om de seks, het geld en de cadeaus die ik van ze krijg. Maar ik ken ook een jongen met een lichte handicap, je ziet het eigenlijk niet. Die jongen wordt misbruikt door oudere mannen, omdat ze weten dat hij geen nee kan zeggen."

Er zijn ook klanten die misbruik maken van het feit dat een jongen in de problemen zit en geen dak boven zijn hoofd heeft. Andersom zijn er jongens die hun vaste klanten uitmelken. Ze trekken van de ene sugar daddy naar de andere; ze wonen bij hem in, of houden hem aan het lijntje en laten zich materieel verwennen. En sommige van deze mannen tuinen er telkens opnieuw in.

"Ik heb meerdere relaties gehad met jongere jongens, want daar val ik nu eenmaal op. Maar elke relatie zorgt voor ellende. Ik wil mijn geld graag met ze delen. Ik heb het geld, zij niet, waarom er dan samen niet van genieten. Ik doe alles voor ze en koop alles wat ze willen. Een ex-vriendje is er met mijn auto vandoor gegaan. Een andere vriend bleef acht maanden bij me wonen. Ik bood hem onderdak, betaalde het eten, drinken, enzovoorts. Hij had schulden en door bij mij te wonen kon hij zijn eigen flat verhuren en meer geld verdienen. Opeens

trok deze knul bij een ander in, terwijl ik alles voor hem deed. Bij een andere man deed hij hetzelfde.” (man, veertiger)

8.4 Plezier of noodzaak

De helft van de geïnterviewde jongens (23; 52%) zegt seks tegen vergoeding leuk te vinden en er plezier in te hebben, niet in het minst vanwege de betaling, maar ook vanwege de aandacht en de complimenten die de jongens krijgen.

“De ene keer is leuker dan de andere. Het meeste plezier heb ik met een paar vaste klanten.” (Antonio, 19 jaar)

“Meestal zeggen de klanten dat ik een lekker ding ben. It makes me feel good.” (Stephen, 19 jaar)

“Ik geniet van het geld, het geeft me een kick. Vooral Amerikaanse klanten in dure hotels betalen me goed. Kom ik met een pak geld naar buiten, geef een deel aan de chauffeur en de rest is voor mij.” (Ismaël, 19 jaar)

“Je kunt elke dag uit eten gaan, de duurste kleren kopen, veel uitgaan en je krijgt lekker veel aandacht.” (Benny, 17 jaar)

“Ik vind seks met mannen heerlijk en ik word er ook nog voor betaald.” (Marco, 17 jaar)

Andere jongens zijn er minder over te spreken. Voor hen is het niet meer dan hun manier om geld te verdienen. Zo zegt Winston (16 jaar) dat hij er niet echt bij nadent. Hij fantaseert dat hij seks heeft met een leeftijdsgenoot in plaats van met een ouder iemand. Van het geld koopt hij onder andere kleren die hij zich normaal niet zou kunnen veroorloven. Er zijn ook jongens voor wie betaalde seks vooral een kwestie van noodzaak is. Voor bijvoorbeeld Fred (18 jaar) was het in het begin wel spannend, maar achteraf vindt hij dat hij misleid en toch ook wel misbruikt is. Hij is op 15-jarige leeftijd via een oudere vriend in het wereldje gerold en betaalde seks is sindsdien zijn manier om geld te verdienen. Hij wordt materieel verwend, krijgt cadeautjes en daar kan hij moeilijk nee tegen zeggen. Maar eigenlijk heeft hij seks nooit leuk gevonden. Tonny (21 jaar) vertelt een soortgelijk verhaal. Hij had geen echt thuis, liep weg, hing op straat en kwam op 16-jarige leeftijd in huis bij een man die hem in contact bracht met klanten. Dat is nog steeds zo en zijn wereld bestaat vooral uit jongensprostitués en klanten. Ten slotte zijn er enkele jongens voor wie drugsverslaving de motor is achter hun prostitutie-activiteiten. Zo gebruikt Necdet (20 jaar) dagelijks crack en dat betaalt hij door seks met mannen te hebben.

8.5 Mobiliteit

Sommige van de geïnterviewde jongens zijn zeer mobiel en trekken van stad naar stad om daar in een bordeel of bij een escortbureau te werken. Naast Amsterdam zijn vooral Londen en Barcelona geliefd, maar bijvoorbeeld ook Keulen en Berlijn.

“Eerst heb ik bijna drie jaar in een bordeel gewerkt in Warschau, daarna een paar weken in Barcelona, toen bijna een jaar in Londen en nu werk ik sinds een paar weken hier in een jongensbordeel.” (Piotr, 21 jaar)

Andere jongens bestrijken een kleiner gebied, zoals Erik (20 jaar), die in zijn eigen stad klanten ontmoet in homocafés en -clubs en daarnaast in de hele regio rondom zijn woonplaats naar klanten toegaat met wie hij via internet in contact is gekomen. Ook zijn er jongens die regelmatig in steden buiten hun eigen regio op zoek gaan naar klanten. Een voorbeeld hiervan is Ismaël (19 jaar), die zijn klanten voornamelijk werft via internet. In zijn woonplaats Amsterdam heeft hij betaalde seks in hotels of bij klanten thuis, maar hij heeft daarnaast een flinke klantenkring in een Brabantse stad. Een ander voorbeeld is Eef (19 jaar), die buiten zijn eigen regio (Twente) bijvoorbeeld ook betaalde seks heeft met mannen die hij ontmoet in een homos sauna in Duitsland of in uitgaansgelegenheden in Amsterdam. De meeste jongensprostitués (27; 61%) hebben echter uitsluitend seks tegen vergoeding in of nabij hun woonplaats.

8.6 Conclusie

Jonge jongens die seks tegen vergoeding met mannen hebben, leggen op uiteenlopende manieren contact met hun klanten. Hoewel internet geen geschikte manier is om jongensprostitués te pakken te krijgen voor onderzoek (zie hoofdstuk 4), speelt dit medium voor veel jongens wel een belangrijke rol om klanten te werven of ermee in contact te blijven. Daarnaast zijn (homo)uitgaansgelegenheden veelgenoemde ontmoetingsplekken. In mindere mate geldt dit voor bordelen/escortclubs en de publieke ruimte, zoals de straat of het park. Alle geïnterviewde jongens hebben ervaring met seks voor geld en de meesten ook met seks voor gratis drank en/of een slaapplek. Ruim de helft van de respondenten heeft een of meer vaste klanten. Vrij veel van de jongens zeggen plezier te beleven aan betaalde seks, maar er zijn er ook voor wie het ‘slechts’ een manier is om geld te verdienen of die het uit noodzaak doen, bijvoorbeeld om een verslaving te kunnen bekostigen. De meerderheid van de geïnterviewde jongensprostitués heeft een kleine actieradius; zij hebben uitsluitend seks tegen vergoeding in of nabij hun woonplaats. Andere jongens zijn juist reislustig en trekken van de ene naar de andere stad – met Nederlandse steden slechts als één van de tussenstops.

Er zijn jongens in wiens leven prostitutie een centrale plaats inneemt, terwijl voor anderen betaalde seks met mannen niet meer is dan een nevenactiviteit. Verschillen tussen de geïnterviewde jongens zien we ook in de rest van hun leefstijl. In dit hoofdstuk bespreken we verschillende leefstijlaspecten. Hoe ziet hun vriendenkring eruit? Hebben ze een vaste relatie? Wat zijn hun inkomstenbronnen en wat is hun uitgavenpatroon? Hoe verhoudt hun alcohol- en drugsgebruik zich tot dat van hun leeftijdgenoten? In welke mate komen zij in aanraking met de politie? En hoe beoordelen zij hun opvoeding en welk rapportcijfer geven zij voor hun dagelijks leven?

9.1 Vrienden en relaties

Drie van de geïnterviewde jongensprostitués zeggen helemaal geen vrienden te hebben, zoals Halim, een 18 jarige jongen die bij pleegouders opgroeide, nu in een begeleid kamerproject zit en sinds kort in een bordeel werkt. Min of meer hetzelfde geldt voor Viktor (19 jaar); hij verliet op 17-jarige leeftijd het ouderlijke huis, kwam via Duitsland naar Nederland en werkt nu in een bordeel. Bij twee andere jongens is de vriendenkring beperkt tot één persoon, maar dat is dan ook een echte vriend.

“Ik heb maar één vriend, maar dat is ook een echte boezemvriend. We kennen elkaar twee jaar en hij is nu 28 jaar. Het was *meant to be* dat we elkaar tegenkwamen. Hij heeft me geholpen mijn schulden te saneren en hij accepteert me zoals ik ben. We gaan samen uit en eten vaak met elkaar.” (Rachid, 21 jaar)

“Ik heb wel kennissen, zoals de studenten die hier in huis wonen, maar dat zijn geen vrienden. Daar heb ik er maar één van. Drie jaar geleden heb ik hem in de kroeg leren kennen, hij is nu net vijftig. Ik kan hem alles vertellen, het is puur vriendschap, niet seksueel.” (Tonny, 21 jaar)

De meeste jongens hebben meer vrienden. Alle jongens bij elkaar genomen noemen er gemiddeld acht, zowel jongens/mannen als meisjes/vrouwen. Die vrienden en vriendinnen zijn overwegend rond hun eigen leeftijd of iets ouder (gemiddeld 22 jaar, oftewel anderhalf jaar ouder dan zichzelf), maar vrij vaak hebben ze ook één of meer vrienden van boven de dertig jaar. Een ruime minderheid heeft uitsluitend vrienden met dezelfde etnische achtergrond als zichzelf (17; 39%), maar vaker hebben de respondenten een etnisch gemixte vriendenkring.

Eveneens een ruime minderheid van de respondenten heeft een relatie (18; 41%), vaker met een jongen/man (13; 30%) dan met een meisje/vrouw (5; 11%). Ook al spreken deze jongens meestal van een vaste relatie, vaak duurt die pas een paar weken of maanden. Slechts vier respondenten hebben langer dan een jaar dezelfde partner.

9.2 Inkomstenbronnen

Voor een kwart van de geïnterviewde jongens vormt betaalde seks de belangrijkste inkomstenbron (12; 27%). De belangrijkste andere inkomstenbronnen zijn: werk en geld krijgen van ouders/familie. Vrij vaak werken deze jongens, fulltime of als bijbaan, in de horeca, maar bijvoorbeeld ook bij een bank, in een warenhuis of supermarkt, in de verpleging of in de bouw. Verder ontvangt één op de vijf geïnterviewde jongens studiefinanciering of een uitkering. Ook zijn er jongens die bijklussen, bijvoorbeeld als kapper of dj. Ten slotte hebben enkele jongens geld met het dealen van drugs of met andere illegale activiteiten, zoals diefstal en inbraak.

Tabel 9.1 Inkomstenbronnen naast betaalde seks

	hoofdbron*	nevenbron	TOTAAL
Werk	25	1	26 (59%)
Ouders, familie	9	16	25 (57%)
Uitkering, studiefinanciering	8	1	9 (20%)
Partner, vrienden	3	4	7 (16%)
Semi-legale inkomsten (b.v. haar knippen)	0	10	10 (23%)
Drugshandel	1	1	2 (5%)
Andere illegale activiteiten (b.v. diefstal)	1	2	3 (7%)

*Drie respondenten hadden twee hoofdbronnen, die elk evenveel geld opleveren.

9.3 Geld uitgeven

Op de vraag waaraan zij het meeste geld uitgeven, antwoorden de respondenten veruit het vaakst spontaan: kleding (30; 68%) en uitgaan (26; 59%). Dat zijn ook de zaken waar hun leeftijdsgenoten relatief veel geld aan uitgeven (Qrius, 2005). Tegelijkertijd geven de jongens hiermee aan dat de vergoeding die zij voor seks ontvangen vooral bedoeld is voor extra's, zoniet luxe in het leven.

“Ik geef veel geld uit aan kleding. En ik ga ook veel stappen, naar de bioscoop en restaurants.” (Jacek, 19 jaar)

Toch is dit niet altijd het geval. Er zijn ook jongens die over zo weinig geld beschikken dat zij zonder betaalde seks nauwelijks kleren zouden kunnen kopen of de huur niet zouden kunnen betalen. Of dingen doen die normaal zijn voor hun leeftijd.

“Ik heb het geld nodig om te overleven. Vanaf mijn 16^e ben ik al uit huis en moet ik zelf de huur, eten en kleren betalen. Daar gaat het meeste geld aan op.”(Halim, 18 jaar)

“Van het geld dat ik er mee verdien kan ik benzine tanken voor m’n scooter. Als er wat overblijft, ga ik uit.”(Ranny, 17 jaar)

“Ik heb niet zoveel geld en mijn moeder ook niet. Ik doe het om bijvoorbeeld ook eens naar McDonalds te kunnen.” (Kishan, 16 jaar)

Daarnaast zijn er jongens die het geld dat zij met seks verdienen, besteden aan een aangenaamer leven dan zij zich met uitsluitend hun studiebeurs of baan zouden kunnen veroorloven. Het met seks verdiende geld stelt hen in staat om een ruimere kamer, etage of woning te huren; extra cd’s of een scooter te kopen; of vaker naar een restaurant te kunnen gaan. Een enkeling zet zelfs een deel van hun met seks verdiende geld op een spaarrekening, als investering voor hun toekomst.

“Het extra geld dat ik ermee verdien gaat vooral op aan het huishouden. We hebben een mooie huurwoning en een auto, die weer goed uitkomt om naar mijn klanten te gaan.” (Brian, 21 jaar)

“Ik betaal er mijn vaste lasten mee en ik stort ook geld op mijn spaarrekening.” (Rachid, 21 jaar)

Hiertegenover staan enkele jongens die veel van hun geld uitgeven aan alcohol, drugs en gokken.

“Je hebt je huur en je eten. Ik besteed veel van mijn verdiende geld aan roken, drinken en blowen.” (Viktor, 19 jaar).

“Ik woon gratis bij een oudere man. Wat ik verdien geef ik uit aan drugs en de fruitauto-maat.” (Necdet, 20 jaar)

9.4 Middelengebruik

De overgrote meerderheid van de geïnterviewde jongens heeft wel eens alcohol gedronken en tabak gerookt. Gemiddeld waren zij (afgerond) 13 jaar toen zij begonnen te roken en 15 jaar toen zij hun eerste alcohol dronken. De meeste jongens drinken en roken nog steeds. Ruim de helft rookt dagelijks (25; 57%). De meerderheid drinkt wekelijks alcohol (31; 70%), inclusief een deel dagelijks (8; 18%).

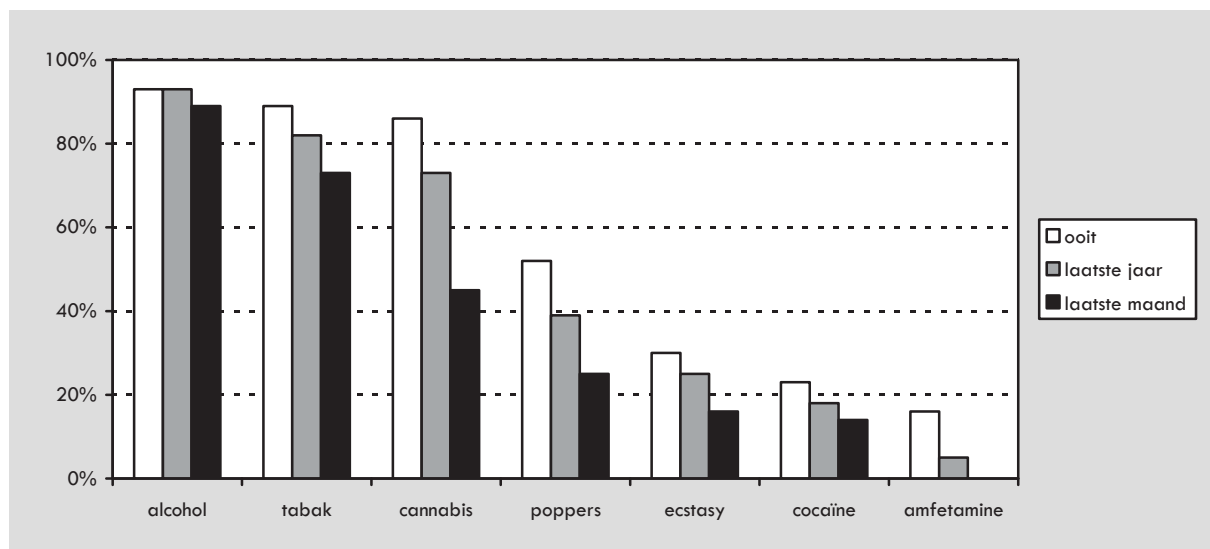
Ook heeft een groot deel van de respondenten wel eens cannabis gebruikt; bij hun eerste joint waren zij gemiddeld 16 jaar. Soms bleef het beperkt tot een of enkele keren. Bijna de helft van de jongens heeft ook de laatste maand nog geblowd, een kwart doet het minstens eenmaal per week (12; 27%), waaronder enkelen die dagelijks blowen.

Opvallend veel jongens hebben wel eens poppers genomen – een vluchtige stof die vaak in bepaalde homokringen wordt gebruikt. De helft heeft er ervaring mee; gemiddeld waren deze jongens 17 jaar toen zij voor het eerst poppers gebruikten. Het verloop van het poppersgebruik is vergelijkbaar met dat van cannabis. Een kwart van de jongens heeft de laatste maand nog poppers gebruikt, waarvan een deel het minstens eenmaal per week doet (6; 14%).

Een op de drie respondenten heeft wel eens harddrugs als ecstasy, cocaïne en/of amfetamine gebruikt (16; 36%). Het vaakst hebben zij ervaring met ecstasy (13; 30%), wat minder met cocaïne (10; 23%) en nog iets minder met amfetamine (7; 16%). De gemiddelde leeftijd waarop de respondenten deze middelen voor het eerst namen, ligt rond de 17-18 jaar.²⁸ In de meeste gevallen blijft het gebruik van deze drugs beperkt tot enkele keren (experimenteel gebruik) en dat geldt het sterkst voor amfetamine. Een klein deel heeft de laatste maand nog ecstasy en/of cocaïne gebruikt (6; 14%).

Ongeveer één op de vijf respondenten heeft wel eens het narcosemiddel GHB gebruikt (8; 18%). Slechts één respondent heeft ervaring met ketamine, een ander narcosemiddel. Niemand heeft ooit heroïne gebruikt en slechts één respondent met crack. Ten slotte zijn er enkele respondenten die wel eens Viagra hebben genomen (6; 14%).

Figuur 9.2 Middelengebruik

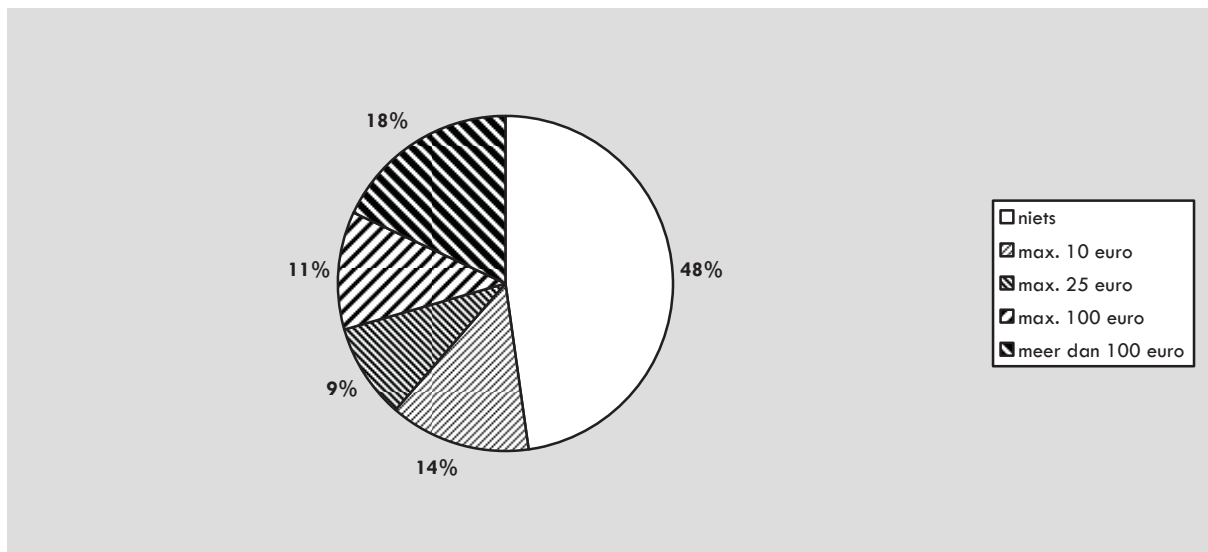
²⁸ Amfetamine: 17 jaar; cocaïne en ecstasy 18 jaar.

Hoe verhoudt zich het middelengebruik van deze jongens zich tot dat van hun leeftijdsgenoten? In vergelijking met de landelijke cijfers over 15-24 jarigen (Rodenburg et al., 2007) wijkt hun alcoholgebruik niet echt af, maar ze roken tweeënhalf keer zo vaak dagelijks. Ook hebben ze drie keer zo vaak wel eens cannabis gebruikt en zijn ze nog vaker huidige blowers. Hun harddruggebruik ligt ongeveer zes keer zo hoog als bij hun leeftijdsgenoten.²⁹

9.5 Uitgaven voor drugs

Bijna de helft van de geïnterviewde jongens geeft helemaal geen geld uit aan alcohol of drugs. (Let wel: dit is zonder de alcohol/drugs die zij gratis krijgen). Ongeveer een kwart geeft er maximaal 25 euro per maand aan uit en één op de tien maximaal 100 euro. Ten slotte besteedt één op de vijf respondenten maandelijks meer dan 100 euro aan alcohol en/of drugs, waaronder een jongen die meer dan 1.000 euro per maand kwijt is aan crack.

Figuur 9.3 Uitgaven aan drugs per maand

9.6 Politie en justitie

Ruim de helft van de respondenten is in aanraking geweest met de politie (24; 55%). Soms was het een eenmalige gebeurtenis, zoals bij Kishan (17 jaar), die op zijn elfde met een Snickers gepakt werd in de supermarkt en daar een taakstraf voor kreeg. En Benny (17 jaar) werd een paar maanden geleden voor het eerst aangehouden. Dat was na een ruzie en het bleef bij een waarschuwing. Andere jongens hebben vaker te

²⁹ Van de 15-24 jarigen in Nederland heeft 76.2% de laatste maand alcohol gedronken. Minder dan de helft (43.8%) heeft wel eens gerookt en 21.7% is een dagelijkse roker. Ruim een kwart (28.3%) heeft wel eens cannabis gebruikt en 5.3% deed dat in de afgelopen maand. Daarnaast heeft 5,6% wel eens harddrug gebruikt, zoals ecstasy (5.1%), cocaïne (2.8%) of amfetamine (2.0%).

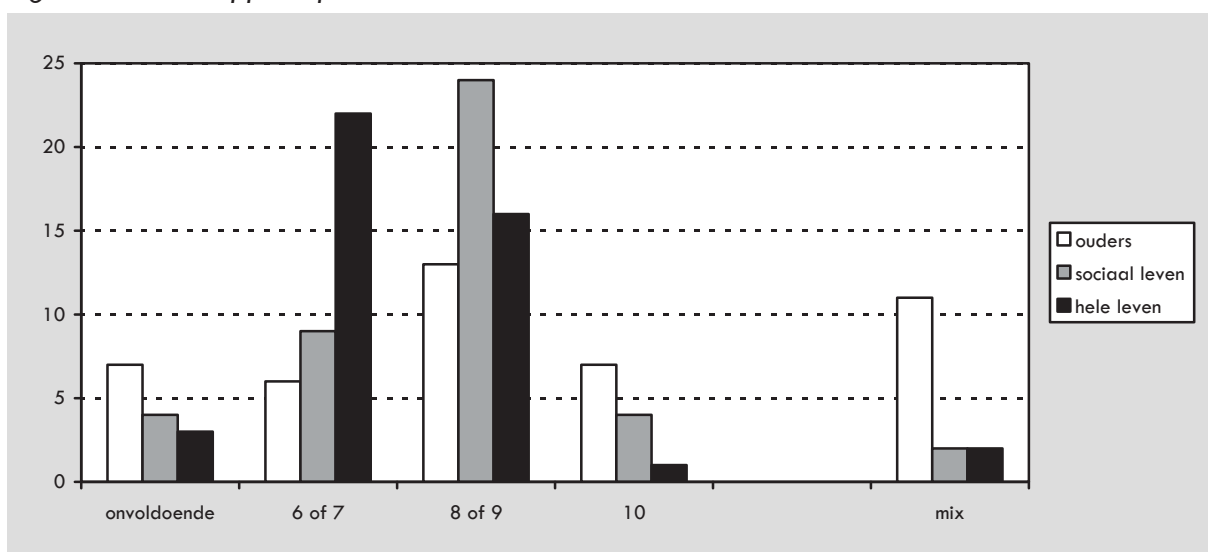
maken gehad met de politie, maar steeds vanwege kleine delicten. Een voorbeeld hiervan is Eef (19 jaar). Als 7-jarige kreeg hij een reprimande omdat hij troep in winkelwagentjes had gedeponerd, toen hij 12 jaar was kreeg hij een boete voor rijden zonder licht op zijn fiets en zijn tweede boete was vanwege het rijden met de scooter over het voetpad.

Maar er zijn ook respondenten met een hele waslijst aan aanhoudingen. Bij sommigen gaat het vooral om verkeersovertredingen. Zo heeft Fred (18 jaar) al negen boetes op zijn naam staan. Zijn eerste boete kreeg hij toen hij als 16-jarige zonder helm op de scooter reed. Kort daarop kreeg hij een boete voor rijden door rood licht. Zijn laatste boete was omdat hij te hard reed. Bij andere jongens begon het vroeger, ging het vooral om vermogensdelicten en waren de straffen hoger. Een uitgesproken voorbeeld is Andrej (20 jaar), die wel tien keer is opgepakt. De eerste keer was vanwege diefstal; hij was toen 11 jaar en moest zes uur op het politiebureau blijven. Drie jaar later werd hij opnieuw aangehouden voor diefstal en deze keer kreeg hij een taakstraf. Sindsdien is hij meermaals gearresteerd, vooral voor diefstal en inbraak, maar bijvoorbeeld ook omdat hij zonder rijbewijs achter het stuur zat. Andrej heeft ook al een paar keer in detentie gezeten.

9.7 Rapportcijfers

De helft van de onderzochte jongensprostituéés geeft het contact met zijn ouders een dikke voldoende, soms zelfs een 10. Opvallend is dat ongeveer een kwart van de jongens expliciet een onderscheid maakt tussen het rapportcijfer voor hun moeder en dat voor hun vader; vrijwel altijd krijgt moeder dan een hoog en vader een laag cijfer.

Figuur 9.4 Rapportcijfers

Slechts enkele jongens geven hun sociale leven een onvoldoende, maar de meesten sco- ren een 7 of hoger, soms zelfs een 10 (gemiddeld 7.8). Hun 'hele leven' geven de meeste jongens een 7 of 8 (gemiddeld 7.0). Over het geheel genomen lijken de jon- gens dus tevreden te zijn met hun leven. Dit laat onverlet dat sommigen er niet gelukkig mee zijn. Zo geeft Jacek (18 jaar) zijn in het buitenland wonende ouders het rapportcij- fer 4; hij is een jaar geleden van huis weggelopen en heeft helemaal geen contact meer met zijn vader en slechts sporadisch met zijn moeder. Hij heeft weinig vrienden en waardeert zijn sociale leven met een 5. Zijn 'hele leven' geeft hij een 6.

Er zijn ook jongens met een gevarieerder beoordeling. Piotr (21 jaar) bijvoorbeeld. Hij komt uit hetzelfde land als Jacek en heeft ook geen contact met met zijn vader, maar belt nog wekelijks met zijn moeder. Vader waardeert hij met een 1 en moeder met een 6. Omdat hij zijn vrienden en, vooral, zijn beste vriendin in zijn eigen land mist, beoor- deelt hij zijn sociale leven met een 2. Toch heeft hij in Nederland veel plezier en geeft hij een 8 voor zijn 'hele leven'.

In scherp contrast met de minder gelukkige jongens staat iemand als Alberto (18 jaar). Hij is door beide ouders opgevoed en woont nog steeds thuis. Het contact met zijn ou- ders geeft hij een 10. Alberto is populair en heeft een grote vriendenkring; ook zijn sociale leven krijgt van hem een 10. Op school gaat het wat minder en daarom kiest hij voor een 9 als hem om een oordeel over zijn hele leven wordt gevraagd.

9.8 Conclusie

Er is een grote verscheidenheid in de leefstijl van de onderzochte jongensprostitués. Sommige jongens leven teruggetrokken en hebben weinig of geen vrienden, anderen zijn juist populair en hebben een uitgebreide vriendenkring. Sommigen hebben al een tijdje een vaste partner, maar meestal hebben zij geen vaste relatie of duurt die nog maar kort. Terwijl voor een deel van de jongens prostitutie de belangrijkste inkomsten- bron vormt, is het voor de meeste van hen een welkome of noodzakelijke bijverdienste. Hun geld besteden de jongens vooral aan kleding en uitgaan, maar er zijn er ook die met het in de prostitutie verdiende geld net rond kunnen komen, of er hun drugsversla- ving mee bekostigen. De meeste jongensprostitués drinken alcohol en vrij vaak roken zij dagelijks. In vergelijking met hun leeftijdsgenoten hebben zij veel ervaring met drugs; hun huidige drugsgebruik beperkt zich doorgaans tot cannabis. Tegenover geheelont- houders staan jongens die relatief veel geld uitgeven aan alcohol en/of drugs. De meeste jongensprostitués zijn nog nooit in aanraking geweest met de politie, of slechts voor kleine delicten, zoals rijden zonder licht op de fiets. Maar er zijn er ook die vaak zijn gearresteerd en wel eens in de (jeugd)gevangenis hebben gezeten. Hoewel een kleine minderheid van de jongens ontevreden is over het contact met hun ouders, hun sociale leven en hun dagelijks leven, zijn de meeste van hen hier juist goed over te spreken.

Dwang, misbruik en risico's

Wanneer seks tegen vergoeding van meerderjarigen met minderjarigen gelijkgesteld wordt met seksueel misbruik, dan zijn alle geïnterviewde jongens hier slachtoffer van geweest, want zij hebben immers allemaal hun eerste betaalde seks voor hun 18^e jaar gehad. En indien onder seksueel misbruik wordt verstaan: als minderjarige seks hebben – al dan niet tegen vergoeding – met een meerderjarige of met een minderjarige die minstens vijf jaar ouder was, ook dan zijn alle respondenten slachtoffer van seksueel misbruik geweest. In dit hoofdstuk nemen we een andere insteek en richten we ons primair op de beleving van de jongens. Eerst bespreken we in hoeverre zij seksuele handelingen tegen hun zin hebben verricht en daarna gaan we voor seks tegen vergoeding in op hun ervaringen met dwang, geweld en onveilige seks.

10.1 Seks tegen je zin

Krap de helft van de geïnterviewde jongens ($19/44 = 43\%$) heeft seksuele handelingen tegen zijn zin verricht, dat wil zeggen seksuele handelingen die zij niet konden weigeren vanwege het machtsoverwicht van de ander. In de meeste gevallen waren zij de eerste keer minderjarig. Soms gebeurde het één of twee keer, in andere gevallen vaker tot frequent. Eén van de jongens, Rachid (21 jaar), werd als kind seksueel misbruikt door zijn vader.

“Tussen mijn vijfde en negende jaar heeft mijn vader anale seks met me gehad. Ik moest hem ook pijpen. Hij heeft me vernederd. Ik moest homofilms van hem zien. Als ik niet deed wat hij wilde, sloeg hij me. Het werd dan echt SM. Hij filmde me ook terwijl ik vastgebonden zat op een stoel. Nadat we naar Nederland kwamen, ging het nog een tijdje door. Mijn vader was een psycho, mijn moeder wist ervan. Op den duur werd de grond onder zijn voeten te heet. Volgens mijn tante is de buurman mijn redding geweest. Hij hoorde dat ik me verzette om vastgebonden te worden.” (Rachid, 21 jaar)

Rachid is ook de enige jongen bij wie het een familielid betrof. Het seksuele misbruik van Rachid vond plaats in het buitenland, net als bijvoorbeeld bij Ronaldo (18 jaar), die er het volgende over vertelt.

“Het was carnaval in het dorp waar we toen woonden (in Latijns-Amerika). Ik was twaalf, nieuwsgierig en wist dat ergens een gay bar was. Natuurlijk had ik nooit moeten gaan, maar ik ben gegaan. Ik was absoluut de jongste daar en iedereen zat aan me. Toen hebben twee mannen het met me gedaan. Ik denk dat ze rond de achttien waren. Ze bedreigden me, één

had een pistool en een groot mes bij zich. Ik kreeg 6000 peso's. Het is daarna nog vaker gebeurd. Meestal zaten er zo'n twee weken tussen. Natuurlijk ging ik niet uit mezelf naar die bar, maar ze hebben me gechanteerd en bedreigd. Kwamen met de auto langsrijden. Ze kenden mijn familie. Ze zeiden: 'we maken je familie af of zetten jullie hacienda in de fik'. Kort daarop verhuisden we naar Nederland. De laatste keer gebeurde op m'n dertiende. Toen was ik weer even terug in mijn eigen land. Het waren andere mannen, maar ze waren weer met z'n tweeën. Nu hadden ze alleen een pistool bij zich. Ze hebben het alle twee met me gedaan. Zij waren wat ouder, ik denk 22 of 23 jaar. Het was best eng. Als ze in mijn land ergens mee dreigen, doen ze het ook echt. Toen ik net in Nederland was, was ik telkens heel bang. Ik ben toen naar een psycholoog geweest. Die heb ik het toen verteld. Maar ik vond die therapie niks, dus ben er snel weer mee gestopt." (Ronaldo, 18 jaar)

Bij Rachid begon het seksuele misbruik toen hij vijf jaar was en Ronaldo kreeg er op 12-jarige leeftijd voor het eerst mee te maken. Drie andere respondenten hadden (voor het eerst) seks tegen hun zin toen zij respectievelijk 8, 9 en 10 jaar waren. In totaal zijn er dus vijf jongens (11%) die op zeer jonge leeftijd seks tegen hun zin hadden – en in alle gevallen waren er volwassenen bij betrokken. Van de andere jongens die ervaring hebben met seks tegen hun zin waren er twee bij de eerste keer 15 jaar, bij acht gebeurde het op hun 16e jaar, bij drie op hun 17e en bij één op zijn 19e.

"Ik was 17 en ik had een man van ongeveer 47 jaar leren kennen via internet. Ik had beltegoed nodig en hij beloofde me 20 euro. Het gebeurde buiten in een weiland bij een bosje. Hij was vies en oud en woonde in de buurt. Toen ik het daarna niet meer met hem wilde doen, dreigde hij dat hij een bord zou ophangen in de supermarkt met daarop dat ik homo was. Toen heb ik toch nog een keer met hem afgesproken. De volgende keer was afgelopen Koninginnedag. Ik kwam een leuke man tegen, hij was zo rond de 35, ik was net 19. We hadden afgesproken dat ik hem zou nemen, maar ik was heel dronken en bij hem thuis begon hij me ineens te neuken. Ik begon te schreeuwen, maar hij hield me stevig vast. Het is toen ook zonder condoom gebeurd. En vorige week ben ik bijna verkracht. Ik laat me niet nemen, maar deze man greep me met al z'n spierkracht vast." (Ismaël, 19 jaar)

10.2 Onder druk gezet bij betaalde seks

In totaal zeggen zes respondenten (14%) dat zij wel eens onder druk zijn gezet om seks tegen vergoeding te 'leveren'. De eerste keer dat de zojuist geciteerde Ismaël seks tegen zijn zin had, was hem een financiële vergoeding beloofd. Ook de eerdergenoemde Ronaldo kreeg er geld voor, hoewel zijn insteek niet was om seks tegen betaling te hebben. Andersom zijn er jongens die wel verwachtten betaald te worden, maar geen geld kregen. Zo kwam Johnny op 18-jarige leeftijd onbedoeld in contact met een pooier die hem chanteerde en tot prostitutie dwong.

"Ik werd gedwongen om in een privéhuis te werken. Daar deden zij ook aan illegale escort. Het begon na een date met een oudere man die mij uit eten en drinken nam. Een stoere man met een dikke auto die alles voor me wilde betalen. Maar aan het eind van de avond vroeg

hij opeens hoe ik dat geld terug zou gaan betalen. Ik werd bedreigd en durfde geen kant op. Ik woonde een tijd in zijn huis, waar ook klanten kwamen, maar meestal werd ik door een chauffeur naar de klant gebracht. Ik mocht nooit ergens alleen naar toe. Soms ging ik met die pooier uit en moest dan zonder op te vallen klanten oppikken in cafés. In het begin durfde ik niet weg te lopen, want ik was bang voor die man. Maar op een ochtend greep ik mijn kans en vluchtte via de achtertuin naar het station. Ik nam de trein naar een andere stad en dook daar onder. Gelukkig heb ik nooit meer wat van hem gehoord.” (Johnny, 19 jaar)

10.3 Geweld bij betaalde seks

Bijna een op de drie geïnterviewde jongens (13; 30%) heeft in het kader van seks tegen vergoeding wel eens te maken gehad met (dreiging met) geweld. Meestal beperkt het zich tot verbale conflicten over de betaling of over seksuele handelingen die de klant wenst, maar de jongen niet wil. Maar bijvoorbeeld Viktor (19 jaar) heeft wel eens een klant gehad die bij SM seks wilde domineren en dat “veel te hard” deed. En Eef (19 jaar) is wel eens fysiek bedreigd door een klant, maar dat was snel over omdat vrienden het voor hem opnamen. Over het algemeen leren de jongens van zulke ervaringen en nemen zij in het vervolg voorzorgsmaatregelen. Zo heeft Halim (18 jaar) wel eens klappen opgelopen in het park en sindsdien heeft hij daar geen betaalde seks meer. Alleen Necdet (20 jaar) heeft nog regelmatig conflicten met klanten, maar dat komt niet in het minst omdat hijzelf ook losse handjes heeft.

10.4 Seks zonder condoom

Klanten die seks zonder condoom willen, vormen bepaald geen uitzondering. Slechts vijf respondenten (11%) hebben hier nog nooit mee te maken gehad. De jongens doen niet moeilijk over condooms bij masturbatie en sommigen zijn ook bereid om orale seks met hun klanten te hebben zonder daar een condoom bij te gebruiken. Ismaël (19 jaar) vertelt zelfs met enige trots dat hij de nacht voorafgaand aan het interview nog klaargekomen is in de mond van een klant. Maar voor actieve orale seks zonder condoom is hij, net als de meeste andere jongens, absoluut niet te porren. Klanten die dat toch willen, worden over het algemeen resoluut geweigerd – en dat geldt nog sterker en meer uitgesproken voor anale seks zonder condoom, of dat nu actief of passief is.

“Of ze doen een condoom om, of het houdt op. Eén keer ben ik gewoon weggegaan.” (Robert, 20 jaar)

Toch zijn er jongens die wel eens betaalde anale seks zonder condoom hebben of hebben gehad. Soms gebeurt dat onder aandrang of druk van klanten. Zo bekend Fred (18 jaar) dat het in het begin wel gebeurde, maar nu niet meer. En Elvis (18 jaar) stelt zich nog steeds nogal gelaten op:

“Ja, soms gebeurt het gewoon. Wat kan je doen?” (Elvis, 18 jaar)

Maar er zijn ook jongens die uit zichzelf afzien van condoomgebruik. Julian (21 jaar) bijvoorbeeld is niet altijd consequent. En Erik (20 jaar) geeft onomwonden toe dat hij soms zelf seksueel te opgewonden is om een condoom te gebruiken:

“Het liefste doe ik het veilig, maar zonder condoom is natuurlijk lekkerder.” (Julian, 21 jaar)

“Ik doe het wel eens zonder. Dan ben ik zo geil en dan is een condoom te veel gedoe.” (Erik, 20 jaar)

10.5 Conclusie

De mate waarin de respondenten ervaring hebben met seksueel misbruik is afhankelijk van hoe dit gedefinieerd wordt. In brede zin zijn ze allemaal slachtoffer geweest van seksueel misbruik en dwang, want allemaal hebben ze als minderjarige seks gehad met iemand ‘met machtsoverwicht’ (een volwassene of een minstens vijf jaar oudere minderjarige) en ook hebben ze allemaal voor hun 18e jaar seks tegen vergoeding gehad.

De jongens zelf beschouwen deze ervaringen niet altijd als seksueel misbruik. Toch blijkt dat zij ook in hun eigen beleving wel vaak te maken hebben gekregen met seksueel misbruik en dwang. Bijna de helft heeft minstens één keer seks tegen zijn zin gehad. Lang niet altijd was dit in het kader van seks tegen vergoeding, maar het tekent wel de risico’s waaraan deze jongens blootgesteld zijn (geweest). Dit temeer daar bijna één op de drie respondenten bij seks tegen vergoeding wel eens te maken heeft gehad met verbaal of (dreiging met) fysiek geweld. Weliswaar mondt dit niet altijd uit in ongewenste seks. Bovendien leren ze vaak van zulke ervaringen en nemen zij in het vervolg voorzorgsmaatregelen, maar die bieden geen volledige vrijwaring van geweld. Bovenal vereist jongensprostitutie onderhandelingsvaardigheden, want klanten die onveilige seks willen, vormen bepaald geen uitzondering.

Vooraf bij orale, maar ook wel bij anale seks gebruiken niet alle jongensprostitués consequent een condoom. Het kan zijn dat dit op wens van of onder druk van klanten achterwege wordt gelaten, maar er zijn ook jongens die hier zelf de hand mee lichten. Vanuit het perspectief van (volks)gezondheid is dan ook meer aandacht nodig voor bewustwording bij jongensprostitués van de risico’s op hiv en andere soa’s.

Problemen en hulpverlening

Dat er jongens in de prostitutie actief zijn die problemen hebben gehad, is wel duidelijk geworden toen de ervaringen van de respondenten met seksueel misbruik en dwang bij betaalde seks (zie vorige hoofdstuk) aan de orde kwamen. Nu richten we de schijnwerpers op de actuele problemen die de geïnterviewde jongens bezighouden. Om welke problemen gaat het en in hoeverre vinden de jongens dat zij daar hulp bij nodig hebben? Aansluitend bespreken we hun contacten met de hulpverlening, in het verleden en het heden. Vervolgens wordt bekeken of hun huidige hulpverlener er weet van heeft dat zij zich prostitueren en in welke mate de jongens er met anderen over praten. Ten slotte gaan we in op specifieke voorzieningen voor (minderjarige) jongensprostitués.

11.1 Problemen

Op de vraag welke problemen hen het meeste bezighouden, antwoordden sommige respondenten (8; 18%) dat ze helemaal geen problemen hebben, terwijl enkele andere jongens een hele reeks sores opsommen.³⁰ In de variatie aan problemen die de jongens noemen, springt er een aantal duidelijk uit. Geldproblemen staan bovenaan, gevolgd door problemen met huisvesting, relaties (ouders, familie, partner, vrienden) en scholing of werk. Ongeveer één op de drie jongens maakt zich (daarom) zorgen over zijn toekomst. En één op de vijf jongens meldt psychische problemen, waaronder een jongen die stemmen hoort, twee andere jongens die een zwaar depressieve c.q. suïcidale periode achter de rug hebben, en één jongen die momenteel bij een psychiater loopt. Andere problemen, zoals verslaving en gezondheidsproblemen scoren lager. Nog minder jongens noemen problemen met het voorzien in dagelijkse behoeften als eten, problemen met politie en justitie of vrijetijdsbesteding.

Wanneer we deze problemen vergelijken met de – gemiddeld 5 jaar oudere – Roemeense jongensprostitués die we in het midden van de jaren negentig interviewden (Korf et al., 1996) dan vallen twee dingen op. Ten eerste zei niemand van die jongens toen helemaal geen problemen te hebben. Ten tweede zijn er wel duidelijke overeenkomsten, maar ook opvallende verschillen. Zo stonden bij de Roemeense jongens eveneens financiële problemen bovenaan, maar zij noemden die bijna twee keer zo vaak als de jongensprostitués nu. Ook bij de Roemeense jongens stonden huisvesting en toe-

³⁰ We stelden een open vraag. Aan de hand van de antwoorden werden de problemen aangekruist op een voorgestructureerd lijstje en zo nodig nader toegelicht.

komstperspectief hoog in hun lijst van problemen; net als nu had een minderheid te kampen met verslavingsproblemen. Tegelijkertijd zeiden veel meer Roemeense jongens toen dat zij moeite hadden om te overleven en dat had mede te maken met een ander probleem: illegaliteit.³¹

De grotere problemen met financiën en overleven bij de Roemeense jongens kunnen verklaard worden door het feit dat zij allemaal in den vreemde, zonder familie en bijna allemaal zonder legale status in Nederland verbleven. Dientengevolge beschikten zij niet over een legaal inkomen (werk, uitkering, studiefinanciering) en kregen zij ook geen financiële ondersteuning van hun familie. Dit in tegenstelling tot veel van de jongens in het huidige onderzoek (zie hoofdstuk 5).

Tabel 11.1 Zelfgerapporteerde problematiek (spontaan genoemd, meerdere antwoorden mogelijk)

	aantal	percentage
Financiën	17	39%
Huisvesting	14	32%
Relaties	14	32%
School/werk	13	30%
Toekomstperspectief	13	30%
Psychosociaal/psychiatrisch	9	20%
Verslaving (drugs, roken, seks)	7	16%
Algemene gezondheid	7	16%
Overleven (kleding/voedsel/verzorging)	4	9%
Politie en justitie (waaronder verblijfsvergunning)	2	5%
Vrije tijd	1	2%

11.2 Hulpbehoefte

Bij lang niet al deze problemen willen de jongens hulp. Dat heeft er mee te maken dat sommige jongens vinden dat zij hun problemen alleen maar zelf op kunnen lossen en/of omdat zij geen fiducia hebben in de oplossingen die hulpverleners kunnen bieden. Daarentegen wil ongeveer één op de drie jongens (14; 32%) wel hulp. Hafid (18 jaar) vindt zelfs dat hij op meerdere punten hulp kan gebruiken:

“Ik wil wel naar school, maar het lukt me niet. Ik kan niet goed werken, kan m’n huiswerk niet maken. Voor ik iets kan doen, moet het eerst twintig keer worden uitgelegd. ’t Is te moeilijk, ik kan het niet onthouden, dan word ik agressief. En mijn lijf ... die vetkwabben, dat is niet van mij. Ik ben al drie jaar niet wezen zwemmen, zo lelijk vind ik mijn lijf. Ik schaam me voor mijn

³¹ Roemenië was indertijd nog geen lid van de Europese Unie en de vreemdelingenpolitie pakte met een zekere regelmaat Roemeense jongens op.

lijf. Ook met seks: licht uit en onder de dekens. Ik heb echt een psycholoog nodig, ik word gek van mezelf. Soms wil ik gewoon dood, dan zie ik 't allemaal niet zitten. Ik wil graag een huis, dat ik mijn eigen plek kan hebben. En een lening voor een auto; ik heb een eigen auto nodig.”

Indien de jongens hulp wensen bij het oplossen van hun problemen, dan is dat allereerst bij het vinden van huisvesting (7; 16%). Daarnaast zouden de jongens onder andere hulp willen bij geldproblemen (3; 7%), verslaving (3; 7%), herstel van het contact met hun vader (2; 5%) en illegaliteit (2; 5%). Eén jongen zou graag met lotgenoten willen praten.

11.3 Contact met hulpverlening

De meeste jongens hebben een hulpverleningsgeschiedenis: acht op de tien hebben ooit contact gehad met één of andere vorm van hulp (82%). Het bereik van de hulpverlening is het grootst voor de soa-kliniek; tweederde van de geïnterviewde jongens is daar wel eens geweest. Op de tweede plaats staat de ggz, daarna komen de ambulante jeugdhulpverlening en het maatschappelijk werk. Een kwart heeft te maken gehad met de kinderbescherming. Ongeveer eenzelfde deel heeft in een internaat of jeugdtehuis gezeten en één op de tien is wel eens geplaatst in een justitiële jeugdinrichting.

Tabel 11.2 Ooit contact met hulpverlening

	aantal	percentage	gemiddelde startleeftijd
Soa-polikliniek (GGD)	28	64%	17.5
Ggz (psycholoog, psychiater, kliniek)	18	41%	14.9
Jeugdhulpverlening ambulant (incl. straathoekwerk)	15	34%	12.4
Maatschappelijk werk	13	30%	14.4
Kinderbescherming	11	25%	12.8
Jeugdhulpverlening residentieel (kindertehuis, internaat, etc.)	10	23%	15.3
Overige hulpverlening GGD	10	23%	16.5
Schuldhelpverlening	8	18%	17.2
Ambulante hulpverlening dak- en thuislozen	7	16%	15.4
Nachtopvang dak- en thuislozen	7	16%	15.4
Langdurige opvang dak- en thuislozen	5	11%	15.3
Justitiële jeugdinrichting	5	11%	13.5
Verslavingshulpverlening (drugs, alcohol, gokken)	4	9%	17.0

Het eerste contact met de jeugdhulpverlening en kinderbescherming vond op jonge leeftijd plaats (12-13 jaar). Contact met maatschappelijk werk en ggz kwam gemid-

deld twee jaar later (14-15 jaar). De jongens die de soa-poli bezochten, deden dat gemiddeld voor het eerst rond hun 18^e.

11.4 Praten over prostitutie

Twintig jongens (46%) hebben momenteel nog steeds contact met een hulpverlener, maar in slechts drie gevallen is die op de hoogte van hun prostitutieactiviteiten. Meestal vinden de respondenten het niet nodig om het hun begeleider te vertellen. Dat kan zijn omdat hun problemen, in hun perceptie of terecht, niet samenhangen met prostitutie. Of zij denken er alleen maar nadelen van te zullen ondervinden als zij hun hulpverlener vertellen dat zij in de prostitutie zitten.

In meerderheid praten de respondenten (wel eens) met anderen over hun seks tegen vergoeding, maar ruim een kwart verzwijgt het (12; 27%). Wanneer zij er wel met anderen over spreken, dan vooral met vrienden of vriendinnen. Twee respondenten noemen hun ouder(s). Als er een partner is (12 jongens hebben een vaste vriend, 5 een vaste vriendin), dan weet deze vaak wel iets van de seks tegen vergoeding. Zeven partners weten het en vijf partners zijn 'misschien' of 'een beetje' op de hoogte. De overige vijf partners zijn onwetend van de prostitutie. Hierbij doet het geslacht van de partner er niet toe.

Ismaël (19 jaar) heeft met zijn psycholoog niet gepraat over seks tegen betaling. "Dat is nooit gevraagd. Ik was daar omdat ik toen in de knoop zat met mezelf, omdat mijn familie me had verstoten. Niet omdat ik problemen had met dat ik seks voor geld had. Als ik toen niet naar de psych was gegaan, was ik nu vast aan de drugs." Hij praat er wel met vrienden over. "Ik wil het zelfs graag vertellen. Maar mijn echte vrienden willen dat niet. Die zijn bang dat als iedereen het weet... dan schamen ze zich om met me gezien te worden." Dan vertelt hij dat hij een maand geleden in elkaar is geslagen op een feest waar hij danste. Door homohaters, zoals hij ze zelf noemt. Hij heeft aangifte gedaan en krijgt nu slachtofferhulp. Langzaam komen de tranen als hij vertelt dat hij toen in het ziekenhuis heeft gelegen en dat zijn familie niet langs kon komen. Die wilde hij het niet vertellen. "Ik mis mijn moeder zo." Hij ziet zijn ouders wel af en toe, maar de laatste keer toen hij er met ramadan was, zag hij dat zijn kamer helemaal was ontmanteld. Zijn ouders weten wel dat hij homo is, maar hij zal nooit met een vriendje thuis komen, 'uit respect'. Ismaël heeft sinds anderhalf jaar een relatie met een man. Die weet niet dat hij voor een escortbureau werkt.

11.4 Speciale hulpverlening voor jongensprostitués

Dat de hulpverlening vaak niet op de hoogte is van het feit dat de jongens seks tegen vergoeding hebben, sluit aan bij onze eigen ervaringen. Onze zoektocht naar cijfers over jonge jongens in de prostitutie was ronduit teleurstellend, net als de pogingen om via de hulpverlening in contact te komen met zulke jongens. De enige hulpverleningsinstelling met een project dat zich specifiek en daadwerkelijk uitvoerend richt op jongens in de prostitutie is AMOC (inmiddels gefuseerd met De Regenboog) in Amsterdam. De

veldwerkers van AMOC hebben vooral contact met Oost-Europese jongens, maar die zijn vrijwel allemaal boven de 21 jaar. Weliswaar is er ook contact met een groepje minderjarige harddruggebruikers, maar de veldwerker waar me mee spraken betwijfelt of deze jongens in de prostitutie zitten.

Hiermee is overigens niet gezegd dat jongere jongensprostitués volledig buiten beeld blijven bij de hulpverlening. Immers, heel wat van de geïnterviewde jongens hebben wel contact of contact gehad met de hulpverlening en sommigen van hen hebben wel aan hun hulpverlener verteld dat zij in de prostitutie zitten, bijvoorbeeld aan een ambulante jongerenwerker. Tegelijkertijd schromen de meeste jongens om er met hulpverleners over te praten. Dat heeft te maken met het taboe op jongensprostitutie – en dit vormt een belangrijk argument voor speciale hulpverlening voor deze groep.

De behoefte hieraan hebben we zelf ervaren tijdens het veldonderzoek, toen we met een jongen (Johnny, 19 jaar) spraken die erg met zichzelf in de knoop zat. In de loop van het contact bleek dat hij graag met een hulpverlener in contact wilde komen, maar geen idee had waar hij moest aankloppen.

Tijdens het interview vertelt Johnny (19 jaar) voor het eerst over seksueel misbruik en zijn prostitutieactiviteiten met een vreemde te hebben gesproken. Johnny vertoont soms suïcidaal gedrag en zegt voor een trein te hebben willen springen. Zijn vriend en later ook de politie hebben hem hiervan weten te weerhouden. Pas recent heeft hij voor het eerst over zijn periode van seksueel misbruik gesproken met zijn huidige vriend, die echter laconiek reageerde: “dat is gebeurd, daar kunnen we niets meer aan doen”. Wanneer we vragen of hij hulp nodig heeft, zegt hij dat graag te willen. Hij durft zelf de stap niet te nemen.

We beschikten zelf over een hele lijst met instellingen voor homo’s (inclusief praatgroepen voor jonge homo’s), jeugdhulpverlening en de ggz. Maar geen van deze voorzieningen had een hulpaanbod specifiek gericht op problemen van jongensprostitués. We bleven met deze jongen in gesprek en wisten hem uiteindelijk in contact te brengen met een hulpverlener die hij wel durfde te vertrouwen.

11.5 Afsluiting en blik op de toekomst

Er zijn jongens die geld verdienen met seks en daar geen problemen mee hebben. Zij zitten lekker in hun vel, houden van seks en dankzij hun prostitutieactiviteiten hebben ze prettige (bij)verdiensten. Andere jongens hebben een verleden van seksueel misbruik en hebben tegenwoordig veel sores aan hun hoofd. Waar de ene jongensprostitué dus eigenlijk helemaal geen hulpverlening nodig heeft, zou de ander er juist veel bij gebaat zijn. Bij een dergelijke hulpverlening dient een onderscheid gemaakt te worden tussen meer algemene en specifieke problemen. Tot de algemene problemen behoren onder andere schuldsanering, huisvesting en scholing/werk. Bij de specifieke problemen gaat het enerzijds om (het verwerken van) van seksueel misbruik; dat is geen probleem

dat beperkt is tot jongens in de prostitutie. In principe zou een ggz-instelling of seksuologische hulpverlening hier soelaas moeten kunnen bieden. Anderzijds zijn er jongensprostituéés met specifieke problemen, zoals afhankelijkheid van een pooier, die een meer specialistische benadering vereisen. Specialistische hulpverlening lijkt vooral aangewezen bij jongens waar problemen van meer algemene aard (dat wil zeggen: niet specifiek voor jongensprostituéés), seksueel misbruik en afhankelijkheidsrelaties binnen de prostitutie samenkomen.

Van alle voorzieningen waar jongensprostituéés mee in contact komen, hebben soa-poli's veruit het grootste bereik. Dat is een belangrijk gegeven, want regelmatige controle op geslachts- en andere infectieziekten, plus voorlichting over veilige seks is bepaald geen overbodige luxe bij deze doelgroep. Ook al komen de meeste geïnterviewde jongens wel naar de soa-poli, ze doen het niet allemaal. Vanuit het perspectief van (volks)gezondheid is het belangrijk dat het bereik nog verder verbeterd wordt. Internet zou hieraan een positieve bijdrage kunnen leveren.

Contactlegging met soa-poli staat of valt met de garantie van anonimiteit. Hierdoor ontstaat een duidelijk dilemma. De soa-poli zou een belangrijke rol kunnen vervullen in het vroegtijdig signaleren van problemen van jongensprostituéés, maar als verpleegkundigen te veel doorvragen of aandringen op (verwijzing naar) hulpverlening, dreigt het risico jongens uit het oog te verliezen.

Ten slotte, maar niet in de laatste plaats, is vanuit het oogpunt van preventie een belangrijke rol weggelegd voor Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's) bij het vroegtijdig signaleren van en zo nodig (doorverwijzen naar) hulpverlening bij seksueel misbruik van jongens. Dat geldt zowel voor seksueel misbruik voorafgaand aan de eerste seks tegen vergoeding, als voor later seksueel misbruik en geweld, al dan niet in de context van prostitutie. Mogelijk zouden vroegtijdige signalering en hulpverlening, althans bij een deel van de jongens, de stap naar betaalde seks kunnen voorkomen.

Binnen de levensloop- en ontwikkelingscriminologie is veel aandacht voor de risicofactoren voor delinquentie en voor de ontwikkeling van deviant gedrag van de kindertijd tot in de volwassen jaren. Enerzijds wordt hierbij een onderscheid gemaakt tussen vroege en late starters, anderzijds naar het beloop: blijft het deviante gedrag beperkt tot een korte periode (*adolescence limited*) of houdt het geruime tijd aan (*life course persistent*)? In dit hoofdstuk gaan we na in hoeverre er bij jongensprostitués sprake is van gemeenschappelijke risicofactoren. Ook onderzoeken we of er bij hen wellicht verschillende ontwikkelingstrajecten zijn te onderscheiden. In het bijzonder kijken we naar de relatie tussen seksueel misbruik en jongensprostitutie. In hoeverre baant slachtofferchap van seksueel misbruik de weg naar jongensprostitutie (*victim trajectories*)?

12.1 Beperkingen

Naast het feit dat de onderzochte groep van 44 jongensprostitués niet veel ruimte biedt voor de binnen de levensloopcriminologie gebruikelijke statistische analyses, hebben we te maken met een aantal andere beperkingen. Ten eerste hebben we uitsluitend jongens geïnterviewd die vóór hun 18e jaar zijn begonnen met seks tegen vergoeding. Als gevolg hiervan beschikken we niet over gegevens van jongens die hier op latere leeftijd mee begonnen; hierdoor vallen de ‘echte’ late starters in de jongensprostitutie buiten het onderzoek. Ten tweede hebben we ons bij de interviews met jongensprostitués alleen gericht op jongens die nog steeds seks tegen vergoeding hebben.³² Dientengevolge zijn jongens voor wie betaalde seks beperkt was tot een korte periode (*adolescence limited*) niet onderzocht.³³ Ten derde mochten de respondenten niet ouder zijn dan 21 jaar en dit criterium heeft tot gevolg dat we maar een relatief korte periode onder de loep kunnen nemen (de ‘echte’ *life course persistence* kunnen we niet onderzoeken).

Dan is er nog een vierde beperking. In de levensloopcriminologie is er steeds meer aandacht voor het stoppen met deviant gedrag (*desistance*). De verklaringen hiervoor hebben vooral betrekking op zogeheten *life events*, invloedrijke gebeurtenissen in het

³² Weliswaar zeggen sommige respondenten dat zij onlangs gestopt zijn met seks tegen vergoeding, maar de periode is te kort (enkele weken, soms een paar maanden) om van definitief stoppen te spreken. Tussentijdse periodes zonder betaalde seks zijn bij de respondenten namelijk niet ongewoon.

³³ We spraken wel enkele jongens die slechts één of twee keer seks tegen vergoeding hadden gehad, maar hen hebben we niet geïnterviewd. Anderzijds is ook niet uit te sluiten dat een aantal jongens die we wel geïnterviewd hebben, inmiddels is gestopt met seks tegen vergoeding.

leven (Donker e.a., 2004). Dat kunnen positieve gebeurtenissen zijn, zoals het vinden van een baan of het stichten van een gezin, maar ook negatieve, zoals het overlijden van vader of moeder. Echter, over *desistance* kunnen we geen uitspraken doen omdat geen jongens zijn geïnterviewd die definitief met prostitutie zijn gestopt.³²

12.2 Opeenvolgende ankerpunten

Om te beginnen hebben we getracht de levensloop van de respondenten te reconstrueren aan de hand van ‘ankerpunten’. Daarbij valt te denken aan de leeftijd bij de komst naar Nederland, het overlijden van vader of moeder, de eerste joint, de eerste seks, et cetera. We kunnen echter niet simpelweg kijken naar de gemiddelde leeftijd waarop bepaalde gebeurtenissen plaatsvonden. Afgezien van de eerste seks en de eerste betaalde seks, hebben niet alle respondenten dezelfde gebeurtenissen ervaren. Zo zijn de meesten in Nederland geboren en zijn de meeste ouders nog in leven.

Tabel 12.1 Gemiddelde leeftijd ankerpunten

	aantal	gemiddelde leeftijd
naar Nederland gekomen	18	10.8
eerste tongzoen	44	12.7
roken en/of drinken	43	13.3
contact politie/justitie	25	13.3
contact hulpverlening	36	13.6
seksueel misbruik (seks tegen je zin)	19	14.3
orale en/of anale seks met een man/jongen	41	15.5
seks tegen vergoeding	44	15.8
blowen	38	16.0
ouderlijk huis verlaten	29	16.1
harddrugs	28	16.9
vader of moeder overleden	3	17.3

Afgezien van de eerste tongzoen, de eerste sigaret en het eerste biertje aan het begin van de puberteit – net als vele andere leeftijdgenoten – is er niet direct één duidelijke, algemeen geldende volgorde van gebeurtenissen te onderscheiden. De gemiddelde leeftijden maskeren bovendien de variatie binnen de onderzochte groep. Waar de één eerst het ouderlijk huis verliet en daarna voor het eerst seks tegen vergoeding had, was dat bij een ander juist andersom, en weer een ander woont momenteel nog steeds thuis. Binnen alle variatie tekenen zich toch twee patronen af: vroege starters en latere starters.

12.3 Vroege en latere starters

De vroege starters kwamen op relatief jonge leeftijd in contact met de hulpverlening en/of de politie. Deze jongens zijn over het algemeen vóór hun 15^e begonnen met roken. Voor ze 16 jaar zijn hebben ze vaak al cannabis gebruikt en zijn ze wel eens aangehouden door de politie – soms voor klein kattenkwaad, maar ook voor ernstiger delicten – en/of zijn ze in contact geweest met de hulpverlening. Ook de eerste seks met geslachtsgenoten en de eerste seks tegen vergoeding vond verhoudingsgewijs vaak al vóór hun 16^e plaats. Het is niet ongewoon dat deze jongens op jonge leeftijd het huis uit zijn gegaan. Ook ongewenste seksuele ervaringen op jonge leeftijd lijken samen te hangen met een vroege startleeftijd.

Wout (20 jaar) rookt sinds zijn 10^e jaar. Op zijn 12^e wordt hij gearresteerd voor diefstal. Zijn eerste ‘mannenseks’ heeft hij tijdens een logeerpartij met zijn neefje; hij is dan 14 jaar. Een jaar later komt hij in het zicht van de hulpverlening en wordt hij in een internaat geplaatst. Sindsdien is hij actief in de jongensprostitutie en heeft hij al meerdere sugar daddies versleten – hij woont momenteel bij zijn derde. Hij geilt de oudere mannen op en flikflooit met ze, maar weigert ‘echte’ seks. Na een tijdje gaat dat mis en dwingt de sugar dad hem tot ongewenste handelingen. Hij blowt vanaf zijn 16^e. Een diploma heeft hij nooit gehaald.

Wout is een uitgesproken voorbeeld van de vroege starter. Andere jongens zijn bijvoorbeeld nooit in aanraking geweest met de hulpverlening, hebben nog nooit geblowd, wonen nog thuis of hebben nooit ongewenste seks gehad, zoals Kishan.

Kishan (16 jaar) is tot zijn 14^e opgevoed door zijn oma omdat zijn moeder ziek was. Zijn eerste sigaret rookt hij als hij 9 jaar is. Als hij 11 is, wordt hij gepakt voor winkeldiefstal. De eerste sekservaringen heeft hij met een klasgenootje (aftrekken op zijn 8^e, orale en anale seks op zijn 14^e). Op zijn 15^e heeft hij, uit geldnood, voor het eerst seks tegen vergoeding. Inmiddels woont hij weer bij zijn moeder, waar hij een goede relatie mee heeft. Hij zit nog op school.

Anderzijds zijn er de jongens die wat later beginnen met roken en drinken. Rond hun 16^e jaar hebben ze voor het eerst orale of anale seks met een jongen/man; de seks tegen vergoeding volgt in het algemeen een jaar later. Áls ze gaan blowen, dan doen ze dat voor het eerst rond 17-18 jaar. Hetzelfde geldt voor het verlaten van het ouderlijk huis. Veel van de latere starters zijn nog nooit in contact geweest met politie of justitie. Voor zover ze contact hebben gehad met de hulpverlening is dit meestal beperkt gebleven tot een bezoek aan de soa-kliniek.

David (21 jaar) heeft nog nooit gerookt of geblowd. Zijn eerste glas alcohol dronk hij op zijn 15^e. Als hij 16 is, heeft hij voor het eerst seks met een jongen, die hij via internet heeft leren kennen. Dat jaar komt hij ook in aanraking met de politie: vanwege een kapotte fietslamp. Op zijn 17^e heeft hij seks met een bekende uit het uitgaansleven in ruil voor een slaapplek en

gratis drankjes. Afgezien van de soa-poli, heeft hij geen ervaring met de hulpverlening. Ook is hij nog nooit gedwongen tot seks tegen zijn zin. Hij heeft zijn mbo-opleiding afgemaakt en woont sinds zijn 19^e op kamers.

Net als bij de vroege starters, zijn er ook bij de late starters de nodige uitzonderingen op het algemene patroon. Geen enkele levensloop is gelijk. Er is dan ook geen absolute grens te bepalen tussen beide groepen³⁴, maar de leeftijd waarop de eerste seks tegen vergoeding plaatsvond (voor of na het 16^e jaar) lijkt een belangrijk onderscheid te zijn. Ook contact met hulpverlening en politie zijn belangrijke factoren. Wat betreft middelengebruik lijkt, naast roken en drinken, vooral de leeftijd waarop begonnen wordt met cannabisgebruik (voor of na je 16^e jaar) verschil te maken. Harddruggebruik levert nauwelijks onderscheid tussen vroege en latere starters op. Of de jongens al dan niet in het buitenland zijn geboren is ook niet van invloed op de startleeftijd.

12.4 Misbruik en prostitutie

Ongewenste seksuele ervaringen lijken samen te hangen met een vroege start in de jongensprostitutie. Maar leidt het één ook tot het ander? Aan de ene kant lijkt het daar sterk op: vrijwel alle gevallen van seks tegen hun zin vonden plaats voorafgaand aan de introductie in de prostitutie (8; 18%) of de eerste betaalde seks en de eerste gedwongen seks betroffen dezelfde gebeurtenis (9; 20%). De eerder genoemde Wout (20 jaar) is een uitzondering: hij liet zich eerst onderhouden door zijn sugar daddy en werd later gedwongen tot ongewenste seks. Johnny overkwam iets soortgelijks.

Johnny (19 jaar) laat vanaf zijn 17^e mannen in het uitgaansleven zijn drankjes betalen en gaat soms met ze mee naar huis. Op zijn 19^e komt hij een oudere man tegen, die hem op drank trakteert en mee uit eten neemt, maar aan het eind van de avond eist dat Johnny alles terugbetaalt. Het blijkt een pooier te zijn en Johnny wordt onder bedreiging gedwongen voor hem te werken.

Deze twee bijzondere gevallen daargelaten, komt seksueel misbruik dus in het algemeen vóór jongensprostitutie. Dit zou op een causaal verband kunnen duiden, maar er zou ook sprake kunnen zijn van een indirecte relatie, waarbij zowel seksueel misbruik als prostitutie de resultante is van een gemeenschappelijke (derde) oorzakelijke factor (zie hoofdstuk 2). Of er bij seksueel misbruikte jongens nu een directe of indirecte relatie bestaat tussen seksueel misbruik en jongensprostitutie, duidelijk is dat een dergelijk verband geen algemene geldigheid heeft. Immers: de, zij het kleine, meerderheid van de respondenten (25; 57%) heeft nog nooit tegen zijn zin seks gehad.³⁵ Al met al biedt

³⁴ Ook een cluster analyse resulteert (o.a. door missende waarden) niet automatisch in twee groepen. Wanneer een tweedeling geforceerd wordt, dan lijken de vroege en late starters groepen van ongeveer gelijke grootte te vormen.

³⁵ Dit nog afgezien van het gegeven dat volgens de literatuur lang niet alle seksueel misbruikte jongens terecht komen in de jongensprostitutie (zie hoofdstuk 2).

seksueel misbruik dus geen algemeen geldende oorzakelijke verklaring voor jongensprostitutie. Dat wil overigens niet zeggen dat *victim trajectories* er helemaal geen verklaring voor kunnen leveren, maar kennelijk spelen in elk geval ook andere factoren dan seksueel misbruik een rol bij de entree van jongens in betaalde seks.

12.5 Conclusie

Gezien de beperkte levensfase waar we zicht op hebben bij de jongens die we hebben geïnterviewd (tot maximaal 21 jaar), kunnen niet alle in de literatuur beschreven levensloop- en ontwikkelingscriminologische trajecten worden onderzocht. Wel is er variatie te zien in de leeftijd waarop de jongens in contact kwamen met hulpverlening en politie, begonnen met alcohol- en druggebruik, het ouderlijk huis verlieten en hun eerste (ongewenste) sekservaringen hadden. Bij de vroege starters vonden dergelijke gebeurtenissen op relatief jonge leeftijd (vaak voor hun 16e) plaats; bij de latere starters vonden de gebeurtenissen wat later plaats, of hebben tot nu toe nog helemaal niet plaatsgevonden.

Geen enkele levensloop is gelijk. Waar de één op jonge leeftijd uit huis is geplaatst en een strafblad heeft, daar woont de ander thuis en gaat naar school. Ook hebben lang niet alle respondenten te maken gehad met seksueel misbruik. Maar als een jongen ooit tegen zijn zin seksuele handelingen heeft moeten verrichten, dan gebeurde dat vrijwel zonder uitzondering vóór hij voor het eerst betaalde seks had. Er is dus mogelijk een oorzakelijk verband tussen seksueel misbruik en jongensprostitutie, althans bij jongens die seksueel misbruikt zijn. Het kan echter ook om een schijnrelatie gaan, waarbij een derde factor aan zowel seksueel misbruik als prostitutie ten grondslag ligt. Zeker is in elk geval dat seksueel misbruik niet de enige aanleiding is voor de entree in de jongensprostitutie.

Typen jongensprostitués

Verschillende eerdere studies beschrijven een vorm van min of meer professionele jongensprostitutie (*callboys*, *beroepsprostitués*, *bisnisjongens* of *professionals*). Andere typen die de verschillende onderzoeken vonden, zijn gebaseerd op factoren als werkplek, motivatie of leefstijl. Genoemd worden onder andere: *pseudo's*, *scharrelaars*, *gelegenhedsprostitués*, *noodsprong prostitués*, *gelukszoekers*, *gemarginaliseerden* en *bijverdieners*. Al deze typen hebben we in hoofdstuk 1 kort beschreven, maar daar stelden we ook vast dat vrij veel van de studies van oudere datum zijn, waardoor de bevindingen niet vanzelfsprekend geldig zijn voor het heden, want in de jongensprostitutie – net als binnen de prostitutie in het algemeen – hebben zich de laatste jaren verschuivingen voorgedaan, met name van escortclubs en bordelen naar internet. In hoofdstuk 1 constateerden we ook dat veel onderzoek naar jongensprostitutie overwegend of uitsluitend gaat om meerderjarige jongens, vaak zelfs jongens van boven de 21 jaar. De vraag is in hoeverre de genoemde indelingen opgaan voor jongere jongens, de groep waarop wij ons hebben gericht in het veldonderzoek. Zijn ze niet te jong om bijvoorbeeld *professional* te kunnen zijn?

13.1 Indeling naar werkplek

Al bij de rekrutering van respondenten drong zich een eerste typologie op: een indeling gebaseerd op de manier waarop, respectievelijk de locatie waar de jongens hun klanten werven. Drie categorieën kunnen worden onderscheiden:

- 12 jongens werken in een bordeel en/of in de escort
- 21 jongens werven hun klanten via internet (en werken niet in een borddeel of in de escort)
- 11 overige jongens werven hun klanten in de horeca, via-via, op straat, etc. (en werken niet in een borddeel of in de escort en maken geen gebruik van internet)

Dit is een zeer pragmatische typologie, maar zou beleidsmatig zeer bruikbaar kunnen zijn omdat de indeling is gebaseerd op vindplaatsen. Voor preventiewerkers, sociaal-geneeskundigen en (andere) hulpverleners biedt deze indeling in principe goede aanknopingspunten, niet alleen vanwege de praktische insteek van vindplaatsen, maar ook omdat de afzonderlijke typen op bepaalde punten samengaan met het profiel van de jongens. Zo is geen enkele respondent die in een bordeel en/of in de escort werkt minderjarig, terwijl vrijwel alle jongens binnen dit type allochtoon zijn (meestal westers

allochtoon). Ze wonen zelden nog bij hun ouders, een enkeling gaat nog naar school en de helft heeft een echt baantje naast de prostitutie. Deze jongens zouden we kunnen karakteriseren met: ‘seks als inkomstenbron’. Zij komen nog het meest in de buurt van de *professionals*. Onder de internetjongens treffen we wel minderjarigen aan, zij het dat de meeste van hen ouder dan 18 jaar zijn. De helft van deze jongens is autochtoon. Vrijwel allemaal gaan ze nog naar school of hebben ze een baan. Ruim de helft woont nog bij zijn ouders. Bij deze jongens lijkt het te draaien om ‘seks als bijverdienste’. De overige jongens vormen een opvallend gemêleerde groep. Dat geldt zowel voor leeftijd (een enkeling is minderjarig) en hun etnische achtergrond als voor bijvoorbeeld het al dan niet volgen van een opleiding of het hebben van een (bij)baan en voor hun woonsituatie. Omdat er nogal wat jongens tussen zitten die in contact geweest zijn met de politie (8; 73%), lijkt het bij deze jongens te gaan om *betaalde seks binnen een deviante of avontuurlijke leefstijl*.

Tabel 13.1 Profiel naar werkplek

	bordeel / escort (n = 12)	internet (n = 21)	overig (n = 11)
leeftijd			
minderjarig	(0) 0%	(6) 29%	(1) 9%
meerderjarig	(12) 100%	(15) 71%	(10) 91%
etniciteit			
autochtoon	(2) 17%	(10) 48%	(3) 27%
westers allochtoon	(3) 58%	(7) 19%	(5) 27%
niet-westers allochtoon	(7) 25%	(4) 33%	(3) 46%
school/werk			
schoolgaand	(0) 0%	(4) 19%	(2) 18%
werkend	(5) 42%	(6) 29%	(3) 27%
beide	(1) 8%	(10) 48%	(3) 27%
geen van beide	(6) 50%	(1) 5%	(3) 27%
woonsituatie			
bij ouder(s)	(1) 8%	(13) 62%	(4) 36%
anders	(11) 92%	(8) 38%	(7) 64%

Een belangrijke beperking van de indeling naar werkplek is echter dat de drie categorieën zich echter nauwelijks (significant) onderscheiden naar bijvoorbeeld ongewenste sekservaringen. Misbruik en dwang, maar ook problemen op het gebied van scholing, inkomen, justitie, drugs en geestelijke gezondheid bepalen de ernst van de situatie en de noodzaak tot interventie. Daarom is een typologie gezocht op basis van ‘probleemindicatoren’.

13.2 Indeling op basis van problematiek

Een typologie waarbij meerdere factoren een rol spelen is lastig te maken. Een belangrijk hulpmiddel hierbij is een clusteranalyse, een statistische methode waarbij groepen (clusters) worden gevormd op basis van maximale kwantitatieve overeenkomsten

binnen de clusters en maximale verschillen tussen de clusters. In de clusteranalyse zijn de volgende probleemindicatoren meegenomen³⁶:

- **Opvoeding:** niet opgevoed door beide ouders (ja/nee)
- **Startkwalificatie:** geen diploma behaald (ja/nee)
- **Werkloosheid:** volgt geen opleiding en heeft geen baan (ja/nee)
- **Delinquentie:** in contact geweest met politie/justitie (ja/nee)
- **Druggebruik:** gemiddelde uitgaven aan drugs per maand
- **Geestelijke gezondheid:** gemiddeld rapportcijfer leven in het algemeen
- **Hulpverlening:** ooit contact met hulpverlening (ja/nee)
- **Hulpbehoefte:** wil hulp bij problemen (ja/nee)
- **Misbruik:** ooit seks tegen je zin (ja/nee)
- **Initiatie:** gemiddelde leeftijd eerste keer seks tegen vergoeding
- **Dwang:** ooit onder druk gezet om seks tegen vergoeding te hebben (ja/nee)
- **Geweld:** ooit te maken gehad met geweld tijdens het werk (ja/nee)
- **Plezier:** vindt het niet leuk om seks tegen vergoeding te hebben (ja/nee)

De clusteranalyse resulteert in een driedeling. De typen kunnen op basis van de probleemindicatoren en achtergrondkenmerken (tabel 13.2), in combinatie met kwalitatieve informatie uit de interviews, als volgt worden gekarakteriseerd: (1) profs en weekendamateurs; (2) slachtoffers; en (3) avonturiers. Deze indeling loopt slechts in beperkte mate parallel met de indeling naar werkplek. Het type 'profs en weekendamateurs' is significant vaker te vinden op het internet, maar op de andere werkplekken treffen we alle drie typen aan.

Profs en weekendamateurs (n = 19)

Voor deze jongens is het hebben van seks tegen vergoeding een vak, of op z'n minst een serieuze hobby. En ze zijn er goed in. Ze zijn allemaal meerderjarig en voornamelijk autochtoon Nederlands of westers allochtoon. Ze hebben een opleiding afgerond, hebben vrij vaak een (bij)baan (74%; 14) en wonen vaak op zichzelf. Alle jongens beschouwen zichzelf als homo- of biseksueel en de eerste echte seksuele ervaring was relatief vaak met een jongen/man. De eerste betaalde seks vond meestal ná hun 16e jaar plaats (95%; 18). Slechts een enkeling is ooit onder druk gezet om seks tegen vergoeding te hebben. De klanten worden opgepikt in cafés en bars of in een bordeel, maar er wordt vooral ook vaak gebruikt gemaakt van internet. De meesten hebben één of meer vaste klanten. Hoewel er wel eens conflicten zijn over de prijs, hebben de meeste van deze jongens plezier in hun werk. Vergeleken met de andere twee typen speelt hier de minste problematiek.

³⁶ Achtergrondkenmerken zijn niet meegenomen in de clusteranalyse. Wel is gezocht naar verschillen in achtergrondkenmerken tussen de clusters (onderste rijen in tabel 13.2).

Tabel 13.2 Typologie op basis van probleemindicatoren

	profs weekendamateurs (n = 19)	slachtoffers (n = 12)	avonturiers (n = 13)	verschil
niet opgevoed door beide ouders	21%	83%	62%	***
geen startkwalificatie	0%	33%	100%	****
Werkloos	26%	17%	23%	
contact met politie/justitie	37%	67%	77%	
gem. uitgave drugs p.m.	€73	€157	€13	
gem. rapportcijfer leven algemeen	7.3	7.5	7.3	
(ooit) contact hulpverlening	53%	83%	62%	
wil hulp bij problemen	21%	67%	15%	*
ooit seks tegen je zin	26%	100%	15%	****
gem. startleeftijd seks tegen vergoeding	16.7	14.6	15.6	***
ooit onder druk gezet	5%	33%	8%	
ooit geweld tijdens het 'sekswerk'	42%	42%	8%	
geen plezier in seks tegen vergoeding	21%	92%	46%	****
gem. leeftijd	19.5	19.2	18.0	*
niet-westerse allochtoon	16%	42%	54%	
Heteroseksueel	0%	25%	15%	
woont bij ouders	26%	50%	54%	
Relatie	37%	58%	23%	
gem. rapportcijfer sociaal leven	7.2	7.8	8.8	*
sugar daddy (gehad)	37%	92%	54%	*
vaste klanten	79%	42%	31%	*
werkplek café/club	74%	75%	39%	
werkplek internet	90%	50%	62%	*
werkplek bordeel/escort	37%	17%	23%	
werkplek overig	26%	67%	54%	

Verschil: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .005$, **** $p < .001$

Hoewel ze nog vrij jong zijn, treffen we binnen dit type jongens aan die op basis van de literatuur (zie hoofdstuk 1) gerekend kunnen worden tot de *beroepsprostitués* (jongens die hun sekswerk niet zien als een tijdelijke job). Een duidelijk voorbeeld hiervan is Piotr (21 jaar). Andere jongens, zoals Erik (20 jaar), zitten op het grensvlak van beroeps- en *gelegenheids prostitutie* (jongens die er naast hun prostitutieleven een normaal bestaan op na houden).

Piotr (21 jaar) is vanuit Oost-Europa, via Spanje en Groot-Brittannië, naar Nederland gekomen. Op 16-jarige leeftijd had hij zijn eerste seks met een man, die hij via internet had leren kennen. Piotr woonde toen nog bij zijn ouders. Op 18-jarige leeftijd, na het behalen van zijn middelbare schooldiploma, verliet hij het ouderlijk huis. Toen had hij al zijn eerste ervaringen

met betaalde seks opgedaan. Sinds Piotr niet meer thuis woont, werkt hij in jongensbordelen. Hier in Nederland doet hij dat vrijwel elke dag, per maand heeft hij met zo'n 50-60 mannen betaalde seks, uiteenlopend van jonge kerels beneden de dertig tot en met vijftigers. Hij heeft ongeveer tien vaste klanten. Naast zijn bordeelklanten, werft hij zijn clientèle via een eigen website en in gay clubs. Klanten krijgen niet zijn privé-nummer, voor zijn werk heeft hij een ander 06-nummer. Als zijn belangrijkste handelsmerk beschouwt hij dat hij gemakkelijk contact kan leggen en binnen 20 minuten weet of het wat wordt. Piotr heeft echt plezier in zijn werk en hij heeft nooit seksuele handelingen tegen zijn zin verricht. Klanten die seks zonder condoom willen, wijst hij kordaat af. Zijn belangrijkste probleem is dat hij geen eigen woonruimte heeft; hij slaapt momenteel in een goedkoop hotel.

Erik (20 jaar) is een autochtone jongen, een trotse homo die 'gewoon gemakkelijk seks' heeft en zich graag laat verwennen. Sinds kort woont Erik op zichzelf, maar hij heeft nog regelmatig en erg goed contact met zijn ouders. Hij heeft een middelbare beroepsopleiding afgerond en tegenwoordig werkt hij als stylist. Erik houdt van mooie, dure kleren, gaat graag en veel uit en blowt elke dag. Naar eigen zeggen heeft hij een 'natuurlijk instinct' voor betaalde seks tegen vergoeding. Erik spreekt niet van klanten, maar heeft het over *dates*, die hij via internet of tijdens het stappen ontmoet. Zijn klanten moeten er goed uitzien en liever jonger dan 30 jaar zijn. Soms, als het een knappe vent is of een heel gezellige avond, dan vraagt hij niet om geld. Hij heeft zo'n 20 keer per maand betaalde seks en hij heeft ook een paar vaste klanten.

Slachtoffers (n = 12)

Het profiel van de slachtoffers is op z'n zachtst gezegd niet rooskleurig. Meestal zijn ze opgegroeid in een eenoudergezin of pleeggezin. Een groot deel heeft een hulpverleningscarrière achter de rug – vooral in de ambulante (8; 67%) en/of residentiele (5; 42%) jeugdzorg – en tweederde heeft behoefte aan hulp bij actuele problemen. Ze zijn allemaal het slachtoffer geweest van seksueel misbruik. Seks tegen vergoeding begon op relatief jonge leeftijd: in de helft van de gevallen vóór hun 16e jaar (6; 50%). Eén op de drie is wel eens onder druk gezet om betaalde seks te hebben. Vrijwel alle jongens binnen dit type hebben of hadden een sugar daddy. Over het algemeen beleven ze geen genoegen aan hun werk.

Sommige van de jongens die we rekenen tot de slachtoffers zouden we ook kunnen scharen onder de *noodsprongprostitués* (jongens voor wie prostitutie fungeert als laatste uitweg om aan geld, onderdak, etc. te komen). Een voorbeeld hiervan is Julian (21 jaar). Andere jongens binnen het type van de slachtoffers, zoals Necdet (21 jaar), vertonen meer overeenkomsten met de *scharrelaars*, die naast prostitutie ook op andere illegale manieren aan geld komen.

Julian (21 jaar) heeft Zuid-Europese grootouders, maar hij is zelf geboren in Nederland. Sinds het einde van de basisschool, toen zijn ouders scheidden, heeft hij vooral voor zich zelf moeten zorgen en woonde hij wisselend bij familie, vrienden, kennissen en zijn 'peetvader'. Toch heeft hij wel zijn vmbo af weten te maken. Vanaf zijn 13^e jaar heeft Julian contact met de hulpverlening. Eerst met een psycholoog, later met de kinderbescherming en de ambulante

hulpverlening. Op z'n 16^e jaar is hij aangerand door een achterneef. Vanaf die leeftijd heeft hij seks tegen vergoeding, aanvankelijk voor een slaapplek, eten en drinken, vanaf z'n 17^e jaar ook voor geld. Dat doet hij hoogstens enkele keren per maand. Hij heeft een paar keer geprobeerd om ermee te stoppen, maar dat is hem tot nu toe nooit echt gelukt, want hij verdient niet genoeg met zijn baantje in de horeca en hij zit in de schuldhulpverlening.

Necdet (20 jaar) is tijdens de basisschool naar Nederland gekomen. Met zijn vader, die vaak in detentie zat, heeft hij al heel lang geen contact meer en ook zijn moeder ziet of spreekt hij nooit. In de puberteit werd hij in een internaat geplaatst en sindsdien is hij bij allerlei hulpverleningsinstanties over de vloer geweest. Ook heeft hij een strafblad. Necdet is verslaafd aan harddrugs en het geld hiervoor verdient hij hoofdzakelijk met seks. Daarnaast dealt hij drugs. Hij woont nu bijna een jaar in bij een oudere man, die hem ook regelmatig geld toeschuift. Verder heeft hij geen vrienden. Necdet is meermaals slachtoffer geweest van seksueel misbruik.

Avonturiers (n = 13)

De derde groep is niet zo eenvoudig te duiden, want deze jongens vormen op nogal wat kenmerken een tussengroep. Toch springen er wel enkele aspecten uit. Ze zijn gemiddeld het jongst (39% is minderjarig), zijn het laagst opgeleid (maar dit komt wellicht mede door hun jongere leeftijd) en zijn relatief vaak van niet-westerse afkomst. Naar eigen zeggen leiden ze een prima leven; gemiddeld geven ze er bijna het rapportcijfer negen voor. Opvallend vaak zijn ze in aanraking geweest met de politie. Deze jongens vinden het niet persé leuk om seks te hebben met (oudere) mannen, maar ach als zo'n man nou zo gek is om ervoor te betalen, waarom niet? Op sommige van de avonturiers, bijvoorbeeld Andrej (20 jaar) past het predikaat *scharrelaars*, want naast prostitutie hebben zij inkomen uit bijvoorbeeld diefstal of inbraak.

Andrej (20 jaar) woont nog niet zo lang in Nederland; hij is illegaal met zijn ouders het land binnengekomen. Andrej heeft in het buitenland al vroeg met tal van hulpverleningsinstanties te maken gehad en is minstens tien keer gearresteerd, onder andere voor diefstal. Hij beweert eerst dat hij dat niet echt meer doet, maar geeft later toe dat het 'af en toe' nog wel gebeurt: 'Je weet hoe die shit gaat'. Andrej's vrouw weet dat hij ook geld verdient met seks met mannen. Daar maakt zij zich niet druk over, ze weet immers dat hij hetero is, want ze hebben samen seks. Bovendien levert de seks met mannen veel geld op, zonder dat Andrej er veel voor hoeft te doen.

Andere jongens van het avonturiertype, zoals Paolo (15 jaar), zouden we eerder *gelegenheidsprostitué* kunnen noemen, ware het niet dat zij niet altijd een 'normaal' bestaan leiden. Sommige van deze jongens noemen zichzelf *gold diggers*. Een typisch voorbeeld hiervan is de 19-jarige Ranny.

Paolo is een in Nederland geboren niet-westers allochtone jongen van 15 jaar. Paolo noemt zichzelf een 'hetero die oude mannen gek maakt.' Vanwege zijn jeugdige leeftijd, waarmee hij graag koketteert, weet hij oudere mannen flink geld uit hun zak te kloppen. Zelf vindt hij

dat hij geen echte seks met hen heeft, want 'ik geil ze alleen op'. Weliswaar masturbeert hij met hen, maar dat is volgens hem geen seks. Ook klust Paolo bij als model van een foto-graaf: 'een echte viespeuk'. Paolo is een paar keer in aanraking geweest met de politie. Hij blowt af en toe, maar harddrugs heeft hij nog nooit gebruikt. Paolo woont nog steeds bij zijn ouders en gaat ook nog naar school.

Ranny (19 jaar) is in Nederland geboren uit niet-westerse ouders. Hij is door zijn moeder opgevoed en woont nog steeds naar volle tevredenheid bij haar in huis. Hij heeft alleen het diploma van de basisschool en volgt geen onderwijs meer. Naast wat hij van zijn moeder krijgt, verdient hij geld door te dansen in clubs. Daar en overal elders waar zich de gelegenheid voordoet, pikt hij klanten op. Hij verdient er goed mee 'want homo's willen betalen voor seks met een neger en daar maak ik gebruik van.' Ranny bekijkt het leven van de zonnige kant, gaat vaak uit en heeft veel vrienden.

13.3 Conclusie

Jonge jongens die aan seks tegen vergoeding doen zijn op een praktische manier in te delen naar hun werkplek of de manier waarop zij contact leggen met hun klanten. Zodoende kan een onderscheid gemaakt worden in drie typen: jongens die werken in een bordeel en/of in de escort; jongens die hun klanten werven via het internet (en niet werken in een bordeel en/of in de escort); en overige jongens die hun klanten op andere manieren werven, zoals in de horeca, via-via, op straat, etc. (en niet werken in een bordeel en geen gebruik maken van internet). Tegenover de praktische voordelen van deze indeling naar werkplek – je weet waar je de jongens moet zoeken – staat als belangrijke beperking dat de drie categorieën zich nauwelijks (significant) onderscheiden naar bijvoorbeeld ongewenste sekservaringen. Met andere woorden: met een indeling naar werkplek weet je wel waar je de verschillende jongens zou kunnen vinden, maar niet echt goed om wat voor jongens het gaat en welke eventuele problemen zij hebben en in hoeverre zij hulp nodig hebben. Daarom is een typologie gezocht die hier wel rekening mee houdt. Dat levert een indeling op naar drie typen die, in combinatie met kwalitatieve informatie uit de interviews, als volgt worden gekarakteriseerd: (1) profs en weekendamateurs; (2) slachtoffers; en (3) avonturiers. Deze typologie loopt maar heel beperkt parallel met de indeling naar werkplek. Binnen elk van de drie typen werkplekken komen we zowel profs en weekendamateurs als slachtoffers en avonturiers tegen.

De alternatieve indeling laat verschillen zien in opvoeding en opleiding – zo zijn de profs en weekendamateurs het vaakst door beide ouders opgevoed en het hoogst opgeleid – en anderzijds verschillen in problemen. Tegenover het 'slachtoffertype', waarvan alle jongens seks tegen hun zin hebben gehad en die bijna allemaal hulp willen bij het oplossen van hun problemen, staan de profs en weekendamateurs, die in ruime meerderheid plezier hebben in seks tegen vergoeding, en de avonturiers, die vrijwel nooit te maken hebben gehad met geweld tijdens het 'sekswerk'.

Tot op zekere hoogte overlapt deze alternatieve typologie met bestaande indelingen, zoals die beschreven zijn in de literatuur over jongensprostitutie (zie hoofdstuk 1). Schematisch kan deze overlap als volgt worden weergegeven.

Typologie in dit onderzoek	Typologie in de literatuur
Profs en weekendamateurs	Beroepsprostitués Gelegenheidsprostitués
Avonturiers	Gelegenheidsprostitués Scharrelaars
Slachtoffers	Scharrelaars Noodsprongprostitués

Opvallend in dit vergelijkende overzicht is dat de zogeheten pseudo's ontbreken. In de literatuur is dit de term voor jongens die uit zijn op het beroven en chanteren van hun 'klanten' (zie hoofdstuk 1). Weliswaar zijn er geïnterviewde jongens die wel eens geld of bezittingen van hun klanten gestolen hebben en zeker ook jongens die hun klanten bespelen om hen meer geld uit hun zak te kloppen, maar voor geen van de respondenten is dit typerend. Het ontbreken van pseudo's is eenvoudig te verklaren: we hebben ons in de interviews uitsluitend gericht op jongens die daadwerkelijk aan seks tegen vergoeding doen en jongens uitgesloten die, onder voorspiegeling van maar altijd zonder daadwerkelijke seks, prostituanten beroven of chanteren.

Verreweg de meeste geïnterviewde jongens zijn niet te beschouwen als beroepsprostitués, dat wil zeggen: jongens die hun sekswerk niet zien als een tijdelijke job. Dat kan overigens een kwestie van leeftijd zijn. De jongens die in de literatuur worden beschreven als beroepsprostitué zijn vrijwel altijd meerderjarig, vaak zelfs boven de 21 jaar. Dit terwijl de jongens die wij interviewden allemaal jonger zijn. Geen van de jongens die zijn ingedeeld bij de profs en weekendamateurs is minderjarig. Het is dan ook zeker denkbaar dat een deel van de geïnterviewde jongens die nu (nog) niet tot de profs behoren, zich alsnog zal ontpoppen tot beroepsprostitué. Het meest voor de hand ligt dit dan bij de jongens die nu (nog) behoren tot het avonturiertype. Gemiddeld zijn de avonturiers het jongst en sommigen van hen zeggen zoveel plezier in betaalde seks te hebben, dat zij zich zouden kunnen ontwikkelen tot ware professionals.

Samenvatting en conclusies

Jongens die seksueel misbruikt worden en jongensprostitués vormen groepen die grotendeels voor de buitenwacht verborgen blijven. Met dit onderzoek hebben we getracht om de wereld van deze jongens binnen te komen. Centrale onderzoeksvragen waren:

1. *Wat is het voorkomen van jongens als slachtoffer van seksueel misbruik?*
2. *Wat is bekend over de aard en omstandigheden van seksueel misbruik van jongens?*
3. *Wat is het voorkomen van jongens werkzaam als prostitué en in welke vormen van prostitutie?*
4. *Wat is bekend over de aard en omstandigheden van deze vormen van prostitutie?*
5. *Kan inzicht gekregen worden in de etnische afkomst van deze jongens?*
6. *Zijn de verschillende groepen jongens in beeld bij de hulpverlening?*

De focus lag bij *minderjarige* jongens (jonger dan 18 jaar). Bij seksueel misbruik lag de nadruk op seksueel misbruik *buiten* de familiesfeer en beperkten we ons tot jongens die vóór hun 18e jaar slachtoffers werden van seksueel misbruik. Bij de jongensprostitués, dat wil zeggen: jongens die tegen vergoeding seks hebben met mannen, lag de maximumleeftijd op 21 jaar, maar moesten zij vóór hun 18e jaar begonnen zijn met seks tegen vergoeding. Het onderzoek concentreerde zich in Amsterdam en Twente. Bij de cijfers over seksueel misbruik van minderjarige jongens is gestreefd naar een landelijke schatting.

14.1 Minderjarige jongens als slachtoffer van seksueel misbruik buiten de familie

Op twee manieren is gezocht naar cijfers over seksueel misbruik van minderjarige jongens: bij hulpverleningsinstellingen en bij de politie. Hulpverleners melden geen zicht te hebben op seksueel misbruik bij hun cliënten en áls er al vermoedens zijn, dan kunnen of durven zij die niet uit te drukken in omvangsschattingen. Derhalve zijn er geen ‘harde’ hulpverleningscijfers over seksueel misbruik van minderjarige jongens in Nederland en ook ‘zachte’ cijfers kan de hulpverlening niet leveren.

Politiegegevens bieden soelaas, zij het dat een belangrijke beperking van politiecijfers is dat deze sterk afhankelijk zijn van melding- en aangiftebereidheid. We kunnen op basis van de politiecijfers dus alleen een schatting maken van het aantal *geregistreeerde* gevallen van seksueel misbruik van minderjarige jongens. Op basis van dossieranalyse

in Amsterdam en Twente uit het jaar 2007 en vervolgens een bewerking van registratiegegevens van alle politieregio's van alle zedenzaken in de periode 2003-2007 waarbij een minderjarige jongen betrokken was, komen we uit op landelijke schatting van jaarlijks **680 geregistreerde zaken** van seksueel misbruik van minderjarige jongens buiten de familiesfeer met circa **800 geregistreerde minderjarige slachtoffers**. Dit laatste komt neer op 0.04% van de minderjarige jongens in Nederland. Deze schattingen liggen veel lager dan in eerder onderzoek. Die cijfers golden echter voor zowel jongens als meisjes en/of voor zowel misbruik binnen als buiten de familie. Lagere schattingen waren dus te verwachten. Daarbij komt dat onze cijfers uitsluitend betrekking hebben op geregistreerde zaken, terwijl andere schattingen gebaseerd zijn op zelfrapportage.

Uit analyse van de Amsterdamse en Twentse politiedossiers komt het volgende profiel van (verdachte) plegers van seksueel misbruik buiten de familiesfeer van minderjarige jongens naar voren. De overgrote meerderheid is van het mannelijke geslacht. Een fors deel is zelf minderjarig. Daarvan is een deel te betitelen als 'kindmisbruiker' (tenminste vijf jaar ouder dan het slachtoffer). Naast deze 'kindmisbruikers' zijn er ook oudere, zelfs bejaarde pedoseksuele daders. Uit de politiedossiers blijkt ook dat een ruime meerderheid van de daders afkomstig is uit de dagelijkse omgeving van het slachtoffer. Veelal zijn het buurt- of klasgenoten. Het stereotiepe 'oudere pedoseksuele roofdier in de bosjes' komt, althans in de politieregistratie, nauwelijks voor.

De meest vergaande handelingen in de misbruikzaken die we analyseerden op basis van Amsterdamse en Twentse politiedossiers waren meestal "hands-on", maar uiteenlopend in ernst (van betasten van het lichaam met de kleren aan tot en met anale penetratie). In ruim een kwart van de gevallen zette de dader het slachtoffer aan tot seksuele handelingen, bood hij zijn geslachtsdeel aan (maar raakte het slachtoffer dit niet aan) of masturbeerde hij voor het slachtoffer ("live" of via de webcam). Betasten van geslacht, achterwerk of andere lichaamsdelen, al dan niet naakt, kwam eveneens bij ruim een kwart voor. Manuele of orale seksuele handelingen werden zowel door slachtoffer als verdachte gedaan. Bij anale penetratie (soms met een voorwerp) was het slachtoffer altijd de passieve partij.

14.2 Jongensprostitutie

Er zijn geen betrouwbare cijfers te geven van het aantal jongens dat tegen vergoeding seks heeft met mannen, zelfs geen onderbouwde (ruwe) schattingen. Wel wijst alles erop dat minderjarige jongens veruit in de minderheid zijn. Dat toch het beeld bestaat dat er relatief veel jonge jongens in de prostitutie werkzaam zijn, komt mede op het conto van jongensprostitués zelf. Zij doen zich vaak jonger voor dan zij in werkelijkheid

zijn. Leeftijd is als het ware hun 'beroepsgeheim', want door zich jonger voor te doen, liggen zij beter in de markt.

Jongens die aan seks tegen vergoeding doen, leggen op zeer uiteenlopende manieren contact met hun klanten. Vooral internet scoort hierbij hoog. De overgrote meerderheid van de 44 jongens die we interviewden maakt hier gebruik van, uitsluitend of in combinatie met andere manieren. Daarnaast worden klanten geworven in het (homoseksuele) uitgaansleven, in mindere mate in bordelen of door escortbureaus en in nog mindere mate in publieke ruimtes als op straat, in parken of op parkeerplaatsen. In essentie wijken deze wervingsmethoden niet af van die van oudere jongensprostitués, met dien verstande dat minderjarige jongens niet werkzaam zijn in bordelen, althans niet in die met een vergunning. Er zijn echter ook zogenaamde 'privé-huizen' waar minderjarige jongens klanten ontvangen of van waaruit zij als escortboy naar klanten worden gebracht. Tot op zekere hoogte hebben minderjarigen minder mogelijkheden om klanten te werven in de horeca. Homoclubs (discotheken, sauna's) hanteren vaak een minimumleeftijd van 18 jaar, maar homocafés houden er meestal dezelfde minimumleeftijd op na als andere cafés, namelijk: 16 jaar. In principe belet echter niets jongens beneden de 16 jaar om in de nabijheid van homocafés op zoek te gaan naar klanten; hetzelfde geldt voor jongens beneden de 18 jaar in de omgeving van homoclubs.

Er zijn jongens die seks tegen vergoeding met mannen hebben en daar zelf plezier aan beleven. Met het geld dat ze verdienen, kunnen zij vaker uitgaan, duurere kleding kopen, kortom: een luxer leven leiden. Andere jongens doen het om hun hoofd boven water te houden, gratis onderdak te krijgen of een verslaving te bekostigen. Er zijn jongens voor wie prostitutie een vrijwel dagelijkse activiteit is en de belangrijkste, soms zelfs enige inkomstenbron vormt. Voor andere jongens is betaalde seks een meer incidentele aangelegenheid die een welkome aanvulling op hun inkomen oplevert. Al deze varianten komen we tegen bij jongensprostitués die jonger zijn dan 21 jaar.

Deze laatste leeftijdsgroep – de groep waar ons onderzoek op was gericht – valt op twee manieren in te delen. Een praktische manier is een indeling naar 'werkplek' of de manier waarop zij contact leggen met hun klanten. Daarbij kan een onderscheid gemaakt worden in drie typen: jongens die werken in een bordeel en/of in de escort; jongens die hun klanten (ook) werven via het internet (en niet werken in bordeel of escort); en overige jongens die hun klanten werven op andere manieren, zoals in de horeca, via-via, op straat, et cetera (maar niet via internet).

Praktisch voordeel van deze indeling is dat je weet waar je de jongens moet zoeken – en dat is niet onbelangrijk voor preventiewerkers en hulpverleners. Nadeel is echter dat de drie categorieën zich nauwelijks (significant) onderscheiden naar bijvoorbeeld

ongewenste sekservaringen. Met andere woorden: met deze indeling naar werkplek weet je wel waar je de verschillende jongens zou kunnen vinden, maar niet echt goed om wat voor jongens het gaat, welke eventuele problemen zij hebben en of zij hulp nodig hebben.

Daarom is een typologie gezocht die hier wel rekening mee houdt. Dat levert een indeling op naar drie typen: (1) **profs en weekendamateurs**; (2) **slachtoffers**; en (3) **avonturiers**. Deze typologie loopt maar heel beperkt parallel met de indeling naar werkplek. De alternatieve indeling laat verschillen in opvoeding en opleiding – zo zijn de profs en weekendamateurs het vaakst door beide ouders opgevoed en het hoogst opgeleid – en verschillen in problemen. Tegenover het ‘slachtoffertype’, waarvan alle jongens seks tegen hun zin hebben gehad en die bijna allemaal hulp willen bij het oplossen van hun problemen, staan de profs en weekendamateurs, die in ruime meerderheid plezier hebben in seks tegen vergoeding, en de avonturiers, die vrijwel nooit te maken hebben gehad met geweld tijdens het ‘sekswerk’. Minderjarige jongens zijn alleen onder de slachtoffers en avonturiers te vinden; profs en weekendamateurs zijn allemaal meerderjarig.

Verreweg de meeste geïnterviewde jongens zijn niet te beschouwen als beroepsprostitués, dat wil zeggen: jongens die hun sekswerk niet zien als een tijdelijke job. Dat kan overigens een kwestie van leeftijd zijn. De jongens die in de literatuur worden beschreven als beroepsprostitué zijn vrijwel altijd meerderjarig en vaak ook boven de 21 jaar. Dit terwijl de jongens die wij interviewden allemaal jonger zijn. Het is dan ook zeker denkbaar dat een deel van de geïnterviewde jongens die nu nog niet tot de profs behoren, zich alsnog zal ontpoppen tot beroepsprostitué. Het meest voor de hand ligt dit bij de jongens die nu (nog) behoren tot het avonturiertype. Gemiddeld zijn deze jongens het jongst en sommigen van hen hebben naar eigen zeggen zoveel plezier in betaalde seks, dat zij zich zouden kunnen ontwikkelen tot ware professionals.

14.3 Slachtofferschap, dwang, jongensprostitutie en hulpverlening

De mate waarin de geïnterviewde jongensprostitués ervaring hebben met seksueel misbruik is afhankelijk van hoe dit gedefinieerd wordt. In de meest brede zin zouden ze allemaal slachtoffer geweest zijn van seksueel misbruik en dwang, want allemaal hebben ze als minderjarige seks gehad met iemand ‘met machtsoverwicht’ (een volwassene of een minstens vijf jaar oudere minderjarige) en ook hebben ze allemaal voor hun 18e jaar seks tegen vergoeding gehad. De jongens zelf beschouwen deze ervaringen niet altijd als seksueel misbruik. Toch blijkt dat zij ook in hun eigen beleving wel vaak te maken hebben gekregen met seksueel misbruik en dwang. Bijna de helft heeft minstens één keer seks tegen zijn zin gehad. Lang niet altijd was dit in het kader van seks tegen vergoeding, maar het tekent wel de risico’s waaraan deze jongens blootgesteld zijn

(geweest). Temeer daar bijna een op de drie respondenten bij seks tegen vergoeding wel eens te maken heeft gehad met verbaal of (dreigend) fysiek geweld. Weliswaar mondt dit niet altijd uit in ongewenste seks. Bovendien leren ze van zulke ervaringen en nemen zij in het vervolg voorzorgsmaatregelen, maar die bieden geen volledige vrijwaring van geweld. Bovenal vereist jongensprostitutie onderhandelingsvaardigheden, want klanten die onveilige seks willen vormen bepaald geen uitzondering.

Hoewel we zicht hebben op een beperkte periode, kunnen we op basis van hun levensgeschiedenis – alcohol- en druggebruik, contact met hulpverlening en politie, verlaten van het ouderlijk huis, (ongewenste) sekservaring, etc. – vroege en latere starters onderscheiden. Geen enkele levensloop is echter gelijk. Waar de één op jonge leeftijd uit huis is geplaatst en een strafblad heeft, daar woont de ander thuis en gaat naar school. Als een respondent ooit tegen zijn zin seksuele handelingen heeft moeten verrichten, dan gebeurde dat vrijwel zonder uitzondering vóór hij voor het eerst betaalde seks had. Er is dus waarschijnlijk wel een verband tussen seksueel misbruik en jongensprostitutie, althans bij jongens die seksueel misbruikt zijn, maar de vraag blijft of seksueel misbruik hierbij een oorzakelijke factor is. Het zou ook om een schijnverband kunnen gaan, waarbij een gemeenschappelijke (*common* of *third*) factor de verklaring vormt voor zowel seksueel misbruik als prostitutie. Echter: lang niet alle geïnterviewde jongens hebben seks tegen hun zin gehad. Zeker is dus dat seksueel misbruik niet de enige aanleiding is voor de entree in de jongensprostitutie.

Minderjarige jongens die slachtoffer zijn van seksueel misbruik komen bij uiteenlopende hulpverleningsinstellingen terecht, maar over het algemeen zijn dat geen speciale voorzieningen voor deze groep. Hetzelfde geldt voor jonge jongensprostitués, of ze nu wel of niet slachtoffer zijn (geweest) van seksueel misbruik. De gespecialiseerde hulpverlening lijkt vrijwel uitsluitend oudere jongensprostitués te bereiken. Daarbij zijn Oost-Europese jongens oververtegenwoordigd. Jongere jongensprostitués, zowel autochtone als allochtone, komen wel bij allerlei andere vormen van hulpverlening terecht, maar die is er meestal niet van op de hoogte dat de jongens aan betaalde seks doen. Van alle voorzieningen waar jongensprostitués mee in contact komen, hebben soa-poli's veruit het grootste bereik. Daar liggen waarschijnlijk ook de belangrijkste aanknopingspunten voor verbetering van (gezondheids)voorlichting en hulpverlening. Daarnaast – en in een eerder stadium – zouden Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's) een belangrijke rol spelen bij het vroegtijdig signaleren van en zo nodig (doorverwijzen naar) hulpverlening bij seksueel misbruik van jongens.

14.4 Etniciteit van slachtoffers en jongensprostitués

De politie registreert nationaliteit en geboorteland van personen. Volgens de officiële definitie (van het CBS) wordt etniciteit echter bepaald aan de hand van het geboorteland van de ouders. In de politieregistratie kunnen hooguit eerste generatie allochtonen worden onderscheiden. Allochtonen van de tweede generatie, die zelf in Nederland zijn geboren, kunnen niet worden herkend. Omdat 85% van de minderjarige allochtone jongens in Nederland tot de tweede generatie behoort, maar in de politieregistratie niet als zodanig herkenbaar is, zou dit tot een forse onderschatting van het aantal allochtone slachtoffers van seksueel misbruik leiden. Bij de analyse van de politiedossiers in Amsterdam-Amstelland en Twente is zoveel mogelijk getracht hiervoor te corrigeren. Van de 73 in 2007 geregistreerde minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik buiten de familiesfeer is, voor zover na te gaan, ongeveer een kwart allochtoon. Daarbij is er een groot verschil tussen Amsterdam-Amstelland (48% allochtoon) en Twente (15% allochtoon). Dit loopt echter parallel met de bevolkingsamenstelling in beide regio's. Afgezet tegen de etniciteit van jongens van 0-19 jaar in de algemene bevolking van de politieregio lijken in Amsterdam – naast de autochtoon Nederlandse jongens – Surinaamse en overig niet-westerse (Afrikaanse) minderjarige jongens oververtegenwoordigd bij geregistreerd seksueel misbruik buiten de familiesfeer. Turkse en Marokkaanse jongens zijn daarentegen ondervertegenwoordigd. In Twente komt de etnische verdeling van de slachtoffers van seksueel misbruik buiten de familiesfeer dicht in de buurt van die van de algemene bevolking. Autochtone Nederlandse jongens en westerse allochtonen (voornamelijk Duitsers) lijken in Twente licht oververtegenwoordigd. De door sommigen veronderstelde oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongens bij slachtofferschap van seksueel misbruik buiten de familiesfeer kunnen we op basis van de politiegegevens dus niet bevestigen.

Jonge jongens in de prostitutie hebben een zeer uiteenlopende etnische achtergrond. Vaak zijn ze in Nederland geboren, uit autochtone of allochtone ouders, maar er zijn er bijvoorbeeld ook die zelf afkomstig zijn uit het buitenland en op hun tocht langs Europese bordelen enige tijd in Nederland werkzaam zijn. Er zijn klanten met specifieke voorkeuren voor jongens van een bepaalde etniciteit. Dit geldt onder andere met betrekking tot Marokkaanse jongens. Van een dergelijke voorkeur maken de jongens gebruik. Wil de klant een Marokkaan, en ziet de jongen er (in de ogen van de klant) enigszins als zodanig uit, dan noemt hij zichzelf Marokkaan. Dit 'spelen' met etniciteit is, net als spelen met leeftijd, een voor de jongens effectieve constructie, want het levert hen (extra) geld op. Tegelijkertijd draagt dit zich voordoen als Marokkaan, een fenomeen dat we relatief vaak tegen zijn gekomen, bij aan de indruk dat Marokkaanse jongens oververtegenwoordigd zijn in de jongensprostitutie. De werkelijkheid is anders, want op geen enkele manier hebben we kunnen vaststellen dat er bovengemiddeld

veel Marokkaanse jongens aan seks tegen vergoeding doen. In elk geval niet als het gaat om jongens beneden de 21 jaar die al vóór hun 18^e hun entree maakten in de jongensprostitutie.

Literatuur

- Allen D.M. (1980)** Young Male Prostitutes: A Psychosocial Study. *Archives of Sexual Behavior* 9(5): 399-426.
- Bijleveld C. & Hendriks J. (2007)** Gezin en seksueel misbruik. Overdracht van ouderschap en slachtoferschap van seksueel misbruik. *Tijdschrift voor Criminologie* 49(2):123-136.
- Bovenkerk F, Komen M. & Yeşilgöz Y. (eds.) (2003)** *Multiculturaliteit in de strafrechtspleging*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Buijs L., Hekma G. & Duyvendak J.W. (2009)** *Als ze maar van me afblijven. Een onderzoek naar anti-homoseksueel geweld in Amsterdam*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Cusick L. (2002)** Youth Prostitution: A Literature Review. *Child Abuse Review* 11(4): 230-251.
- Daalder A. & Essers A. (2003)** Seksuele delicten in Nederland. *Tijdschrift voor Criminologie* 45(4):354-368.
- Diepenmaat A.C.M., Wal M.F. van der, Cuijpers P. & Hirasing R.A. (2006)** Etnische verschillen in ongewenste ervaringen bij Nederlandse adolescenten. *TSG Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen* 83 (3): 51.
- Donker A., Kleemans E., Laan P. van der & Nieuwbeerta, P. (2004)** Ontwikkelings- en levensloop-criminologie in vogelvlucht. *Tijdschrift voor Criminologie* 46(4):322-329.
- Edwards J.M., Iritani B.J. & Hallfors D.D. (2006)** Prevalence and correlates of exchanging sex for drugs or money among adolescents in the United States. *Sexually transmitted infections* 82(5): 354-358.
- Gelder P. van (1998)** *Kwetsbaar, kleurig en schaduwrijk. Jongens in de prostitutie: een verschijnsel in meervoud*. Amsterdam: Thela Thesis.
- Gemert F. van (1991)** Noord-Afrikaanse en Turkse homomoordenaars. *Justitiële Verkenningen* 17(1): 87-106).
- GGZ (2006)** *Cliënten in de ggz 2006*. Amersfoort: GGZ Nederland.
- Graaf H. de, Meijer S., Poelman J. & Vanwesenbeeck I. (2005)** *Seks onder je 25e*. Utrecht: Rutgers Nisso Groep / Soa Aids Nederland.
- Graaf H. de, Höing M., Zaagsma M. & Vanwesenbeeck I. (2007)** *Tienerseks: vormen van instrumentele seks onder tieners*. Utrecht: Rutgers Nisso groep, WODC.
- Gurp L. van & Timman S. (eds.) (1998)** *Kinderporno en kinderprostitutie in Nederland, de stand van zaken*. Utrecht: Child Right Worldwide en TransAct.
- Hendriks J. (2006)** *Jeugdige zedendelinquenten: een studie naar subtypen en recidive*. Utrecht: Forum Educatief.
- Horn J.E. van, Bullens R.A.R., Doreleijers T.A.H. & Jäger M. (2001)** *Aard en omvang seksueel misbruik en prostitutie minderjarige allochtone jongens, een verkennend onderzoek*. Amsterdam: Fora en Vrije Universiteit.

- IJzendoorn M.H. van, Prinzie P., Euser E.M., Groeneveld M.G., Brilleslijper-Kater S.N., Noort-van der Linden A.M.T. van, Bakermans-Kranenburg M.J., Juffer F., Mesman J., Klein Velderman M. & San Martin Beuk M. (2007)** *Kindermishandeling in Nederland anno 2005: De Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2005)*. Leiden: Universiteit Leiden, Leiden Attachment Research Program, WODC.
- Jong D.J. de (2007)** *Kapot moeilijk. Een etnografisch onderzoek naar opvallend delinquent groepsgedrag van 'Marokkaanse' jongens*. Amsterdam: Uitgeverij Aksant.
- Kamerstukken Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 300 VI, nr. 159H** (Motie van het lid Arib c.s.).
- Kamerstukken Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 300 VI, nr. 163** (Verslag van een algemeen overleg).
- Kamerstukken Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, Aanhangsel, 1053** (vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden).
- Kleijer-Kool L. (2006)** Marokkaanse ontkennende verdachten in het kinderstrafproces. *Proces* (3): 97-105.
- Kooistra O. (2006)** *Jongens huilen niet, seksueel geweld tegen allochtone jongens*. Amsterdam: Amsterdam Centrum Buitenlanders.
- Korf D.J. (1995)** *Dutch treat. Formal control and illicit drug use in the Netherlands*. Amsterdam: Thesis Publishers.
- Korf D.J., Nabben T. & Schreuders M. (1996)** *Roemeense trekvogels: nieuwkomers in de jongensprostitutie*. Amsterdam: Thela-Thesis.
- Korf D.J., Deben L., Diemel S., Rensen P. & Ripper H. (1999)**. *Een sleutel voor de toekomst. Tel- en consumentenonderzoek onder daklozen in Amsterdam*. Amsterdam: Thela Thesis.
- Korf D.J., Ginkel P. van & Wouters M. (2004)**. *Je ziet het ze niet aan. Zwerfjongeren in Flevoland*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Korf D.J., Vliet E. van, Knotter J. & Wouters, M. (2005)** *Tippelen na de zone. Straatprostitutie en verborgen prostitutie in Amsterdam*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Lamers-Winkelmann F., Slot N.W., Bijl B. & Vijlbrief A.C. (2006)** *Scholieren Over Mishandeling, resultaten van een landelijk onderzoek naar de omvang van kindermishandeling onder leerlingen van het voortgezet onderwijs*. Amsterdam: Vrije Universiteit en PI Research.
- Lampe A. (2002)** The prevalence of childhood sexual abuse, physical abuse and emotional neglect in Europe. *Zeitschrift fur psychosomatische medizin und psychotherapie* 48: 370-380.
- Leuw E., Bijleveld C. & Daalder A. (2003)** Seksuele delinquenten. *Tijdschrift voor Criminologie* 45(4):330-337.
- Leuw E, Bijl E.V. & Daalder A. (2004)** *Pedoseksuele delinquentie. Een onderzoek naar prevalentie, toedracht en strafrechtelijke interventies*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Loeber R. & Farrington D.P. (2004)** Verschillende oorzaken van delinquentie tussen etnische en nationale groepen. *Tijdschrift voor Criminologie* 46(4):330-346.
- McMullen R. (1987)** Youth prostitution: a balance of power. *Journal of Adolescence* 10: 35-43.

- Nabben T., Benschop A. & Korf D.J. (2005)** *Antenne 2004. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Nabben T., Benschop A. & Korf D.J. (2007)** *Antenne 2006. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Nadon S.M., Koverola C. & Schludermann E.H. (1998)** Antecedents to Prostitution, Childhood Victimization. *Journal of Interpersonal Violence* 13(2): 206-221.
- Pedersen W. & Hegna K. (2003)** Children and adolescents who sell sex: a community study. *Social Science & Medicine* 56(1): 135-147.
- Poel S. van der (1991)** *In de Bisnis: professionele jongensprostitutie in Amsterdam*. Arnhem: Gouda Quint.
- Qrius (2005)** *Jongeren 2005. Het speelveld verandert*. Amsterdam: Qrius.
- Repetur L., Meinster N., De Kinderen M. & Schakenraad M. (eds.) (2005)** *Naar een effectieve en samenhangende aanpak van jeugdprostitutie*. Utrecht: Transact, Informatiepunt Jeugdprostitutie.
- Seng M.J (1989)** Child Sexual Abuse and Adolescent Prostitution: A Comparative Analysis. *Adolescence* 24(95): 665-675.
- Silbert M.H. & Pines A.M. (1983)** Early Sexual Exploitation as an Influence in Prostitution. *Social Work* 28(4): 285-289.
- Svedin C.G. & Priebe G. (2007)** Selling sex in a population-based study of high school seniors in Sweden: Demographic and psychosocial correlates. *Archives of sexual behaviour* 36(1): 21-32.
- Transact (2005)** *Factsheet jongensprostitutie: feiten en cijfers*. Utrecht: TransAct
- Weijnen F. (2006)** *De schaduw bedreigd, een explorerend onderzoek naar de effecten van toezicht op mannelijke prostitués in Amsterdam*. Enschede: Universiteit van Twente.
- Widom C.S & Ames M.A. (1994)** Criminal Consequences of Childhood Sexual Victimization. *Child Abuse and Neglect* 18: 303-318.
- Wijk A.Ph. van (2005)** *Juvenile sex offenders and non-sex offenders: a comparative study*. Wageningen: Ponsen & Looien.
- Wittebrood K. (2004)** Van delictmelding tot officiële aangifte: sprake van sociale ongelijkheid? *Tijdschrift voor Criminologie* 46(1): 56-71.
- Wittebrood K. (2006)** *Slachtoffers van criminaliteit: feiten en achtergronden*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Overzicht respondenten

Pseudoniem	Leeftijd	Etniciteit	Type
Alberto	18	Niet-westers allochtoon	Slachtoffers
Andrej	20	Westers allochtoon allochtoon	Avonturiers
Antonio	19	Westers allochtoon allochtoon	Profs en weekendamateurs
Benny	17	Autochtoon	Profs en weekendamateurs
Boris	19	Westers allochtoon allochtoon	Avonturiers
Brian	21	Autochtoon	Profs en weekendamateurs
Bruno	18	Westers allochtoon allochtoon	Slachtoffers
Daan	21	Autochtoon	Profs en weekendamateurs
David	21	Autochtoon	Profs en weekendamateurs
Eef	19	Autochtoon	Slachtoffers
Elvis	18	Westers allochtoon allochtoon	Slachtoffers
Erik	20	Autochtoon	Profs en weekendamateurs
Ewald	21	Autochtoon	Profs en weekendamateurs
Farid	18	Niet-westers allochtoon	Profs en weekendamateurs
Fred	18	Westers allochtoon allochtoon	Slachtoffers
Hafid	18	Niet-westers allochtoon	Avonturiers
Halim	18	Niet-westers allochtoon	Avonturiers
Ismaël	19	Niet-westers allochtoon	Profs en weekendamateurs
Jacek	18	Westers allochtoon	Profs en weekendamateurs
Jack	19	Niet-westers allochtoon	Slachtoffers
Jerrell	20	Niet-westers allochtoon	Profs en weekendamateurs
Johnny	19	Autochtoon	Slachtoffers
Julian	21	Autochtoon	Slachtoffers
Jürgen	21	Westers allochtoon	Slachtoffers
Kishan	16	Niet-westers allochtoon	Avonturiers
Marco	17	Autochtoon	Avonturiers
Necdet	20	Niet-westers allochtoon	Slachtoffers
Paolo	15	Niet-westers allochtoon	Avonturiers
Piotr	21	Westers allochtoon	Profs en weekendamateurs
Rachid	21	Niet-westers allochtoon	Slachtoffers
Ranny	19	Niet-westers allochtoon	Avonturiers
Robbert	20	Westers allochtoon	Profs en weekendamateurs
Roberto	17	Westers allochtoon	Profs en weekendamateurs

Pseudoniem	Leeftijd	Etniciteit	Type
Robin	19	Westers allochtoon	Profs en weekendamateurs
Ronaldo	18	Niet-westers allochtoon	Slachtoffers
Rowdy	17	Westers allochtoon	Avonturiers
Rudie	20	Autochtoon	Profs en weekendamateurs
Saïd	18	Niet-westers allochtoon	Avonturiers
Stephen	19	Westers allochtoon	Profs en weekendamateurs
Tonny	21	Autochtoon	Avonturiers
Vaclav	21	Westers allochtoon	Profs en weekendamateurs
Viktor	19	Westers allochtoon	Profs en weekendamateurs
Winston	16	Niet-westers allochtoon	Avonturiers
Wout	20	Autochtoon	Avonturiers

Zedenzaken waarbij een minderjarige jongen betrokken was per politieregio, 2003-2007

slachtoffer/aangever

Zedenzaken waar een minderjarige jongen als slachtoffer, benadeelde, aangever of melder is geregistreerd.

getuige

Zedenzaken waar géén minderjarige jongen als slachtoffer/benadeelde/aangever/melder, maar wel een minderjarige jongen als getuige of betrokkene is geregistreerd.

verdachte

Zedenzaken waar géén minderjarige jongen als slachtoffer/benadeelde/aangever/melder/getuige/betrokkene, maar wel een minderjarige jongen als verdachte is geregistreerd.

Tabel B1 Amsterdam-Amstelland (Xpol)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	36	88	118	242
Incest	21	26	6	53
Ontucht minderjarige	65	56	19	140
Schennis	12	21	16	49
Verkrachting	19	45	38	102
Overige zedenzaken	40	82	5	127
TOTAAL	193	318	202	713

Tabel B2 Brabant MW (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	29	124	87	240
Incest	21	33	1	55
Ontucht minderjarige	110	91	21	222
Schennis	46	61	25	132
Verkrachting	36	129	51	216
Overige zedenzaken	48	270	44	362
TOTAAL	290	708	229	1.227

Tabel B3 Brabant N (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	25	79	36	140
Incest	17	19	1	37
Ontucht minderjarige	58	39	16	113
Schennis	24	37	29	90
Verkrachting	15	63	29	107
Overige zedenzaken	33	181	12	226
TOTAAL	172	418	123	713

Tabel B4 Brabant ZO (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	15	73	37	125
Incest	9	28	4	41
Ontucht minderjarige	85	70	15	170
Schennis	31	49	14	94
Verkrachting	7	74	22	103
Overige zedenzaken	38	253	23	314
TOTAAL	185	547	115	847

Tabel B5 Drenthe (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	17	49	21	87
Incest	1	11	1	13
Ontucht minderjarige	35	45	9	89
Schennis	24	28	13	65
Verkrachting	12	40	18	70
Overige zedenzaken	34	213	35	282
TOTAAL	123	386	97	606

Tabel B6 Flevoland (Xpol)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	14	61	43	118
Incest	18	35	2	55
Ontucht minderjarige	27	68	17	112
Schennis	13	13	9	35
Verkrachting	0	0	0	0
Overige zedenzaken	9	78	32	119
TOTAAL	81	255	103	439

Tabel B7 Fryslân (Xpol)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	15	46	34	95
Incest	25	31	3	59
Ontucht minderjarige	51	75	31	157
Schennis	12	20	18	50
Verkrachting	28	37	28	93
Overige zedenzaken	20	95	9	124
TOTAAL	151	304	123	578

Tabel B8 Gelderland M (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	30	76	106	212
Incest	20	40	0	60
Ontucht minderjarige	109	69	34	212
Schennis	30	30	19	79
Verkrachting	23	73	26	122
Overige zedenzaken	66	226	33	325
TOTAAL	278	514	218	1.010

Tabel B9 Gelderland NO (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	38	102	59	199
Incest	11	9	0	20
Ontucht minderjarige	79	71	22	172
Schennis	35	38	29	102
Verkrachting	19	43	16	78
Overige zedenzaken	66	351	37	454
TOTAAL	248	614	163	1.025

Tabel B10 Gelderland Z (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	6	37	27	70
Incest	0	0	0	0
Ontucht minderjarige	62	53	21	136
Schennis	0	0	0	0
Verkrachting	7	54	21	82
Overige zedenzaken	22	16	3	41
TOTAAL	97	160	72	329

Tabel B11 Gooi en Vechtstreek (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	4	16	15	35
Incest	7	2	0	9
Ontucht minderjarige	20	21	8	49
Schennis	7	5	1	13
Verkrachting	2	16	6	24
Overige zedenzaken	4	42	4	50
TOTAAL	44	102	34	180

Tabel B12 Groningen (Xpol)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	9	33	26	68
Incest	15	16	2	33
Ontucht minderjarige	69	74	16	159
Schennis	11	22	13	46
Verkrachting	15	52	32	99
Overige zedenzaken	42	227	27	296
TOTAAL	161	424	116	701

Tabel B13 Haaglanden (Genesys)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	81	118	113	312
Incest	0	0	0	0
Ontucht minderjarige	0	0	0	0
Schennis	20	7	21	48
Verkrachting	60	80	61	201
Overige zedenzaken	170	81	65	316
TOTAAL	331	286	260	877

Tabel B14 Hollands Midden (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	19	76	58	153
Incest	21	15	1	37
Ontucht minderjarige	107	123	49	279
Schennis	69	47	19	135
Verkrachting	7	43	18	68
Overige zedenzaken	35	164	11	210
TOTAAL	258	468	156	882

Tabel B15 IJsselland (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	4	19	41	64
Incest	7	4	3	14
Ontucht minderjarige	32	28	13	73
Schennis	8	15	9	32
Verkrachting	6	17	19	42
Overige zedenzaken	22	169	23	214
TOTAAL	79	252	108	439

Tabel B16 Kennemerland (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	11	52	27	90
Incest	8	9	4	21
Ontucht minderjarige	52	51	13	116
Schennis	8	23	4	35
Verkrachting	5	46	23	74
Overige zedenzaken	19	118	9	146
TOTAAL	103	299	80	482

Tabel B17 Limburg N (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	1	16	33	50
Incest	0	1	0	1
Ontucht minderjarige	10	7	25	42
Schennis	4	10	21	35
Verkrachting	0	13	25	38
Overige zedenzaken	10	32	43	85
TOTAAL	25	79	147	251

Tabel B18 Limburg Z (Xpol)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	15	82	35	132
Incest	11	36	2	49
Ontucht minderjarige	50	49	14	113
Schennis	23	23	9	55
Verkrachting	18	46	27	91
Overige zedenzaken	19	60	12	91
TOTAAL	136	296	99	531

Tabel B19 Noord-Holland Noord (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	14	59	29	102
Incest	17	20	3	40
Ontucht minderjarige	72	74	20	166
Schennis	40	39	16	95
Verkrachting	9	33	21	63
Overige zedenzaken	28	149	13	190
TOTAAL	180	374	102	656

Tabel B20 Rotterdam-Rijnmond (Xpol)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	51	132	186	369
Incest	37	48	9	94
Ontucht minderjarige	142	122	38	302
Schennis	64	54	37	155
Verkrachting	41	78	123	242
Overige zedenzaken	77	125	32	234
TOTAAL	412	559	425	1.396

Tabel B21 Twente (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	23	77	49	149
Incest	11	17	1	29
Ontucht minderjarige	75	69	29	173
Schennis	20	41	15	76
Verkrachting	17	56	17	90
Overige zedenzaken	31	216	14	261
TOTAAL	177	476	125	778

Tabel B22 Utrecht (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	35	206	105	346
Incest	13	36	8	57
Ontucht minderjarige	47	131	25	203
Schennis	43	134	35	212
Verkrachting	31	150	44	225
Overige zedenzaken	85	384	91	560
TOTAAL	254	1.041	308	1.603

Tabel B23 Zaanstreek-Waterland (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	2	28	16	46
Incest	4	2	0	6
Ontucht minderjarige	38	27	13	78
Schennis	3	9	2	14
Verkrachting	5	18	16	39
Overige zedenzaken	17	56	10	83
TOTAAL	69	140	57	266

Tabel B24 Zeeland (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	16	34	17	67
Incest	6	14	1	21
Ontucht minderjarige	29	28	11	68
Schennis	18	4	4	26
Verkrachting	7	45	20	72
Overige zedenzaken	21	16	6	43
TOTAAL	97	141	59	297

Tabel B25 Zuid-Holland Zuid (BPS)

	slachtoffer aangever	getuige	verdachte	TOTAAL
Aanranding	13	52	45	110
Incest	8	12	1	21
Ontucht minderjarige	43	32	13	88
Schennis	3	24	17	44
Verkrachting	6	40	18	64
Overige zedenzaken	30	137	15	182
TOTAAL	103	297	109	509

Eerder verschenen in de Bonger Reeks (www.rozenbergps.com)

Wiet Wijs 2004

Marije Wouters & Dirk J Korf

Hoe vaker jongeren spijbelen, hoe groter de kans is dat zij (vaak en veel) blowen. Het project Wiet Wijs richt zich op jongeren tussen de 12 en 18 jaar die (tijdelijk) uitvallen in het reguliere voortgezet onderwijs, of na schooltijd een opvangproject volgen. In dit rapport brengen de auteurs verslag uit van een onderzoek naar het cannabisgebruik bij deze jongeren.

ISBN 90 5170 996 X
€ 5,00

Cannabis zonder coffeeshop 2004

Dirk J Korf, Marije Wouters, Ton Nabben & Patrick van Ginkel

Niet-gedoogde cannabisverkoop in tien Nederlandse gemeenten. In Nederland wordt de verkoop van cannabis aan gebruikers onder bepaalde voorwaarden gedoogd in zogenaamde coffeeshops. Coffeeshops zijn echter niet de enige locaties in het land waar consumenten cannabis aanschaffen.

ISBN 90 5170 977 3
€ 10,00

Tippelen na de zone 2005

Dirk J Korf, Erika van Vliet, Jaap Knotter & Marije Wouters

Straatprostitutie en verborgen prostitutie in Amsterdam. Dit rapport doet verslag van een onderzoek naar prostitutie in Amsterdam na het sluiten van de tippelzone aan de Theemsweg in december 2003.

ISBN 90 5170 075 X
€ 9,90

Gif, geweld & geld **2006**

Jaap Knotter, Marije Wouters & Dirk J Korf

Een exploratief onderzoek naar productafpersing in Nederland. In deze publicatie staat het delict productafpersing centraal. Naast een overzicht van de aard en omvang van het delict in Nederland wordt er ingezoomd op de slachtoffers van productafpersers en de daders.

ISBN 90 5170 698 7
€ 6,00

Stapelen en doorpakken **2007**

Karin Wesselink, Dirk J Korf & Smail Ettalhaoui

De schrijvers van dit boekje interviewen Marokkaanse studenten, om hen zelf te laten vertellen over hun gezins- en thuissituatie, basisschool, voortgezet onderwijs, omgeving, studiekeuze, studieverloop, leefwereld, problemen met politie en justitie en toekomstverwachtingen. Waarom verlaten sommige Marokkaanse jongeren voortijdig de schoolbanken en studeren anderen juist door?

ISBN 978 90 3610 069 4
€ 11,50

Harde aanpak, hete zomer **2007**

Marije Wouters, Dirk J Korf & Bas Kroeske

Een onderzoek naar de ontmanteling van hennepkwekerijen in Nederland. Welk beleid wordt gevoerd en welke actoren zijn daarbij betrokken? En wat is de beschikbaarheid en kwaliteit van informatie over ontmantelingen en geconfisqueerde aantallen hennepplanten?

ISBN 978 90 5170 556 0
€ 12,50

